AN COIMISIÚN
EORPACH

An Bhruiséil, 15.12.2021
COM(2021) 851 final

2021/0422 (COD)

Togra le haghaidh

TREOIR Ó PHARLAIMINT NA hEORPA AGUS ÓN gCOMHAIRLE

maidir le cosaint an chomhshaoil tríd an dlí coiriúil agus a chuirtear in ionad Treoir 2008/99/CE

{SEC(2021) 428 final} - {SWD(2021) 465 final} - {SWD(2021) 466 final}

MEABHRÁN MÍNIÚCHÁIN

1. COMHTHÉACS AN TOGRA

• Cúiseanna agus cuspóirí an togra

Is í Treoir 2008/99/CE maidir le cosaint an chomhshaoil tríd an dlí coiriúil an reachtaíocht reatha AE a sholáthraíonn rialacha íosta comhchoiteanna chun coir a dhéanamh as an gcoireacht chomhshaoil.

Rinne an Coimisiún meastóireacht ar an Treoir in 2019/20 agus d'fhoilsigh sé torthaí na Treorach sin i mí Dheireadh Fómhair 2020[1]. Fuarthas amach nach raibh éifeacht mhór ag an Treoir ar na cúiseanna seo a leanas: Le 10 bliain anuas, bhí líon na gcásanna coireachta comhshaoil a imscrúdaíodh agus a gearradh pianbhreith an-íseal i gcónaí. Ina theannta sin, bhí leibhéil na smachtbhannaí a fhorchuirtear ró-íseal le bheith athchomhairleach agus níor tharla comhar trasteorann ar bhealach córasach.

Fuarthas amach sa mheastóireacht go raibh go leor bearnaí forfheidhmithe sna Ballstáit uile agus ag gach leibhéal den slabhra forfheidhmiúcháin (cúirteanna póilíneachta, ionchúisimh agus coiriúla). Sainaithníodh ann freisin easnaimh sna Ballstáit ó thaobh acmhainní, saineolais, feasachta, tosaíochta, comhair agus comhroinnte faisnéise de, agus fuarthas amach nach raibh aon straitéisí uileghabhálacha náisiúnta ann chun coireacht chomhshaoil a chomhrac lena mbaineann gach leibhéal den slabhra forfheidhmiúcháin agus cur chuige ildisciplíneach[2]. Ina theannta sin, is minic a chuireann an easpa comhordaithe idir forfheidhmiú an dlí riaracháin agus an dlí choiriúil agus smachtbhannaí bac ar éifeachtacht.

Tugadh faoi deara freisin gur chuir easpa sonraí staidrimh iontaofa, cruinne agus iomlána sna Ballstáit isteach ní hamháin ar mheastóireacht an Choimisiúin ach go gcuireann sé cosc ar lucht déanta beartas náisiúnta agus ar chleachtóirí náisiúnta faireachán a dhéanamh ar éifeachtacht a mbeart.

Bunaithe ar thorthaí na meastóireachta, chinn an Coimisiún athbhreithniú a dhéanamh ar an Treoir. I gClár Oibre an Choimisiúin 2021, leagtar amach togra reachtach le haghaidh athbhreithniú a dhéanamh ar an Treoir[3] i mí na Nollag 2021.

Tá sé beartaithe ionadú a dhéanamh ar Threoir 2008/99/CE. Tá Teachtaireacht[4] ag gabháil leis an togra seo ina mínítear a chuspóirí beartais. Chun aghaidh a thabhairt ar na fadhbanna a sainaithníodh, tá sé chuspóir ag an togra.

1. Éifeachtacht imscrúduithe agus ionchúisimh a fheabhsú trí raon feidhme na Treorach a thabhairt cothrom le dáta.
2. Éifeachtacht imscrúduithe agus ionchúiseamh a fheabhsú trí théarmaí doiléire a úsáidtear sna sainmhínithe ar choireacht chomhshaoil a shoiléiriú nó a dhíothú.
3. Cineálacha agus leibhéil smachtbhannaí atá éifeachtach, athchomhairleach agus comhréireach don choireacht chomhshaoil a áirithiú.

---

[1] Doiciméad inmheánach oibre de chuid an Choimisiúin, Meastóireacht ar Threoir 2008/99/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 19 Samhain 2008 maidir le cosaint an chomhshaoil tríd an dlí coiriúil (an Treoir um Choireacht Chomhshaoil), SWD (2020) 259 final an 28 Deireadh Fómhair 2020 (cuid I, cuid II achoimre feidhmiúcháin).

[2] Tuarascáil mheastóireachta, lch. 32-33. Féach lch. 33 den Tuarascáil Mheastóireachta chun tuilleadh sonraí a fháil maidir le foinsí.

[3] Clár Oibre an Choimisiúin 2021, https://ec.europa.eu/info/publications/2021-commission-work-programme-key documents_ga.

[4] Teachtaireacht chuig Parlaimint na hEorpa agus chuig an gComhairle maidir le dlús a chur leis an gcomhrac i gcoinne na coireachta comhshaoil, COM(2021) 814 an 14 Nollaig 2021

4. Imscrúdú agus ionchúiseamh trasteorann a chothú.

5. Cinnteoireacht fheasach maidir le coireacht chomhshaoil a fheabhsú trí shonraí staidrimh a bhailiú agus a scaipeadh ar bhealach níos fearr.

6. Éifeachtacht oibríochtúil na slabhraí forfheidhmithe náisiúnta a fheabhsú chun imscrúduithe, ionchúisimh agus smachtbhannaí a chothú.

- **Comhsheasmhacht le forálacha beartais atá ann cheana sa réimse beartais**

Tá cuspóirí an togra seo comhsheasmhach leis na forálacha beartais agus reachtacha seo a leanas:

- Cinneadh Réime 2002/584/CGB ón gComhairle maidir leis an mBarántas Gabhála Eorpach agus na nósanna imeachta um thabhairt suas idir Ballstáit
- An Coinbhinsiún um Chúnamh Frithpháirteach in Ábhair Choiriúla idir Ballstáit an Aontais Eorpaigh
- Treoir 2014/41/AE maidir leis an Ordú Imscrúdaithe Eorpach in ábhair choiriúla
- Cinneadh Réime 2005/214/CGB ón gComhairle maidir le prionsabal an aitheantais fhrithpháirtigh a chur i bhfeidhm ar phionóis airgeadais
- Cinneadh Réime 2009/948/CGB ón gComhairle maidir le coinbhleachtaí i bhfeidhmiú dlínse in imeachtaí coiriúla a chosc agus a shocrú
- Cinneadh Réime 2009/315/CGB ón gComhairle maidir le heagrú agus le hábhar an mhalartaithe faisnéise a bhaintear as an taifead coiriúil idir na Ballstáit
- Rialachán (AE) 2016/794 maidir le Europol;
- Rialachán (AE) 2017/1939 ón gComhairle lena gcuirtear chun feidhme comhar feabhsaithe maidir le bunú Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh (‘OIPE’)
- Rialachán (AE, Euratom) Uimh. 883/2013 maidir le himscrúduithe arna ndéanamh ag an Oifig Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF)
- Treoir (AE) 2017/1371 maidir leis an gcomhrac in aghaidh na calaoise ar leasanna airgeadais an Aontais tríd an dlí coiriúil
- Treoir (AE) 2019/1937 maidir le cosaint daoine a thuairiscíonn sáruithe ar dhlí an Aontais.

- **Comhsheasmhacht le beartais eile an AE**

Tá an dlí coiriúil mar chuid amháin de straitéis chuimsitheach AE chun stádas an chomhshaoil a chosaint agus a fheabhsú, tosaíocht ag an gCoimisiún Eorpach. I gcumarsáid an Mhargaidh Ghlais agus sa straitéis bhithéagsúlachta, leagadh amach raon iomlán de bhearta cosanta comhshaoil a threisíonn agus a imríonn tionchar ar a chéile, lena dtugtar le chéile iad i gcur chuige iomlánaíoch. Tagann bearta dlí choiriúil isteach mar rogha dheiridh nuair nár leor bearta eile chun comhlíonadh a áirithiú. Dá bhrí sin, dhéanfadh táscairí comhshaoil maidir le e.g. méid an truaillithe aeir nó na bithéagsúlachta éifeachtacht na straitéise foriomláine chun feabhas a chur ar an gcomhshaol a thomhas, agus ní hamháin éifeachtacht an chur chuige nua i leith na coireachta comhshaoil.

Ina theannta sin, i Straitéis Aontais Slándála an Aontais Eorpaigh agus i Straitéis an Aontais chun dul i ngleic leis an gCoireacht Eagraithe 2021-2025, tá measúnú agus athbhreithniú ar an

Treoir mar chuid de na príomhghníomhaíochtaí a sainaithníodh chun an choireacht chomhshaoil a chomhrac.

2. BUNÚS DLÍ, COIMHDEACHT AGUS COMHRÉIREACHT

- **Bunús dlí**

Is é Airteagal 83(2) CFAE an bunús dlí don Treoir atá beartaithe. In Airteagal 83(2) CFAE, leagtar amach inniúlacht AE rialacha íosta a bhunú maidir le cionta coiriúla agus smachtbhannaí a shainiú i réimsí beartais AE a bhí faoi réir bearta comhchuibhithe, más gá sin le haghaidh forfheidhmiú éifeachtach:

'Más léir go bhfuil sé sár-riachtanach dlíthe coiriúla agus rialacháin choiriúla na mBallstát a chomhfhogasú chun beartas de chuid an Aontais a chur chun feidhme go héifeachtúil i réimse ina ndearnadh bearta um chomhchuibhiú, féadfar rialacha íosta a bhunú le treoracha maidir le cionta coiriúla agus pionóis a shainiú sa réimse lena mbaineann. Glacfar na treoracha sin i gcomhréir leis an ngnáthnós imeachta reachtach céanna nó leis an nós imeachta reachtach speisialta céanna a leanadh agus na bearta um comhchuibhiú i dtrácht á nglacadh, gan dochar d'Airteagal 76.'

- **Coimhdeacht (maidir le hinniúlacht neamheisiach)**

Is minic a bhíonn gné thrasteorann ag baint le gníomhaíochtaí coiriúla a bhaineann leis an gcomhshaol, cé go mbíonn tionchar ag roinnt coireanna comhshaoil de ghnáth ar roinnt tíortha (mar shampla gáinneáil aindleathach ar dhramhaíl, ar speicis faoi chosaint nó ar tháirgí fiadhúlra, féach Roinn 1 – Réamhrá) nó bíonn éifeachtaí trasteorann acu (e.g. i gcás truailliú trasteorann an aeir, an uisce agus na hithreach)[5]. Dá bhrí sin, tá comhar trasteorann idir údaráis forfheidhmithe dlí agus údaráis bhreithiúnacha ríthábhachtach.

Bhí sé d'aidhm ag an Treoir reatha creat dlíthiúil comhchuibhithe maidir le cionta coiriúla a chur ar fáil chun comhar trasteorann a éascú. Mar a shonraítear sa tuarascáil mheastóireachta, áfach, d'ainneoin an dul chun cinn a rinneadh maidir le sraith chomhchoiteann uile-Aontais de shainmhínithe ar choireanna comhshaoil a chruthú agus d'ainneoin go bhfuil gá le leibhéil smachtbhannaí níos athchomhairleacha, níl na Ballstáit tar éis a dtuiscint faoi seach ar choireacht chomhshaoil a réiteach laistigh den seomra a fhágann an Treoir. Ar an gcaoi chéanna, cuireann na leibhéil smachtbhannaí neamhleora i roinnt Ballstát cosc ar chothroime iomaíochta ar fud an AE agus ar chur i bhfeidhm ionstraimí aitheantais fhrithpháirtigh (amhail an Barántas Gabhála Eorpach agus an tOrdú Imscrúdaithe Eorpach).

Tá an bhearna idir freagairt an cheartais choiriúil ar choireacht chomhshaoil agus an staid choireolaíochta ar an láthair ag dul i méid. In ainneoin na Treorach atá ann faoi láthair, níor tháinig fás suntasach ar líon na n-imscrúduithe agus na gciontuithe trasteorann san Aontas Eorpach maidir le coireacht chomhshaoil. Idir an dá linn, os a choinne sin, tá an choireacht chomhshaoil ag fás ag rátaí bliantúla de 5 % go 7 % ar fud an domhain[6], rud achruthaíonn damáiste buan do ghnáthóga, speicis, sláinte daoine agus ioncam na rialtas agus na ngnólachtaí.

---

5 Tuarascáil ar Chásobair Eurojust ar an gCoireacht Chomhshaoil — Eanáir 2021, lch. 8. Féach Measúnú UNEP agus Interpol ar mhearfhreagairt, 'Méadú na coireachta comhshaoil. Bagairt atá ag dul i méid ar acmhainní nádúrtha, ar an tsíocháin, ar an bhforbairt agus ar an tslándáil', 2016, lch. 7.

6 Measúnú Mearfhreagartha UNEP agus Interpol, 'An méadú atá tagtha ar an gcoireacht chomhshaoil. Bagairt atá ag dul i méid ar acmhainní nádúrtha, ar an tsíocháin, ar an bhforbairt agus ar an tslándáil', 2016, lch. 7.

- **Comhréireacht**

I gcomhréir le prionsabal na comhréireachta, mar a leagtar amach in Airteagal 5(4) CAE é, tá an t-athbhreithniú atá beartaithe ar Threoir 2008/99/CE teoranta dá bhfuil riachtanach agus comhréireach chun an reachtaíocht atá ann cheana maidir le cionta sa réimse seo a oiriúnú do bhagairtí nua. Ní áirítear bearta maidir le huirlisí imscrúdaitheacha agus malartú faisnéise a úsáid ach a mhéid is gá le go bhfeidhmeoidh an creat dlí choiriúil atá beartaithe go héifeachtach.

Sainítear sa togra raon feidhme na gcionta coiriúla chun an t-iompar ábhartha uile a chumhdach agus, ag an am céanna, an t-iompar sin a theorannú don mhéid is gá agus is comhréireach. Áirítear sa treoir nua catagóirí nua maidir le cionta comhshaoil a mhéid a cheanglaítear leis an mbunreachtaíocht chomhshaoil. Tá na cionta agus na smachtbhannaí araon teoranta do sháruithe tromchúiseacha ar an dlí comhshaoil agus, ar an gcaoi sin, urramaítear comhréireacht leo.

- **Rogha na hionstraime**

I gcomhréir le hAirteagal 83(2), ní fhéadfar rialacha íosta maidir le cionta coiriúla agus smachtbhannaí a shainiú i réimsí beartais AE a bhí faoi réir bearta comhchuibhithe, ach amháin trí bhíthin Treoir ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle arna glacadh i gcomhréir leis an ngnáthnós imeachta reachtach.

Tá gá fós le smachtbhannaí coiriúla chun cur chun feidhme éifeachtach a áirithiú sna réimsí a chumhdaítear le Treoir na Coireachta Comhshaoil 2008. Dá bhrí sin, tá sé beartaithe ag an gCoimisiún an liosta cionta a áirítear in Airteagal 3 de Threoir 2008 a thabhairt anonn, leis na beachtais agus na modhnuithe is gá, lena n-áirítear: Cionta tromchúiseacha truaillithe; Bainistiú neamhdhleathach dramhaíola agus loingsiú neamhdhleathach dramhaíola; Oibriú suiteálacha ina ndéantar gníomhaíochtaí contúirteacha nó ina ndéantar substaintí contúirteacha a stóráil nó a úsáid; Cionta a bhaineann le hábhar radaighníomhach a mhonarú, a tháirgeadh, a phróiseáil, a láimhseáil, a úsáid, a choinneáil, a stóráil, a iompar, a allmhairiú, a onnmhairiú nó a dhiúscairt; Coireanna i bhfiadhúlra, lena n-áirítear marú neamhdhleathach, scriosadh, sealbhú nó tógáil eiseamal speiceas fauna agus flora fiáine, gáinneáil neamhdhleathach ar fhiadhúlra agus meathlú ar ghnáthóga; Substaintí a ídíonn ózón a tháirgeadh go neamhdhleathach, a chur ar an margadh, a allmhairiú, a onnmhairiú, a úsáid, a astú nó a scaoileadh.

Dearbhaíodh an gá atá leis na catagóirí cionta sin a chomhrac trí smachtbhannaí coiriúla leis na conclúidí ón gComhairle lena leagtar síos tosaíochtaí an Aontais don chomhrac i gcoinne an ardáin Eorpaigh ildisciplíneach i gcoinne bagairtí coiriúla (EMPACT) 2022-2025[7].

Maidir le coireacht dramhaíola go háirithe, luaitear i dtuarascáil 2021 an Aontais Eorpaigh ar Bhagairt na Coireachta Tromchúisí agus Eagraithe[8] gur '*tionscal brabúsach agus*

[7] Conclúidí ón gComhairle lena leagtar amach tosaíochtaí an Aontais don chomhrac i gcoinne na coireachta tromchúisí eagraithe le haghaidh EMPACT 2022-2025, 8665/21, an 12 Bealtaine 2021. Is é is aidhm don tosaíocht maidir le coireacht chomhshaoil: "cur isteach ar líonraí coiriúla a bhfuil baint acu le gach cineál coireachta comhshaoil, agus béim ar leith á leagan ar an ngáinneáil ar dhramhaíl agus ar fhiadhúlra, chomh maith le líonraí coiriúla agus fiontraithe aonair coiriúla a bhfuil sé ar a gcumas struchtúir dhlíthiúla ghnó a insíothlú ar ardleibhéal nó cuideachtaí dílse a chur ar bun chun a gcoireanna a éascú".

[8] Measúnú ar Bhagairt na Coireachta Tromchúisí agus Eagraithe (SOCTA), Tionchar éillitheach: Europol 2021, lch. 54, agus an bonn á bhaint de gheilleagar agus de shochaí na hEorpa. Maidir leis an gcoireacht fiadhúlra, féach lch. 55f.

mearfhorbartha í bainistiúdramhaíola, a mheallann coirpigh níos mó ná riamh. Bhí baint ag formhór na gcásanna tuairiscithe maidir le gáinneáil ar dhramhaíl le daoine aonair a oibríonn i gcuideachtaí bainistíochta dramhaíola nó a oibríonn iad mar bhainisteoirí nó mar bhaill foirne, a sháraíonn reachtaíocht agus caighdeáin náisiúnta agus idirnáisiúnta a rialaíonn bailiú, cóireáil agus diúscairt dramhaíola chun brabús a uasmhéadú. Is iad na gáinneálaithe dramhaíola is rathúla ná iad siúd a rialaíonn an timthriall próiseála ina iomláine, ó thíortha foinse go tíortha cinn scríbe. Baineann dramhaíl ó gháinneáil coirpeach idir tíortha éagsúla úsáid as struchtúir dhlíthiúla ghnó go príomha chun coireanna dramhaíola a athrú. Is minic a bhíonn cuideachtaí éagsúla faoi úinéireacht na ndaoine aonair céanna nó ag sútha talún. Is minic a athraíonn na struchtúir ghnó dhlíthiúla ceannaireacht agus is minic a chuirtear deireadh leo tar éis tréimhse ghearr gníomhaíochta, de réir mar a ghlacann eintiteas trádála nua seilbh ar an ngnó. Is minic a bhíonn cuideachtaí a oibríonn céimeanna éagsúla sa timthriall dramhaíola lonnaithe i ndlínsí éagsúla. Tá nasc láidir idir gáinneáil ar dhramhaíl agus cionta eile amhail calaois doiciméad, calaois eacnamaíoch, imghabháil cánach, éilliú, sciúradh airgid, mar aon le gadaíocht agus dumpáil dramhaíola ó tháirgeadh neamhdhleathach drugaí'.

Ina theannta sin, d'aithin an Coimisiún go bhfuil gá le smachtbhannaí coiriúla chun cur chun feidhme éifeachtach bheartais an Aontais maidir le cosaint an chomhshaoil a áirithiú, i ndáil leis na catagóirí cionta seo a leanas nach gcumhdaítear faoin Treoir faoi láthair:

- táirgí a chur ar an margadh, ar táirgí iad, de shárú ar cheanglais éigeantacha, a dhéanann dochar substaintiúil don chomhshaol mar gheall ar úsáid táirgí ar scála níos mó;
- sáruithe tromchúiseacha ar reachtaíocht an AE maidir le ceimiceáin a dhéanann dochar suntasach don chomhshaol nó do shláinte an duine;
- athchúrsáil neamhdhleathach long;
- astarraingt mhídhleathach uisce;
- Sceitheadh foinseach substaintí truaillitheacha ó longa (tá sé beartaithe go dtógtar an chatagóir ciona seo ar láimh ó Threoir 2005/35/CE[9], chun an creat dlíthiúil a chomhdhlúthú);
- trádáil neamhdhleathach adhmaid;
- sáruithe tromchúiseacha ar rialacha maidir le speicis choimhthíocha ionracha a thabhairt isteach agus a leathadh agus is ábhar imní don Aontas;
- dul timpeall tromchúiseach ar cheanglais chun measúnú tionchair ar an gcomhshaol a dhéanamh;
- gáis cheaptha teasa fhluairínithe a tháirgeadh, a chur ar an margadh, a allmhairiú, a onnmhairiú, a úsáid, a astú nó a scaoileadh.

D'fhéadfadh riosca ard do shláinte an duine agus don chomhshaol a bheith ag na hiompraíochtaí sin agus d'fhéadfadh tionchar diúltach tromchúiseach ar leith a bheith acu ar an gcomhshaol agus ar an tsochaí. In ainneoin na n-iarmhairtí díobhálacha a d'fhéadfadh a bheith ann i ndáiríre agus a d'fhéadfadh a bheith díobhálach, níl forfheidhmiú na rialacha ábhartha sách éifeachtach faoi láthair. Go dtí seo, is léir nach leor glacadh smachtbhannaí riaracháin agus spleáchas na smachtbhannaí sin ag na Ballstáit chun comhlíonadh na rialacha

[9] Treoir 2005/35/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 7 Meán Fómhair 2005 maidir le truailliú ó longa agus pionóis ar sháruithe a thabhairt isteach (IO L 255, 30.9.2005, lgh. 11-21).

maidir le cosaint an chomhshaoil a áirithiú, rialacha lena n-éilítear bearta níos láidre chun an choireacht chomhshaoil a chosc agus a chomhrac.

Mar shampla, maidir le Rialachán an Aontais maidir le hAllmhairí Adhmaid[10], cé gur chuir na Ballstáit go léir smachtbhannaí ar chiontóirí sa reachtaíocht náisiúnta, tá difríochtaí suntasacha idir na cineálacha smachtbhannaí agus na leibhéil uasta sna Ballstáit: Is féidir fíneálacha riaracháin agus urghabhálacha a ghearradh in 23 Bhallstát, fíneálacha coiriúla in 16, príosúnacht in 17, fionraí trádála in 15 agus pionóis de chineálacha eile in 11. Fíneálacha is infheidhme maidir le sáruithe ar Rialachán an Aontais maidir le hAllmhairí Adhmaid sa réimse ó EUR 50 go méid gan teorainn[11]. Tá baol sraonadh trádála ag baint leis na neamhréireachtaí sin idir córais smachtbhannaí na mBallstát is infheidhme maidir le sárú Rialachán an Aontais maidir le hAllmhairí Adhmaid agus go meastar, i roinnt mhaith cásanna, go bhfuil smachtbhannaí ró-íseal chun éifeacht dhíspreagthach a bheith acu ar iompraíochtaí neamhdhleathacha, mar aon le forfheidhmiú míchothrom ar fud an AE. Ina theannta sin, baineann na difríochtaí i gcórais smachtbhannaí agus an easpa cur chun feidhme aonfhoirmeach ar fud na mBallstát an bonn den chothroime iomaíochta trí oibreoirí a chomhlíonann na ceanglais go docht a chur faoi mhíbhuntáiste. Is féidir aghaidh a thabhairt air sin trí choiriú comhchuibhithe agus trí chomhfhogasú leibhéal na smachtbhannaí ar fud an Aontais sa Treoir um Choireacht Chomhshaoil.

Is léir nach leor na smachtbhannaí riaracháin in imthosca amhail na himthosca sin as ar eascair dúnmharú beirt sa raon foraoise i mBallstát amháin a raibh fadhbanna a bhaineann le lománaíocht neamhdhleathach adhmaid á n-imscrúdú acu. Tá an patrún béime de sháruithe a bhaineann le hadhmad chomh tromchúiseach sin nach mór do na húdaráis a bheith in ann dul i ngleic leo chun dul i ngleic leo. Maidir le saincheisteanna adhmaid, bhí tús curtha ag an gCoimisiún le nós imeachta um shárú i gcoinne an Bhallstáit sin maidir le heaspa seiceálacha éifeachtacha ar oibreoirí agus maidir le mainneachtain smachtbhannaí iomchuí a chur i bhfeidhm. Idir an dá linn, thug an Bhallstáit sin le isteach pionóis choiriúla as mí-iompar sonrach nach raibh faoi réir smachtbhannaí riaracháin roimhe sin ach nach leor iad chun comhlíonadh a áirithiú.

Léiríonn na sáruithe tromchúiseacha ar thoirmisc ar úsáid réadtiomtuithe sáraithe i mótarfheithiclí a nochtadh ó 2015 i leith nach féidir fiú cuideachtaí móra bunaithe a dhíspreagadh ó sháruithe má mheasann siad gur de chineál riaracháin an t-aon fhorfheidhmiú amháin.

Sampla eile is ea astarraingt mhídhleathach uisce a chuireann le hídiú tromchúiseach acmhainní uisce, fadhb atá ag dul in olcas mar thoradh ar athrú aeráide. I dTuarascáil Speisialta 2021 maidir le "Úsáid inbhuanaithe uisce sa talmhaíocht: Cistí CBT níos dóchúla chun úsáid uisce níos mó seachas níos éifeachtúla a chur chun cinn", déanann an Chúirt Iniúchóirí doiciméadú ar neamhéifeachtúlacht na mbeart riaracháin chun aghaidh a thabhairt ar ró-astarraingt uisce agus cuireann siad i bhfios go láidir go bhfuil seiceálacha rómhinic agus smachtbhannaí ró-íseal chun cur chun feidhme éifeachtach agus comhlíonadh na

[10] Rialachán (AE) Uimh. 995/2010 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 20 Deireadh Fómhair 2010 lena leagtar síos oibleagáidí na n-oibreoirí a chuireann adhmad agus táirgí adhmaid ar an margadh (IO L 295, 12.11.2010, lgh. 23-34).

[11] Seiceáil Oiriúnachta do Dhoiciméad Inmheánach Oibre de chuid an Choimisiúin maidir le Rialachán (AE) Uimh. 995/2010 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 20 Deireadh Fómhair 2010 lena leagtar síos oibleagáidí na n-oibreoirí a chuireann adhmad agus táirgí adhmaid ar an margadh (Rialachán an Aontais maidir le hAllmhairí Adhmaid) agus maidir le Rialachán (CE) Uimh. 2173/2005 an 20 Nollaig 2005 maidir le scéim ceadúnúcháin FLEGT a bhunú i gcás allmhairí adhmaid isteach sa Chomhphobal Eorpach (Rialachán FLEGT) 17.11.2021 SWD(2021) 328 final, lch. 14.

n-oibleagáidí ábhartha a áirithiú[12]. Tagraíonn an tuarascáil d'easnaimh sna córais smachtbhannaí i mBallstáit aonair[13].

Ina theannta sin, tá líon teoranta Ballstát tar éis smachtbhannaí a thabhairt isteach a bheadh infheidhme maidir le forbróirí faoin Treoir um Measúnú ar an Tionchar ar an gComhshaol. Mar shampla, ní dhírítear ar fhorbróirí ar bhealach córasach i gcásanna nach ndéanann siad measúnacht ar an tionchar ar an gcomhshaol le haghaidh tionscadal ar leith nó ina dteipeann orthu tionscadail a chur i gcrích sula gcuirtear nósanna imeachta faoi seach i gcrích nó gan cead cuí. D'fhéadfadh iarmhairtí diúltacha suntasacha don chomhshaol a bheith mar thoradh ar sháruithe ar na hoibleagáidí sin, ach ní dhéanann an leibhéal smachtbhannaí atá ann faoi láthair na cionta sin a dhíspreagadh go leordhóthanach.

Tá sé ríthábhachtach go neartófar comhlíonadh rialacha an Aontais maidir le gníomhaíochtaí a mbíonn tionchar acu ar an gcomhshaol agus ar earraí atá íogair ó thaobh an chomhshaoil de trí smachtbhannaí coiriúla a bheith ar fáil, rud a léiríonn cineál níos láidre dícheadú sóisialta i gcomparáid le pionóis riaracháin. Maidir le cionta coiriúla a bhunú i leith sáruithe tromchúiseacha ar rialacha an Aontais, ar sáruithe iad a rannchuidíonn, beag beann ar an mbunús dlí atá leo, le beartas an Aontais maidir leis an gcomhshaol a chosaint, teorannacha soiléire a leagan síos maidir le cineálacha iompair a mheastar a bheith fíor-inghlactha agus a sheolann teachtaireacht chuig an bpobal agus chuig ciontóirí ionchasacha a ghlacann údaráis inniúla go han-dáiríre. Is cosúil go bhfuil sé sin iomchuí go háirithe ag féachaint do na prionsabail choisctheacha agus réamhchúraim sa réimse beartais seo a bheith ag brath go follasach.

Chomh maith leis sin, d'fhéadfaí leas a bhaint as modhanna imscrúdaithe níos éifeachtaí le rialacha íosta comhchoiteanna maidir le cionta agus smachtbhannaí comhshaoil a shainiú agus d'éascófaí comhar níos éifeachtaí laistigh de na Ballstáit agus eatarthu. Aithnítear go bhfuil tábhacht ar leith ag baint leis sin maidir le dul i ngleic le gáinneáil ar dhramhaíl agus ar fhiadhúlra (lena n-áirítear trádáil neamhdhleathach adhmaid), i bhfianaise an chaidrimh leis an margadh inmheánach agus le beartas trádála an AE.

I bhfianaise na dtionchar millteach a d'fhéadfadh a bheith ag coireanna comhshaoil ar an gcomhshaol agus ar shláinte an duine, tá sé tábhachtach nach mbraithfeadh déantóirí féideartha ar chodanna den AE go bhfuil córas rialála níos éadroime agus nach bhfuil chomh héifeachtach á oibriú acu. Beidh éifeacht dhíspreagthach mhéadaithe ar chiontóirí féideartha ag forchur smachtbhannaí coiriúla don mhí-iompar comhshaoil is tromchúisí. Tá sé bunriachtanach, dá bhrí sin, go dtabharfadh na Ballstáit go léir smachtbhannaí coiriúla isteach chun cur chun feidhme éifeachtach bheartas an Aontais maidir le cosaint an chomhshaoil a áirithiú.

Maidir le hiompar faillíoch a chuimsiú laistigh de raon feidhme cionta, tá sé tábhachtach béim a leagan ar a mhéid a bhraitheann rialacha comhshaoil AE maidir le bearta coisctheacha agus réamhchúramacha. Foráiltear go sainráite sa Chonradh (Airteagal 191(2) CFAE) go bhfuil an beartas comhshaoil bunaithe ar na prionsabail sin. Tá tábhacht cúraim ar ardchaighdeán riachtanach chun gníomhaíochtaí a dhéanamh atá contúirteach ó nádúr mar gheall ar úsáid ábhar guaiseach agus/nó próiseas guaiseach. Sa chomhthéacs sin, d'fhéadfadh iarmhairtí móra

---

12 Cúirt Iniúchóirí na hEorpa, Tuarascáil Speisialta 2021, Úsáid inbhuanaithe uisce sa talmhaíocht: Is mó an seans go gcuirfeadh cistí CBT úsáid uisce níos mó seachas níos éifeachtúla chun cinn, Pointe 62f.

13 Cúirt Iniúchóirí na hEorpa, Tuarascáil Speisialta 2021, Úsáid inbhuanaithe uisce sa talmhaíocht: Is mó an seans go gcuirfeadh cistí CBT úsáid uisce níos fearr chun cinn seachas úsáid níos éifeachtúla a bhaint astu, féach mar shampla Pointe 32:

agus fiú tubaisteacha a bheith ag iompar faillíoch, rud a fhágann gur gá béim a chur ar sheasamh na sochaí go gcaithfear le hiompar faillíoch mar iompar atá sách tromchúiseach chun go ndéanfaí é a choiriúlú. Tá sé beartaithe go mbeidh éifeacht dhíspreagthach ag an dlí coiriúil, agus ba cheart go ndídhreasódh cuimsiú faillí ann féin aon chlaonas i dtreo iompar den sórt sin, mar shampla d'fhonn gnóthachan airgeadais a fháil trí thearcinfheistíocht nó trí chiorrú cúinne.

Áirítear san acquis comhshaoil líon tábhachtach ionstraimí, amhail an Treoir maidir le hAstaíochtaí Tionsclaíocha[14], Treoir Seveso[15], Rialachán REACH[16] agus reachtaíocht dramhaíola a dhíríonn ar a áirithiú go ndéantar gníomhaíochtaí agus substaintí contúirteacha nó ardriosca a chóireáil le leibhéal ard coimircí teicniúla.

Maidir le minicíocht cionta áirithe, ar an drochuair, aithnítear go mbaineann coireacht eagraithe an bonn ó bhainistiú dramhaíola[17]. Is fadhb aitheanta le fada iad na fadhbanna a bhaineann le neamhdheimhneacht na dtoirmeasc ar fhiadhúlra freisin, mar atá léirithe ag Coinbhinsiún Bern[18] ar obair a bhaineann le coireacht fiadhúlra a chomhrac, mar shampla. Ina theannta sin, agus i bhfianaise chineál an iompair ábhartha, is gá iompar faillíoch a chumhdach leis an Treoir seo freisin.

3. TORTHAÍ Ó MHEASTÓIREACHTAÍ EX POST, Ó CHOMHAIRLIÚCHÁIN LEIS NA PÁIRTITHE LEASMHARA AGUS Ó MHEASÚNUITHE TIONCHAIR

• Meastóireachtaí ex post/seiceálacha oiriúnachta ar an reachtaíocht atá ann cheana

Rinne an Coimisiún meastóireacht ar an Treoir atá ann faoi láthair in 2019/2020 (a foilsíodh i mí Dheireadh Fómhair 2020), a chinn nach raibh mórán éifeachta ag an Treoir ar an talamh. Bhí ceithre phríomhchritéar measúnaithe mar threoir don mheastóireacht *ex post* ar an Treoir: (a) éifeachtacht (meastóireacht ar cibé ar baineadh amach cuspóirí na Treorach), (b) éifeachtúlacht (meastóireacht ar na buntáistí a bhaineann leis an Treoir a bheith ina mbonn cirt leis na costais agus iad a chur i bhfeidhm), (c) comhleanúnachas (le reachtaíocht agus beartais ábhartha eile de chuid an AE ó thaobh coiriúil agus comhshaoil de, chomh maith le hoibleagáidí idirnáisiúnta an AE) agus (d) ábharthacht (ábharthacht do chuspóirí bunaidh na Treorach i bhfianaise riachtanas reatha agus riachtanais amach anseo). Cuireadh san áireamh sa mheastóireacht freisin na tionchair shóisialta agus eacnamaíocha ar ghrúpaí páirtithe leasmhara éagsúla.

---

14 Treoir 2010/75/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 24 Samhain 2010 maidir le hastaíochtaí tionsclaíocha (cosc agus rialú comhtháite ar thruailliú) (IO L 334, 17.12.2010, lch. 17-119).

15 Treoir 2012/18/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 4 Iúil 2012 maidir le rialú guaiseacha mórthionóiscí lena mbaineann substaintí contúirteacha, lena leasaítear agus lena n-aisghairtear ina dhiaidh sin Treoir 96/82/CE ón gComhairle Téacs atá ábhartha maidir le LEE (IO L 197, 24.7.2012, lch. 1-37).

16 Rialachán (CE) Uimh. 1907/2006 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 18 Nollaig 2006 maidir le Clárú, Meastóireacht, Údarú agus Srianadh Ceimiceán (REACH), lena mbunaítear Gníomhaireacht Eorpach Ceimiceán, lena leasaítear Treoir 1999/45/CE agus lena n-aisghairtear Rialachán (CEE) Uimh. 793/93 ón gComhairle agus Rialachán (CE) Uimh. 1488/94 ón gCoimisiún chomh maith le Treoir 76/769/CEE ón gComhairle agus Treoracha 91/155/CEE, 93/67/CEE, 93/105/CE agus 2000/21/CE ón gCoimisiún (IO L 396, 30.12.2006, lch. 1).

17 Measúnú ar Bhagairt na Coireachta Tromchúisí agus Eagraithe (SOCTA), Tionchar éillitheach: insíothlú agus an bonn a bhaint de gheilleagar agus de shochaí na hEorpa trí choireacht eagraithe, Europol 2021, lch. 54f.

18 An Coinbhinsiún maidir le caomhnú fiadhúlra agus gnáthóg nádúrtha na hEorpa.

Sainaithníodh sa mheastóireacht sé phríomhfhadhb a raibh easpa éifeachtachta na Treorach mar thoradh orthu:

1. Tá raon feidhme na Treorach as dáta agus sainítear é ar bhealach casta, rud a chuireann bac ar imscrúduithe, ar ionchúisimh agus ar chomhar trasteorann atá éifeachtach.

2. Tá roinnt sainmhínithe doiléire sa Treoir a úsáidtear le haghaidh na dtuairiscí ar chionta coiriúla comhshaoil, rud a d'fhéadfadh bac a chur ar imscrúduithe éifeachtacha, ar fhorfheidhmiúcháin agus ar chomhar trasteorann.

3. Níl leibhéil smachtbhannaí éifeachtach ná athchomhairleach a ndóthain i ngach Ballstát faoin Treoir atá ann faoi láthair.

4. Cuireann comhar agus comhordú neamhleor inmheánach agus trasteorann i measc na mBallstát bac ar imscrúduithe agus ionchúisimh éifeachtacha.

5. Cuireann an easpa sonraí staidrimh iontaofa, cruinne agus iomlána maidir le himeachtaí coireachta comhshaoil sna Ballstáit cosc ar lucht déanta beartas náisiúnta agus cleachtóirí faireachán a dhéanamh ar éifeachtacht a mbeart.

6. Slabhra forfheidhmiúcháin neamhéifeachtach: Ní thugtar tosaíocht éifeachtach don choireacht chomhshaoil, ní dhéantar í a bhrath, a imscrúdú, a ionchúiseamh ná a phionósú mar gheall ar oibriú neamhéifeachtach an tslabhra forfheidhmithe. Sainaithníodh bearnaí forfheidhmithe i ngach Ballstát agus ar gach leibhéal den slabhra forfheidhmiúcháin (cigirí, póilíní, cúirteanna ionchúisimh agus coiriúla), lena n-áirítear easpa acmhainní, easpa oiliúna agus easpa eolais speisialaithe, easpa feasachta agus tosaíochta, agus easpa comhair agus comhroinnte faisnéise.

Bunaithe ar thorthaí na meastóireachta, chinn an Coimisiún Eorpach athbhreithniú a dhéanamh ar an Treoir agus rinne sé measúnú tionchair. Bhí na céimeanna éagsúla den mheasúnú tionchair, ón sainmhíniú ar fhadhbanna agus na cúiseanna a bhí leo go dtí sainaithint na gcuspóirí agus na roghanna beartais a d'fhéadfadh a bheith ann, ag brath ar thorthaí na tuarascála meastóireachta.

- **Comhairliúcháin leis na páirtithe leasmhara**

Reáchtáil an Coimisiún comhairliúcháin rathúla phoiblí agus spriocdhírithe le páirtithe leasmhara chun tairbhe a bhaint as saineolas seachtrach agus chun tuiscint a fháil ar na hábhair imní atá ag an bpobal i gcoitinne. Ina theannta sin, bhí sé mar aidhm aige a áirithiú gurb iad na roghanna a breithníodh le haghaidh athbhreithniú a dhéanamh ar an Treoir na bealaí is oiriúnaí chun cur lena héifeachtacht agus chun tacú le hobair na gcleachtóirí ar an láthair. Rinneadh na comhairliúcháin chomh forleathan agus ab fhéidir chun ionchur, fianaise agus míniú ábhartha a fháil ar na riachtanais ábhartha agus iarbhír atá ag catagóirí éagsúla geallsealbhóirí i dtaobh na sé phríomhchuspóir:

  - Raon feidhme na Treorach um Choireacht Chomhshaoil a shoiléiriú agus a nuashonrú;
  - Soiléiriú a thabhairt ar na téarmaí dlíthiúla a úsáidtear chun cionta coiriúla comhshaoil a shainmhíniú;
  - Feabhas a chur ar infhaighteacht cineálacha agus leibhéil smachtbhannaí athchomhairleacha agus inchomparáide;
  - Feabhas a chur ar an gcomhar trasteorann;
  - Feabhas a chur ar bhailiú agus ar scaipeadh faisnéise agus sonraí staidrimh; agus

- Feidhmiú an tslabhra forfheidhmiúcháin a fheabhsú (oiliúint, comhordú agus comhar, acmhainní, cur chuige straitéiseach).

Rinneadh na comhairliúcháin go luath agus lorgaíodh tuairimí ó réimse leathan páirtithe leasmhara, amhail daoine den phobal, saineolaithe, cleachtóirí (seirbhísí póilíneachta, cigirí, ionchúisitheoirí agus breithiúna), líonraí cleachtóirí (IMPEL, ENPE, EUFJE, EnvirCrimeNet), údaráis phoiblí ó Bhallstáit (Aireachtaí Ceartais agus Aireachtaí Comhshaoil), gníomhaireachtaí Eorpacha (Europol agus Eurojust), eagraíochtaí comhshaoil neamhrialtasacha (NGOanna), eagraíochtaí gnó, cuideachtaí aonair agus acadóirí. Chuathas i gcomhairle leo siúd go léir maidir lena n-ionchais agus lena n-ábhair imní maidir leis an ngá atá le hathbhreithniú a d'fhéadfaí a dhéanamh ar an Treoir um Choireacht Chomhshaoil agus maidir lena bhfuil ann.

Le linn an phróisis comhairliúcháin, chuir an Coimisiún modhanna éagsúla agus cineálacha éagsúla comhairliúcháin i bhfeidhm. Orthu sin bhí:

- An comhairliúchán ar an measúnú tionchair tosaigh agus comhairliúchán poiblí oscailte 12 seachtaine inar iarradh tuairimí ó na páirtithe leasmhara ar fad.
- Sraith ceardlann théamach spriocdhírithe ar líne agus cruinnithe grúpa saineolaithe, lena n-áirítear cruinnithe an Fhóraim um Chomhlíonadh agus Rialachas Comhshaoil agus a Ghrúpa Oibre maidir le smachtbhannaí ar chionta comhshaoil. Cuireadh ceistneoirí agus plépháipéir thiomnaithe amach roimh ré chun ullmhú do na cruinnithe arna n-óstáil ag an gCoimisiún.
- Bailíodh aiseolas maidir leis na sé phríomhrogha ó rannpháirtithe eile na comhdhála i roinnt comhdhálacha ar líne inar ghlac an Coimisiún páirt agus chuir sé a chuid oibre i láthair sa réimse sin agus tugadh cuireadh do rannpháirtithe breise sa phróiseas saineolaithe agus sa chomhairliúchán poiblí.
- Cruinnithe déthaobhacha ar líne le raon leathan páirtithe leasmhara arna n-eagrú ar thionscnamh an Choimisiúin nó na bpáirtithe leasmhara.
- Páipéir seasaimh agus páipéir anailíseacha ó ghníomhaireachtaí Eorpacha, ó chleachtóirí agus ó líonraí gairmiúla (e.g. ráiteas comhpháirteach IMPEL/ENPE/EUFJE agus EnviCrimeNet a glacadh ag comhdháil i mí na Bealtaine 2021 a bhí dírithe ar an gcoireacht chomhshaoil a chomhrac agus ar an athbhreithniú ar ECD), ar ionadaithe tionscail, ar údaráis phoiblí ó na Ballstáit, ar eagraíochtaí neamhrialtasacha, ar an tsochaí shibhialta agus ar an saol acadúil.

San iomlán, mhair na gníomhaíochtaí comhairliúcháin thiomnaithe níos mó ná 6 mhí, ó mhí Feabhra 2021 go dtí mí Iúil 2021.

Ceapadh an comhairliúchán chun an seicheamh loighciúil céanna leis an measúnú tionchair a leanúint, ag tosú le sainiú na faidhbe agus lenar féidir na roghanna féideartha agus an tionchar a d'fhéadfadh a bheith acu a fhorbairt de réir a chéile:

- Dhearbhaigh formhór na bhfreagróirí gur gá raon feidhme na Treorach um Choireacht Chomhshaoil a nuashonrú agus téarmaí dlíthiúla a shoiléiriú.
- Shainaithin an chuid is mó de na rannchuidithe ó eagraíochtaí neamhrialtasacha agus ó chomhlachais ghnó réimsí comhshaoil nó reachtaíocht shonrach nach gcumhdaítear leis an Treoir reatha maidir le Coireacht Chomhshaoil ach ar cheart iad a chur san áireamh.
- Mheas formhór na bhfreagróirí gurbh iomchuí forálacha a chur isteach maidir le leibhéil íosta do smachtbhannaí uasta agus maidir le himthosca géaraitheacha. I

gcásanna áirithe, meastar gur fóinteach foráil a chur isteach maidir le coigistiú mar aon le reachtaíocht i gcoinne daoine dlítheanacha.

- Mhol roinnt páirtithe go ndéanfadh na Ballstáit faisnéis a bhailiú agus a tharchur ar bhealach níos fearr. Léiríodh imní go gciallódh sé sin coigeartuithe casta TF, próiseas deacair fada a chuireann ualach trom riaracháin ar údaráis forfheidhmithe dlí, ar an Oifig Ionchúisimh Phoiblí agus ar an mbreithiúna.
- Dhearbhaigh formhór mór na ngeallsealbhóirí an gá práinneach atá ann feabhas a chur ar éifeachtacht an tslabhra forfheidhmiúcháin sa chleachtas agus an gá atá le forálacha maidir le hoiliúint, acmhainní, comhar agus comhordú, mar aon le cur chuige straitéiseach chun an choireacht chomhshaoil a chomhrac.

Chuir an Coimisiún na freagraí go léir san áireamh agus cinneadh á dhéanamh maidir leis na roghanna ar cheart tús áite a thabhairt dóibh. Tá tuilleadh faisnéise faoi na comhairliúcháin ar fáil sna hiarscríbhinní a ghabhann leis an measúnú tionchair (Iarscríbhinn 7 agus Iarscríbhinn 8).

- **Bailiú agus úsáid saineolais**

D'fhonn a áirithiú go mbeidh an fhianaise is gá ar fáil dá mheasúnú tionchair, tharraing an Coimisiún leas as raon leathan saineolais. Is féidir na tuairimí ó na saineolaithe a bhreithnítear a roinnt in dhá phríomhchatagóir: Staid na staidéar ealaíne ar an ábhar, agus comhairliúcháin le páirtithe leasmhara.

Ar an gcéad dul síos, rinne an Coimisiún meastóireacht ar an Treoir reatha in 2019/20 agus d'fhoilsigh sé torthaí na Treorach sin i mí Dheireadh Fómhair 2020. Chuidigh an mheastóireacht leis an gCoimisiún tuiscint a fháil ar na buntáistí agus na míbhuntáistí a bhaineann leis an reachtaíocht atá ann faoi láthair. Réitigh sé an bealach le hathbhreithniú a dhéanamh ar an Treoir, mar gur léiríodh go soiléir sa mheastóireacht nach raibh ach éifeachtaí diomaibhseacha ag an reachtaíocht atá ann faoi láthair. I ndiaidh na meastóireachta, rinne an Coimisiún staidéar chun tacú leis an measúnú tionchair; Rinneadh an staidéar idir Aibreán 2021 agus Deireadh Fómhair 2021. Bhí sé d'aidhm aige measúnú a dhéanamh ar an tionchar a bheadh ag roghanna éagsúla, go príomha ar an tionchar airgeadais agus eacnamaíoch a bheadh acu.

Sa bhreis ar an dá staidéar, rinne an Coimisiún athbhreithniú cuimsitheach ar an litríocht atá ann cheana maidir leis an ábhar. Léirítear é sin leis na tagairtí iomadúla a úsáideadh sa mheasúnú tionchair. Ina theannta sin, rinneadh anailís ar líon mór ráiteas scríofa ó pháirtithe leasmhara, e.g. Eurojust, Europol, líonraí gairmiúla, cleachtóirí, Ballstáit, eagraíochtaí neamhrialtasacha agus gnólachtaí. Chuimsigh taighde deisce freisin an t-athbhreithniú ar sheasaimh Pharlaimint na hEorpa, amhail an tuarascáil ar dhliteanas cuideachtaí as damáiste comhshaoil (2020/2027(INI)) ón gCoiste um Ghnóthaí Dlíthiúla. Cuireadh san áireamh freisin na torthaí ó mheithleacha, amhail an suirbhé tíre don 2a cruinniú de Mheitheal Chomhairle na hEorpa maidir leis an gComhshaol agus leis an Dlí Coiriúil an 15 Meitheamh 2021.

Rinneadh breithniú cúramach freisin ar obair ábhartha na bpríomhGréasán Eorpach Forfheidhmithe Comhshaoil (IMPEL, EnviCrimeNet, ENPE, EUFJE).

Cuireadh san áireamh freisin torthaí an ochtú babhta de mheastóireachtaí frithpháirteacha na Comhairle maidir leis an gcoireacht chomhshaoil a chomhrac.

- **Measúnú tionchair**

Tá an togra reachtach bunaithe ar mheasúnú tionchair. D’eisigh an Bord um Ghrinnscrúdú Rialála (RSB) tuairim dhearfach (agus agúis áirithe) an 1 Deireadh Fómhair 2021. Mínítear in

Iarscríbhinn I a ghabhann leis an measúnú tionchair an chaoi ar tugadh aghaidh ar thuairimí an Bhoird um Ghrinnscrúdú Rialála.

Léiríodh i meastóireacht nach raibh éifeacht mhór i gcleachtas ag an Treoir, cé go mbunaítear creat coiteann AE do phríomhchoireacht chomhshaoil;

Níor chuir sé isteach ar líon na gciontuithe ná ar leibhéal na smachtbhannaí forchurtha sna Ballstáit. Go háirithe, sainaithníodh sa mheastóireacht na príomhfhadhbanna sonracha seo a leanas:

1. Tá raon feidhme an ECD (a shainmhínítear in dhá iarscríbhinn a ghabhann le ECD agus liosta cionta in Airteagal 3 den ECD) as dáta agus sainítear é ar bhealach casta, rud a chuireann bac ar imscrúduithe éifeachtacha, ar ionchúisimh éifeachtacha agus ar chomhar trasteorann.
2. Tá sainmhínithe ar a bhfuil i gceist le ‘coireacht chomhshaoil’ doiléir agus cuireann siad bac ar imscrúdú éifeachtach, ar ionchúisimh agus ar chomhar trasteorann idir na Ballstáit agus laistigh díobh.
3. Níl leibhéal na smachtbhannaí éifeachtach ná athchomhairleach i ngach Ballstát.
4. Tá an comhar trasteorann rótheoranta;
5. Tá easpa feasachta ag lucht déanta beartas agus ag cleachtóirí ar nádúr agus ar scála na coireachta comhshaoil agus ar éifeachtacht na mbeart um fhorfheidhmiú an dlí mar gheall ar bhailiú, próiseáil agus roinnt theoranta sonraí staidrimh.
6. Tá an slabhra forfheidhmithe chun an choireacht chomhshaoil a chomhrac, inter alia, neamhéifeachtach mar gheall ar easpa oiliúna agus speisialtóireachta, chomh maith le comhordú agus comhar neamhleor idir na leibhéil éagsúla d'fhorfheidhmiú an dlí comhshaoil.

Tá roinnt roghanna beartais reachtacha agus neamhreachtacha forbartha ag an gCoimisiún. Seo a leanas na roghanna a rinneadh a mheas agus a chaitheamh amach ag céim luath: An Treoir a aisghairm; Nó chun aghaidh a thabhairt ar na fadhbanna a sainaithníodh trí bhearta neamhcheangailteacha amháin, amhail treoir ón AE maidir le sainmhínithe agus leibhéil smachtbhannaí a léiriú.

Bunaithe ar an measúnú, is é an t-aon rogha oiriúnach chun na cuspóirí sonracha arna sainaithint a bhaint amach athbhreithniú a dhéanamh ar an Treoir. Ní eisiafaí leis sin tacaíocht a thabhairt do bhearta neamhreachtacha (dá ngairtear anseo feasta: ‘príomhrogha’). I gcomhthéacs na príomhrogha beartais, na foroghanna seo a leanas (dá ngairtear anseo feasta: ‘Roghanna’) sainaithníodh agus rinneadh measúnú mionsonraithe ina n-iomláine sa Mheasúnú Tionchair chun aghaidh a thabhairt ar gach cuspóir sonrach:

Cuspóir 1: Éifeachtacht imscrúduithe agus ionchúiseamh a fheabhsú trí raon feidhme na Treorach a thabhairt cothrom le dáta agus sásra indéanta a thabhairt isteach chun an Treoir a choinneáil cothrom le dáta i bhfianaise Dhéileáil Ghlas na hEorpa.

- Rogha 1d: Liosta reatha na reachtaíochta sna hiarscríbhinní a thabhairt cothrom le dáta, catagóirí coireachta ábhartha nua a chur le hAirteagal 3, agus an nós imeachta coiste a thabhairt isteach chun an iarscríbhinn a choimeád cothrom le dáta.
- Rogha 1b: Tagairt a dhéanamh do reachtaíocht earnála ábhartha i dtéarmaí ginearálta agus na hiarscríbhinní a bhaint; An sainmhíniú ar a bhfuil i gceist le coireacht chomhshaoil i gcionta Airteagal 3 a bheachtú, agus catagóirí coireachta ábhartha nua a chur leis.

- Rogha 1c: An choireacht chomhshaoil a shainiú sa Treoir gan aon cheanglas a bheith ann go sárófaí reachtaíocht earnálach ábhartha an AE.

Is é 1b an rogha thosaíochta, ós rud é go gcuireann sí leis an tsoiléireacht dhlíthiúil a bhaineann le sáruithe ar reachtaíocht earnála ar coireacht chomhshaoil iad. Amach anseo, bheadh ar reachtóir na hEorpa an Treoir a thabhairt cothrom le dáta (cosúil leis an staid reatha), toisc nach bhfuil sásra níos simplí – eadhon an nós imeachta coisteolaíochta – infheidhme maidir le comhpháirteanna riachtanacha na Treorach. Is cuid riachtanach é an sainmhíniú ar choireacht chomhshaoil. Shaineofaí na cionta in Airteagal 3 trí thagairt a dhéanamh do shainmhíniú leathnaithe ar a bhfuil 'neamhdhleathach' agus bheadh liosta nuashonraithe de chatagóirí coireachta ann freisin bunaithe ar sháruithe tromchúiseacha ar an reachtaíocht chomhshaoil reatha.

Cuspóir 2: Éifeachtacht imscrúduithe agus ionchúiseamh a fheabhsú trí théarmaí doiléire a úsáidtear sna sainmhínithe ar choireacht chomhshaoil a shoiléiriú nó a dhíothú.

- Rogha 2a: Sainmhíniú níos beaichte a thabhairt ar théarmaí doiléire sa Treoir (e.g. 'damáiste substaintiúil').
- Rogha 2b: Deireadh a chur le téarmaí doiléire amhail mar shampla 'damáiste substaintiúil', lena n-áirítear iompar baolach a choiriúlú (coireacht i mbaol).
- Rogha 2c: Meascán de roghanna 2a agus 2b.

Is é 2c rogha na tosaíochta, toisc gur cheart don reachtóir, ar mhaithe le soiléireacht, na sainmhínithe doiléire a sainaithníodh a shoiléiriú sa Treoir féin (rogha 2a) agus ba cheart go gcuirfeadh sé isteach freisin tuilleadh cionta bunaithe ar choincheap an riosca, rud atá riachtanach do chásanna lena ndéanfaí dochar mór agus is féidir a chruthú in imeachtaí coireachta comhshaoil. Dá gcuirfí coireanna i mbaol, bheadh cásanna ann ina mbeadh cinneadh déanta ag an reachtóir go gcuirfeadh sárú na rialacha earnála an comhshaol i mbaol do-ghlactha.

Cuspóir 3: Cineálacha agus leibhéil smachtbhannaí atá éifeachtach, athchomhairleach agus comhréireach don choireacht chomhshaoil a áirithiú.

- Rogha 3 a: Leibhéil uasta smachtbhanna íosta a thabhairt isteach.
- Rogha 3b: Rogha 3ú móide imthosca géaraitheacha agus smachtbhannaí gabhála.
- Rogha 3c: Rogha 3b móide oibleagáid chun leibhéal na bhfíneálacha a nascadh le staid airgeadais an duine dhlítheanaigh agus/nó na mbrabús neamhdhleathach.

Is é 3c an rogha thosaíochta, ós rud é go dtugann gach beart aghaidh ar ghnéithe éagsúla a bhaineann le smachtbhannaí éifeachtacha agus a threisíonn siad a chéile.

Cuspóir 4: Imscrúdú agus ionchúiseamh trasteorann a chothú.

Pacáiste forálacha lena gcothaítear comhar trasteorann go díreach, amhail uirlisí imscrúdaitheacha éifeachtacha comhchuibhithe, an oibleagáid maidir le comhoibriú trí Europol, Eurojust agus OLAF, agus rialacha maidir le dlínse.

Cuspóir 5: Cinnteoireacht fheasach maidir le coireacht chomhshaoil a fheabhsú trí shonraí staidrimh a bhailiú agus a chur in iúl ar bhealach níos fearr.

- Rogha 5 a: Oibleagáid a chur ar na Ballstáit sonraí staidrimh a bhaineann le coireacht chomhshaoil a bhailiú agus tuairisciú go rialta don Choimisiún.
- Rogha 5b: Rogha 5ú móide oibleagáid ar na Ballstáit sonraí staidrimh a bhailiú agus a thuairisciú de réir comhchaighdeán comhchuibhithe.

Is é 5b rogha na tosaíochta.

Cuspóir 6: Éifeachtacht oibríochtúil na slabhraí forfheidhmithe náisiúnta a fheabhsú chun brath, imscrúdú, ionchúiseamh agus smachtbhannaí a chothú.

Pacáiste oibleagáidí chun cur chun feidhme praiticiúil a chothú, amhail oiliúint spriocdhírithe agus rialta a chur ar fáil ar gach leibhéal den slabhra forfheidhmithe, straitéisí uileghabhálacha náisiúnta maidir le coireacht chomhshaoil agus bearta múscailte feasachta.

An pacáiste tosaíochta

Faoi chuspóir 1, trí na hiarscríbhinní a bhaint agus ina ionad sin an sainmhíniú ar a bhfuil i gceist le coireacht chomhshaoil in Airteagal 3 a bheachtú agus catagóirí nua coireachta comhshaoil a chur isteach faoin airteagal céanna, is dócha go bhfeabhsófar éifeachtacht imscrúduithe agus ionchúiseamh na coireachta comhshaoil, go háirithe maidir le comhar trasteorann. Mar sin féin, sa todhchaí bheadh gá an Treoir a thabhairt cothrom le dáta go rialta tríd an nós imeachta reachtach, dá gcuirfí réimsí nua coireachta comhshaoil le raon feidhme na Treorach. Níl aon bhealach níos simplí ann chun é sin a dhéanamh, ós rud é gur cuid riachtanach den Treoir iad sainmhínithe na gcatagóirí coireachta comhshaoil agus go n-éilítear cinneadh ón reachtóir Eorpach ina leith.

Faoi chuspóir 2, tá gá le coireacht agus coireacht a chur i mbaol a éilíonn léiriú damáiste chun freagairt go leordhóthanach do chionta comhshaoil. Tá an Treoir atá ann faoi láthair bunaithe ar mheascán den dá chineál coireachta sin. Beidh ar an togra catagóirí nua coireachta a chur i mbaol agus a shonrú ar bhealach níos cruinne cad é an t-iompar a dhéantar a choiriúlú; Beidh air freisin faisnéis a chur isteach lena mbeifear in ann a chinneadh cad is féidir a bheith i gceist le damáiste don chomhshaol.

Feabhsóidh sainmhínithe níos beaichte ar théarmaí doiléire – amhail 'damáiste *substaintiúil* ' agus *'cainníocht dhiomaibhseach nó neamhdhiomaibhseach'* — soiléireacht na Treorach. Leis an mbéim ar choireacht a chur i mbaol agus ar iompraíocht rioscúil, beifear in ann smachtbhannaí éifeachtacha a ghearradh i gcásanna ina bhfuil sé deacair an damáiste iarbhír a dhéanamh amach nó i gcás nach ndearnadh aon damáiste. Dá bhrí sin, d'fhéadfadh sé go dtiocfadh méadú ar éifeachtacht imscrúduithe agus ionchúiseamh na coireachta comhshaoil mar thoradh ar chur i bhfeidhm an dá rogha le chéile.

Faoi chuspóir 3, is é an toradh a bheidh ar an bpacáiste beart maidir le smachtbhannaí (rogha 3c – smachtbhannaí uasta íosta, imthosca géaraitheacha, smachtbhannaí cúlghabhálacha, spleáchas ar leibhéal na bhfíneálacha ar bhrabúis neamhdhleathacha agus staid airgeadais an chiontóra) leibhéil smachtbhannaí níos éifeachtaí, níos comhréirí, athchomhairleacha agus aonfhoirmeacha ar fud an Aontais agus go praiticiúil ar fud an Aontais. Ina theannta sin, leis na leibhéil íosta de smachtbhannaí príosúnachta, tabharfar rochtain do chleachtóirí forfheidhmithe dlí ar uirlisí imscrúdaitheacha, nach bhfuil ar fáil ach le haghaidh coireanna is inphionóis le híosleibhéal áirithe pionós. Mar thoradh air sin, beidh imscrúduithe níos éifeachtaí ann agus éascófar an comhar trasteorann.

Cothóidh na bearta faoi chuspóir 4 (comhfhogasú uirlisí imscrúdaitheacha, an oibleagáid chun comhoibriú trí ghníomhaireachtaí an AE, pointí teagmhála náisiúnta a bhunú) comhar

trasteorann go díreach, comhlánóidh agus treiseoidh siad a chéile agus beidh imscrúduithe níos éifeachtaí mar thoradh orthu toisc nach féidir go leor cásanna coireachta comhshaoil a dhéanamh go rathúil ach ar bhonn trasteorann.

Is é an toradh a bheidh ar an rogha thosaíochta faoi chuspóir 5 íoschaighdeán arna shainiú go coitianta maidir le bailiú sonraí ar nósanna imeachta coireachta comhshaoil agus, ar an gcaoi sin, sonraí staidrimh atá inchomparáide ar fud an AE.

Beidh tionchar dearfach ag an bpacáiste beart a mholtar faoi chuspóir 6 (oiliúint/speisialú, riachtanais chomhair agus chomhordaithe, ardú feasachta, straitéisí náisiúnta) ar an éifeachtacht ar an láthair ar gach leibhéal den slabhra forfheidhmithe (cigirí, póilíní, ionchúiseamh, breithiúna coiriúla).

Ós rud é gur gá feabhas a chur ar gach ceann de na sé réimse fadhbanna sa Treoir, ba cheart an pacáiste is fearr ar an iomlán a bheith mar thoradh ar chomhcheangal na roghanna tosaíochta faoi gach cuspóir. I dteannta a chéile, is féidir le roghanna na tosaíochta tionchar carnach a bhaint amach a théann níos faide ná an méid a d'fhéadfadh na roghanna tosaíochta aonair a bhaint amach.

Cothófar comhar trasteorann ní hamháin trí na bearta faoi chuspóir 4 ach trí raon feidhme níos leithne na Treorach freisin, rud a cheadóidh comhar den sórt sin i níos mó réimsí comhshaoil. Le sainmhínithe níos beaichte ar a bhfuil i gceist le coireacht chomhshaoil faoi chuspóir 2, laghdófar na dearcthaí éagsúla sna Ballstáit a bhfuil bac curtha orthu go dtí seo nó a bhfuil deireadh curtha acu leis an gcomhar fiú. Ní hamháin go n-áirithítear smachtbhannaí níos athchomhairleacha leis an sainmhíniú ar uasleibhéil smachtbhannaí, ach osclaítear an doras d'uirlisí imscrúdaitheacha trasteorann éifeachtacha dá bhforáiltear in ionstraimí reachtacha nach féidir a chur i bhfeidhm ach amháin ó leibhéal áirithe smachtbhannaí i gcás catagóir ar leith coireachta. Faoi chuspóir 6, éascófar comhar trasteorann go díreach le hoiliúint agus speisialtóireacht níos fearr de réir caighdeáin inchomparáide sna Ballstáit.

Tá sainmhínithe níos beaichte ar choireacht chomhshaoil (cuspóir 2) agus oiliúint agus speisialtóireacht níos fearr faoi chuspóir 6 ag cur leis an gcumas atá ag cleachtóirí forfheidhmithe dlí a bheith ag súil níos fearr go n-éireoidh le cás, agus níos mó cásanna á n-ionchúiseamh dá bharr. Is tosca eile iad comhar trasteorann feabhsaithe (cuspóir 4) agus infhaighteacht cineálacha agus leibhéil smachtbhannaí níos athchomhairleacha (cuspóir 3) a d'fhéadfadh an cinneadh a éascú na hacmhainní is gá a infheistiú chun dul i ngleic le cásanna coireachta comhshaoil.

Ní hamháin go mbainfear éifeachtacht agus athchomhairleacht imscrúduithe coiriúla comhshaoil amach trí smachtbhannaí níos iomchuí trí bhíthin rogha na tosaíochta faoi chuspóir 3. Cuirfidh imscrúduithe níos éifeachtaí trí éifeachtaí comhcheangailte na roghanna tosaíochta faoi chuspóirí 1, 2, 4 agus 6 mar a thuairiscítear thuas le córas ceartais choiriúil a dhíspreagann an choireacht chomhshaoil.

Ar an gcaoi sin, ní hamháin go bhfreastalaíonn na roghanna tosaíochta ar na cuspóirí faoi seach ach neartaíonn siad éifeachtacht fhoriomlán na Treorach thar gach cuspóir sonrach ar leith.

Cé a bhfuil tionchar ag an Treoir air?

Na Ballstáit agus údaráis phoiblí

Táthar ag súil go neartóidh forálacha maidir le cur chun feidhme ECD éifeachtacht an tslabhra forfheidhmiúcháin agus go n-áiritheofar inchomparáideacht na n-iarrachtaí chun coireacht chomhshaoil a chomhrac ar fud an AE. D’fhéadfaidís roinnt costas a chruthú d'údaráis chomhshaoil, údaráis forfheidhmithe dlí agus údaráis bhreithiúnacha sna Ballstáit, idir

chostais aonuaire agus chostais leanúnacha. Mar sin féin, is mó go mór na sochair mheántéarmacha agus fhadtéarmacha ná na sochair sin. Beidh ar na húdaráis náisiúnta acmhainní daonna agus ábhartha breise a sholáthar (go háirithe sna póilíní agus in oifigí ionchúisimh, mar na hinstitiúidí is minice a bhíonn freagrach as coireacht chomhshaoil a imscrúdú agus a ionchúiseamh). Ar an gcuma chéanna, d'fhéadfadh oibleagáid a bheith ar na Ballstáit sonraí staidrimh a bhailiú agus a thuairisciú de réir caighdeán nua agus caighdeán níos comhchuibhithe, ualach riaracháin breise a chruthú: Maidir leis na córais atá i bhfeidhm a oiriúnú chun cásanna a thaifeadadh, agus maidir leis an staidreamh sin a ullmhú ar an leibhéal náisiúnta sula dtarchuirfear chuig an AE iad. Bheadh ar na Ballstáit go léir oiliúint bhreise éigin a chur ar fáil do ghairmithe ábhartha feadh an tslabhra forfheidhmiúcháin, agus téarmaí athbhreithnithe na Treorach mar aon le pearsanra breise á gcur san áireamh. Braitheann na hacmhainní is gá ar a mhéid a chuireann na Ballstáit oiliúint rialta ar choireacht chomhshaoil ar fáil cheana féin. Ar deireadh, tá roinnt costas breise a bhaineann le lárphointí náisiúnta a bhunú in institiúidí éagsúla agus straitéisí náisiúnta a fhorbairt chun an choireacht chomhshaoil a chomhrac.

Gnólachtaí an Aontais Eorpaigh

Níl aon chostais dhíreacha ar ghnólachtaí an AE a bhaineann leis an Treoir; Eascraíonn a gcostais chomhlíonta as an dlí riaracháin comhshaoil. Dhéanfadh forfheidhmiú dlí níos éifeachtaí i réimse na coireachta comhshaoil cosaint a thabhairt do ghnólachtaí a oibríonn go dleathach ar iomaíocht éagórach a eascraíonn as gníomhaíocht neamhdhleathach ghnó. Ina theannta sin, laghdófaí an damáiste do chlú do thionscal (e.g. bainistiú dramhaíola, táirgeadh ceimiceán) a mbíonn tionchar ag gníomhaíocht neamhdhleathach air, rud a chuirfeadh buntáistí breise ar fáil do ghnólachtaí comhlíontacha. Ós rud é go mbeidh baint fós ag coireacht chomhshaoil le sárú ar dhlíthe riaracháin, tá riosca teoranta ann go bhféadfaí pionós a ghearradh ar ghnólachtaí as gníomhaíocht chomhshaoil a cheadaítear faoin dlí riaracháin, cé is moite de chásanna sonracha dea-shainithe a luaitear sa Treoir.

FBManna

D'fhéadfadh sé go mbeadh brú beagán níos airde ar FBManna toisc nach bhfuil sé d’acmhainn acu fíneálacha a íoc agus/nó saineolas dlíthiúil a ghlacadh agus gníomhaíochtaí díchill chuí a dhéanamh. Leis an rogha fíneálacha a nascadh le staid airgeadais cuideachta, chomh maith le gnéithe imthoisceacha eile den choir, d'fhéadfaí leochaileacht FBManna i leith fíneálacha den sórt sin a laghdú.

Saoránaigh an Aontais Eorpaigh

Táthar ag súil go mbeidh tionchar dearfach ar an tsochaí i gcoitinne ag forfheidhmiú níos éifeachtaí na reachtaíochta coiriúla comhshaoil. Chomh maith leis na tairbhí cáilíochta beatha a bhaineann le cosaint an chomhshaoil, tacaíonn laghdú sa ghníomhaíocht choiriúil le rialachas níos fearr, le héilliú a laghdú agus leis na rioscaí a bhaineann le grúpaí móra eagraithe coiriúla a laghdú.

- **Oiriúnacht rialála agus simpliú**

Níor sainaithníodh sa mheasúnú tionchair seo aon fhéidearthacht an Treoir a shimpliú ná costais neamhriachtanacha a laghdú.

Ní chuireann an Treoir – ós ionstraim dlí choiriúil í – aon chostais bhreise ar fáil do shaoránaigh, do ghnólachtaí agus d’fhiontair bheaga agus mheánmhéide. Deimhníodh an méid sin le linn na gcomhairliúchán leis na páirtithe leasmhara.

Beidh roinnt forálacha breise sa togra a bhfuil sé d'aidhm acu beachtas a chur leis an Treoir an-chineálach atá ann faoi láthair, a raon feidhme a shoiléiriú, sainmhínithe níos cruinne a

thabhairt ar choireanna, agus éifeachtacht, comhréireacht agus athchomhairleacht pionós a áirithiú. Déanfaidh sé sin cur chun feidhme praiticiúil ag údaráis na mBallstát a shimpliú agus a éascú agus ar an gcaoi sin áiritheofar go mbainfear amach cuspóirí na Treorach ar bhealach níos fearr.

Tá forálacha nua sa togra freisin lena gceanglaítear ar na Ballstáit bearta sonracha a dhéanamh lena n-áiritheofar go gcuirfear an Treoir chun feidhme go héifeachtach i gcleachtas (bearta oiliúna, bearta múscailte feasachta, bearta chun comhar trasteorann a neartú, bearta chun na hacmhainní riachtanacha a sholáthar, etc.). Cé go ndealraíonn sé gur oibleagáidí nua iad sin a chuireann costais ar na Ballstáit, ní leagtar síos go sainráite sna forálacha atá i gceist ach oibleagáid ar Bhallstát i gcás ar bith. Ní hamháin go gceanglaítear ar na Ballstáit an Treoir a thrasuí sa dlí náisiúnta, ní mór dóibh freisin na bearta praiticiúla cur chun feidhme is gá a dhéanamh. Léiríodh sa mheastóireacht go bhfuil an cur chun feidhme praiticiúil easnamhach sna Ballstáit uile agus feadh shlabhra an fhorfheidhmithe ina iomláine. Dá bhrí sin, tá oibleagáidí na Treorach riachtanach chun comhlíonadh na mBallstát a áirithiú. Na bearta cur chun feidhme a cheanglaítear leis an togra, is bearta iad atá aitheanta ag cleachtóirí mar bhearta is ábhartha chun a chur ar a gcumas na forálacha náisiúnta lena dtrasuítear an Treoir a fhorfheidhmiú. Tagraíodh go háirithe d'oiliúint mar riachtanas chun forfheidhmiú an dlí a fheabhsú maidir le coireacht chomhshaoil.

- **Cearta bunúsacha**

Is dócha go mbeidh tionchar dearfach ag an Treoir ar an leibhéal cosanta comhshaoil, faoi réir Airteagal 37 de Chairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh. Trí fheabhas a chur ar an gcomhshaol, cabhrófar le feabhas a chur ar fholláine fhisiceach (sláinte) na saoránach – tá an méid sin clúdaithe le dínit an duine. Dá bhrí sin, beidh tionchar dearfach aige freisin ar an gceart chun beatha (Airteagal 2 den Chairt), ar an gceart chun iomláine coirp (Airteagal 3), ar chúram agus ar fholláine leanaí (Airteagal 24), ar an gceart chun dálaí oibre sláintiúla (Airteagal 31) agus ar an gceart chun cúram coisctheach agus cúram sláinte eile (Airteagal 35).

Ní mór an Treoir seo – ós ionstraim dlí choiriúil í – a thrasuí sa dlí náisiúnta lena n-urramaítear na cearta bunúsacha agus na prionsabail i gCairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh (‘an Chairt’) mar a aithnítear in CAE iad. Go sonrach, ba cheart í a thrasuí agus a chur i bhfeidhm agus urraim chuí á tabhairt don cheart chun sonraí pearsanta a chosaint (Airteagal 8 den Chairt), don tsaoirse chun gnó a sheoladh (Airteagal 16), toimhde na neamhchiontachta agus an ceart chun cosanta (Airteagal 48), prionsabail na dlíthiúlachta agus na comhréireachta i dtaca le cionta coiriúla agus pionóis (Airteagal 49), agus an ceart chun nach ndéanfar duine a thriail ná a phionósú faoi dhó in imeachtaí coiriúla i ngeall ar an gcion céanna (Airteagal 50). Agus an Treoir seo á cur chun feidhme, ba cheart do na Ballstáit a áirithiú go ndéantar cearta nós imeachta daoine atá faoi amhras nó atá cúisithe in imeachtaí coiriúla a urramú. Tá na hoibleagáidí faoin Treoir seo gan dochar d'oibleagáidí na mBallstát faoi dhlí an Aontais maidir le cearta nós imeachta in imeachtaí coiriúla.

4. IMPLEACHTAÍ BUISÉADACHA

Tá impleachtaí buiséadacha diomaibhseach ag an togra seo do na Ballstáit agus don Choimisiún. Tá faisnéis shonrach faoi na himpleachtaí airgeadais don Choimisiún le fáil sa ráiteas airgeadais reachtach a ghabhann leis an bpacáiste reachtach seo.

Tá dhá chineál costais ag an gCoimisiún: Aonuaire, agus athfhillteach. Baineann na chéad impleachtaí airgeadais don Choimisiún leis an gcúigiú cuspóir den athbhreithniú: Feabhas a chur ar bhailiú sonraí staidrimh agus ar thuairisciú ar choireacht chomhshaoil. Is é EUR 155 000 in 2025 na costais a bheidh ar an gCoimisiún chun an cuspóir sin a bhaint amach.

Roinntear an costas foriomlán sin i dtrí chineál caiteachais. Ar an gcéad dul síos, cosnóidh an sainmhíniú ar íoschaighdeáin EUR 110 000 agus is costas aonuaire é nach dtarlóidh go dtí 2025. Baineann an dara costas le caighdeáin a choinneáil agus is costas athfhillteach bliantúil de EUR 16 000 é. Is é an costas deireanach a bhaineann leis an gcuspóir seo an tuarascáil dhébhliantúil ar shonraí na mBallstát ón gCoimisiún, ar costas athfhillteach bliantúil de EUR 25 000 é freisin.

Chomh maith leis na costais sin don chúigiú cuspóir den athbhreithniú, beidh ar an gCoimisiún foráil a dhéanamh freisin maidir le costas aonuaire eile dá oibleagáidí tuairiscithe. Luaitear sa togra reachtach go mbeidh ar an gCoimisiún dhá thuarascáil a chur ar fáil. Baineann an chéad cheann leis an Treoir a thrasuí ag na Ballstáit agus beidh costas EUR 405 000 orthu roinnte idir an costas a bhaineann le conraitheoir a fhostú chun an staidéar a dhéanamh, i.e. EUR 350 000, agus an t-athbhreithniú a dhéanfaidh foireann an Choimisiúin air, i.e. EUR 54 600. Is é atá sa dara tuarascáil nach mór don Choimisiún a chur ar fáil ná staidéar ina ndéanfar anailís ar éifeachtacht na Treorach le sraith áirithe táscairí. Cosnóidh an staidéar sin, a tharlóidh tar éis dheireadh an chreata airgeadais ilbhliantúil reatha, EUR 420 000.

Dá bhrí sin, bheadh costas EUR 560 000 ar an gCoimisiún in 2025 agus bheadh na costais athfhillteacha bhliantúla a bhaineann leis an Treoir cothrom le EUR 45 000. Ní áirítear sa mheastóireacht sin costais na tuarascála maidir le héifeachtacht na Treorach, a tharlódh tar éis an CAI reatha.

Tá impleachtaí airgeadais na Treorach do na Ballstáit nasctha le trí chuspóir a athbhreithnithe: Feabhas a chur ar chomhar agus ar chomhordú éifeachtach idir na Ballstáit (cuspóir 4), feabhas a chur ar bhailiú agus ar thuairisciú sonraí staidrimh maidir leis an gcoireacht chomhshaoil (cuspóir 5), agus feabhas a chur ar fheidhmiú éifeachtach an tslabhra forfheidhmithe (cuspóir 6).

Maidir le cuspóir 4, beidh dhá shraith costas ann do na Ballstáit uile: Le haghaidh uirlisí imscrúdaitheacha, agus chun pointí teagmhála náisiúnta a bhunú. Maidir le huirlisí imscrúdaitheacha, ní raibh na sonraí ar fáil chun measúnú tosaigh a dhéanamh ar an gcostas. Mar sin féin, chun pointí teagmhála náisiúnta a bhunú, beidh costas éagsúil idir EUR 475 600 agus EUR 792 700 ar na Ballstáit uile, ag brath ar an rogha a roghnóidh na Ballstáit.

Maidir le cuspóir 5, is féidir cineálacha éagsúla costas a shainaithint do na Ballstáit. Is costais aonuaire iad dhá cheann acu: Maidir le nós imeachta náisiúnta comhordúcháin a bhunú, a mbeadh costas EUR 146 200 ag gabháil leis do na Ballstáit uile, agus chun íoschaighdeáin a shainiú, bheadh costas EUR 280 000 air sin. Níl dhá chostas a bhaineann le cuspóir 5 aonuaire ach athfhillteach. Ar an gcéad dul síos, beidh ar na Ballstáit na caighdeáin a choinneáil, agus i gcás gach Ballstáit ba cheart go mbeadh costas EUR 35 000 air sin. Beidh costas EUR 220 000 ar chomhordú, ar bhailiú agus ar thuairisciú do gach Ballstát. Ciallaíonn sé sin gurb ionann méid foriomlán na gcostas ar na Ballstáit le haghaidh chuspóir 5 agus thart ar EUR 683 000.

Maidir le cuspóir 6, bheadh roinnt cineálacha costas ag na Ballstáit arís: I gcomhair oiliúna, feasacht an phobail a ardú, straitéisí náisiúnta a shainiú agus a chur chun feidhme agus baill foirne a mhéadú. Ós rud é go bhfuil an oiliúint ar cheann de phríomhbhearta tacaíochta na Treorach, meastar go mbeidh costas EUR 7 800 000 ar oiliúint do na Ballstáit uile. Ba cheart an costas a bhaineann le straitéisí náisiúnta a roinnt ina gcostais aonuaire agus ina gcostais athfhillteacha. Beidh EUR 864 000 de chostas ar straitéisí náisiúnta a shainiú agus a chur chun feidhme den chéad uair do na Ballstáit uile. Nuair a bheidh an chéad chuid sin tugtha chun críche, beidh costais athfhillteacha ag na Ballstáit, agus meastar gurb ionann iad agus EUR 325 000 do na Ballstáit uile. Ar deireadh, meastar gurb ionann an méadú ar líon na

mball foirne a bhaineann leis an Treoir seo agus EUR 4 milliún do na Ballstáit uile. Dá bhrí sin, tá na costais uile a bhaineann le cuspóir 6 cothrom le thart ar EUR 13 milliún do na Ballstáit uile.

Ba cheart na costais sin a mheasúnú i gcomparáid leis an méid caillteanais atá i gcoireanna comhshaoil. De réir mheastacháin UNEP agus Interpol, a foilsíodh i mí an Mheithimh 2016, tá an caillteanas bliantúil de bharr na coireachta comhshaoil idir USD 91 billiún agus USD 258 billiún.

5. EILIMINTÍ EILE

- **Pleananna cur chun feidhme agus socruithe faireacháin, meastóireachta agus tuairiscithe**

Féachann an togra le heasnaimh na Treorach reatha a cheartú agus, dá bhrí sin, leagtar amach ann bearta éagsúla maidir le cur chun feidhme, faireachán, meastóireacht agus tuairisciú.

Ar an gcéad dul síos, tar éis theacht i bhfeidhm na Treorach, is gá íoschaighdeáin a bhunú le gníomh cur chun feidhme maidir le sonraí staidrimh ar choireanna comhshaoil a thuairisciú agus a bhailiú. Tráth nach déanaí ná bliain amháin tar éis theacht i bhfeidhm na Treorach, beidh ar na Ballstáit straitéis náisiúnta a fhorbairt chun an choireacht chomhshaoil a chomhrac agus plean gníomhaíochta a bhunú chun an Treoir a thrasuí. Cuirfidh sé sin ar chumas an Choimisiúin measúnú a dhéanamh ar thrasuí leasaithe na Treorach ag na Ballstáit agus ar a dtiomantas an choireacht chomhshaoil a chomhrac ar bhealach níos éifeachtúla.

Ní thiocfaidh deireadh leis an bplean cur chun feidhme ná leis na socruithe meastóireachta agus tuairiscithe tar éis theacht i bhfeidhm na Treorach. Beidh 18 mhí ag na Ballstáit tar éis theacht i bhfeidhm na Treorach chun í a thrasuí sa reachtaíocht náisiúnta. Dhá bhliain tar éis dheireadh na tréimhse trasuímh seo, beidh ar an gCoimisiún tuarascáil a chur i dtoll a chéile maidir leis an gcaoi a ndearna na Ballstáit an Treoir a thrasuí. Cúig bliana tar éis dheireadh na tréimhse trasuímh, ní mór don Choimisiún staidéar a dhéanamh ar éifeachtacht na Treorach chun a breisluach a mheas. Sa bhreis ar na nósanna imeachta faireacháin sin, ní mór do na Ballstáit tuarascáil a chur ar fáil gach dhá bhliain ina mbeidh faisnéis a bhaineann leis an Treoir, amhail a straitéis náisiúnta nó a mbearta comhordaithe agus comhair. Ar bhonn na sonraí a tharchuirfidh na Ballstáit, cuirfidh an Coimisiún tuarascálacha staidrimh ar fáil freisin maidir leis an gcoireacht chomhshaoil.

- **Míniú mionsonraithe ar fhorálacha sonracha an togra**

Airteagal 1: Ábhar

Leagtar amach leis an bhforáil seo cuspóir na Treorach, agus go háirithe an aidhm atá léi tacú le cosaint an chomhshaoil trí chionta coiriúla agus smachtbhannaí a leagan síos.

Airteagal 2: Sainmhínithe

Tá sainmhínithe san fhoráil seo ar théarmaí a úsáidtear sa Treoir, lena n-áirítear sainmhíniú scagtha ar ‘neamhdhleathach’ chun críocha cionta coiriúla comhshaoil a shainmhíniú.

Airteagal 3: Cionta

Déantar cur síos san fhoráil seo ar na cionta coiriúla a chumhdaítear leis an Treoir seo. Tá cuid de na cionta ón Treoir atá ann faoi láthair, tá roinnt acu leasaithe agus soiléirithe leaganacha de na cionta atá ann cheana, agus is cionta nua cuid acu. Thairis sin, soiléirítear téarmaí a úsáidtear sa sainmhíniú ar chionta sa mhéid is go sonraítear iontu na heilimintí is gá a chur san áireamh nuair atá cionta coiriúla á n-imscrúdú, á n-ionchúiseamh agus á

mbreithniú: Go háirithe, ‘damáiste substaintiúil’, ‘cosúil’ damáiste a dhéanamh agus ‘cainníocht dhiomaibhseach’.

Airteagal 4: Gríosú, cabhrú agus neartú, agus iarracht a dhéanamh

In Airteagal 4 déantar coir as cionta coiriúla dá dtagraítear in Airteagal 3(1) a ghríosú agus a ghríosú agus a neartú. Chomh maith leis sin, déantar coir maidir le hiarrachtaí cionta coiriúla áirithe, a liostaítear in Airteagal 4, a dhéanamh.

Airteagal 5: Pionóis do dhaoine nádúrtha

Déantar foráil san Airteagal seo maidir le caighdeáin íosta chun a áirithiú go bhféadfar pionóis choiriúla atá éifeachtach, comhréireach agus athchomhairleach a ghearradh i leith na gcionta dá dtagraítear in Airteagal 3 agus in Airteagal 4. Ina theannta sin, ceanglaítear leis an togra go dtabharfaidh na Ballstáit isteach leibhéil shonracha smachtbhannaí agus cineálacha sonracha smachtbhannaí le haghaidh cionta coiriúla comhshaoil. Léiríonn an catagóiriú atá beartaithe tromchúis na gcionta. Mar shampla, luaitear i mír 2 gur cheart go mbeadh na cionta dá dtagraítear in Airteagal 3 inphionóis le huastéarma príosúnachta deich mbliana ar a laghad má tá siad ina gcúis le bás aon duine nó más dóigh dóibh a bheith ina gcúis le bás nó díobháil thromchúiseach do dhuine ar bith.

Is é is aidhm do mhír 5 bearta a dhéanamh chun a áirithiú go bhféadfaidh na cionta dá dtagraítear in Airteagal 3 agus in Airteagal 4 a bheith faoi réir smachtbhannaí agus beart breise ionas go bhféadfar freagairt shaincheaptha a thabhairt ar chineálacha éagsúla iompraíochta coiriúla.

Airteagal 6: Dliteanas daoine dlítheanacha

Tá oibleagáidí san airteagal seo chun dliteanas daoine dlítheanacha as cionta dá dtagraítear in Airteagal 3 agus in Airteagal 4 a áirithiú i gcás ina ndearnadh na cionta sin chun tairbhe dóibh. Foráiltear leis an Airteagal seo freisin nach mór do na Ballstáit a áirithiú go bhféadfar daoine dlítheanacha a thabhairt chun cuntais as easpa maoirseachta agus rialaithe a d'fháig go bhféadfaí cion dá dtagraítear in Airteagal 3 agus in Airteagal 4 a dhéanamh ar mhaithe leis an duine dlítheanach. Thairis sin, níor cheart go n-eisiafadh dliteanas an duine dhlítheanaigh imeachtaí coiriúla i gcoinne daoine nádúrtha.

Airteagal 7: Smachtbhannaí do dhaoine dlítheanacha

Leagtar amach san Airteagal seo na smachtbhannaí is infheidhme maidir le daoine dlítheanacha a bhfuil baint acu leis na cionta coiriúla a chumhdaítear leis an togra seo.

Airteagal 8: Imthosca géaraitheacha

Leagtar amach san Airteagal seo na himthosca géaraitheacha atá le cur san áireamh nuair a chuirtear smachtbhannaí i bhfeidhm ar chion dá dtagraítear in Airteagal 3 agus in Airteagal 4.

Airteagal 9: Imthosca maolaitheacha

Leagtar amach san airteagal seo imthosca maolaitheacha atá le breithniú nuair a chuirtear smachtbhannaí i bhfeidhm ar chion dá dtagraítear in Airteagal 3 agus in Airteagal 4.

Airteagal 10: Calcadh agus coigistiú

Áirithítear leis an bhforáil sin go dtabharfaidh na Ballstáit an deis do na húdaráis inniúla na fáltais ó chionta a chumhdaítear leis an togra seo a chalcadh agus a choigistiú.

Airteagal 11: Tréimhsí teorann le haghaidh cionta coiriúla

Leagtar síos san Airteagal seo forálacha maidir le tréimhsí teorann chun go mbeidh na húdaráis inniúla in ann na cionta coiriúla a chumhdaítear leis an togra seo a imscrúdú, a ionchúiseamh agus a bhreithniú le linn tréimhse áirithe ama.

Airteagal 12: Dlínse

Leagtar síos san Airteagal seo forálacha maidir le dlínse chun a áirithiú go mbunóidh na Ballstáit dlínse le haghaidh cionta a chumhdaítear leis an togra agus go gcuirfidh siad an Coimisiún ar an eolas má chinneann siad an dlínse sin a leathnú i gcásanna sonracha ina ndéantar an cion lasmuigh dá gcríoch.

Airteagal 13: Cosaint daoine a thuairiscíonn cionta comhshaoil nó a chabhraíonn leis an imscrúdú

Baineann an fhoráil seo le cosaint daoine amhail sceithirí, cosantóirí comhshaoil agus daoine eile a thuairiscíonn faisnéis nó a sholáthraíonn fianaise d'imscrúdú a bhaineann le cionta coiriúla comhshaoil.

Airteagal 14: Cearta don phobal lena mbaineann páirt a ghlacadh sna himeachtaí

Baineann an fhoráil seo le cearta nós imeachta chun páirt a ghlacadh in imeachtaí coiriúla, ar cheart iad a dheonú don phobal lena mbaineann mar a leagtar amach in Airteagal 2.

Airteagal 15: Cosc

Ceanglaítear leis an bhforáil seo ar na Ballstáit bearta coisctheacha a dhéanamh chun cionta comhshaoil a laghdú.

Airteagal 16: Acmhainní

Is é is aidhm don fhoráil seo a áirithiú go mbeidh líon leordhóthanach foirne cáilithe agus acmhainní leordhóthanacha airgeadais, teicniúla agus teicneolaíochta is gá chun a róil a fheidhmiú go héifeachtach ag údaráis náisiúnta a dhéanann cionta comhshaoil a bhrath, a imscrúdú, a ionchúiseamh nó a bhreithniú.

Airteagal 17: Oiliúint

Is é is aidhm don fhoráil seo gníomhaíochtaí oiliúna a fheabhsú feadh an tslabhra forfheidhmiúcháin chun a áirithiú go mbeidh na scileanna agus na cumais speisialaithe is gá ag na páirtithe uile lena mbaineann chun a róil a chomhlíonadh go héifeachtach.

Airteagal 18: Uirlisí imscrúdaitheacha

Leagtar síos leis an bhforáil seo nach mór uirlisí imscrúdaitheacha speisialta a chur ar fáil chun na cionta dá dtagraítear in Airteagal 3 agus in Airteagal 4 a imscrúdú.

Airteagal 19: Comhordú agus comhar idir údaráis inniúla laistigh de na Ballstáit

Leis an bhforáil seo, ceanglaítear ar na Ballstáit comhordú agus comhar a áirithiú ar an leibhéal straitéiseach agus oibríochtúil i measc a n-údarás inniúil uile a bhfuil baint acu le coireacht chomhshaoil a chosc agus a chomhrac.

Airteagal 20: Straitéis Náisiúnta maidir leis an gcoireacht chomhshaoil a chomhrac

Is é is aidhm don fhoráil seo cur chuige straitéiseach a áirithiú maidir leis an gcoireacht chomhshaoil a chomhrac agus áirítear inti gnéithe a dtabharfar aghaidh orthu le straitéis náisiúnta ar gá í a bhunú i ngach Ballstát.

Airteagal 21: Bailiú sonraí agus staitisticí

Tugtar aghaidh leis an bhforáil seo ar an ngá atá ann faisnéis a bhailiú go córasach maidir leis na hiarrachtaí atá á ndéanamh an choireacht chomhshaoil a chomhrac agus sonraí staidrimh maidir le coireacht chomhshaoil a sholáthar. Ceanglaítear ar na Ballstáit sonraí staidrimh ábhartha a bhailiú, a fhoilsiú agus a sheoladh chuig an gCoimisiún. Bunaítear leis freisin oibleagáid ar an gCoimisiún tuarascáil a fhoilsiú go rialta bunaithe ar na sonraí staidrimh arna soláthar ag na Ballstáit. Tá sé mar aidhm ag an bhforáil seo freisin cabhrú le haghaidh a thabhairt ar an teorainn atá ar fáil faoi láthair ar shonraí coireachta comhshaoil, rud a chuideodh le meastóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht na gcóras náisiúnta sa chomhrac i gcoinne cionta coiriúla comhshaoil.

Airteagal 22: Cumhachtaí cur chun feidhme

Comhlánaíonn an fhoráil seo Airteagal 25 agus is é is aidhm di neartú a dhéanamh ar an oibleagáid atá ar na Ballstáit sonraí staidrimh a sheoladh chuig an gCoimisiún, trí cheangal a chur ar an gCoimisiún gníomh cur chun feidhme a ghlacadh lena sainítear íoschaighdeáin chomhchoiteanna maidir le tuairisciú sonraí staidrimh.

Airteagal 23: Nós imeachta coiste

Leis an bhforáil seo, tugtar aghaidh ar an ngá go mbeadh Coiste de chúnamh ag an gCoimisiún chun an dréachtghníomh cur chun feidhme a ghlacadh.

Airteagail 24, 25, 26, 27, 28, 29

Sna hAirteagail sin tá forálacha breise maidir le trasuí ag na Ballstáit, tuairisciú ó na Ballstáit, meastóireacht agus tuairisciú ag an gCoimisiún, teacht i bhfeidhm agus leasú na Treorach agus ionadú Threoir 2008/99/CE leis an Treoir seo.

2021/0422 (COD)

Togra le haghaidh

TREOIR Ó PHARLAIMINT NA hEORPA AGUS ÓN gCOMHAIRLE

maidir le cosaint an chomhshaoil tríd an dlí coiriúil agus a chuirtear in ionad Treoir 2008/99/CE

TÁ PARLAIMINT NA hEORPA AGUS COMHAIRLE AN AONTAIS EORPAIGH,

Ag féachaint don Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, agus go háirithe Airteagal 83(2) de,

Ag féachaint don togra ón gCoimisiún Eorpach,

Tar éis dóibh an dréachtghníomh reachtach a chur chuig na parlaimintí náisiúnta,

Ag féachaint don tuairim ó Choiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa[19],

Ag gníomhú dóibh i gcomhréir leis an ngnáthnós imeachta reachtach,

De bharr an mhéid seo a leanas:

(1) De réir Airteagal 3(3) den Chonradh ar an Aontas Eorpach (CAE) agus Airteagal 191 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (CFAE), tá an Aontas tiomanta ardleibhéal cosanta agus feabhsú ar cháilíocht an chomhshaoil a áirithiú.

(2) Is ábhar imní don Aontas i gcónaí an t-ardú ar líon na gcionta coiriúla comhshaoil agus na héifeachtaí a bhaineann leo, cionta a bhaineann an bonn d'éifeachtacht reachtaíocht chomhshaoil an Aontais. Thairis sin, tá na cionta sin ag leathnú thar theorainneacha na mBallstát ina ndéantar na cionta. Is baol don chomhshaol iad na cionta sin agus is gá, dá bhrí sin, freagairt iomchuí éifeachtach a thabhairt orthu.

(3) Na córais phionós atá ann faoi Threoir 2008/99/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[20] agus dlí earnála an chomhshaoil, ní raibh siad leordhóthanach i ngach réimse beartais comhshaoil chun comhlíontacht dhlí an Aontais maidir le cosaint an chomhshaoil a bhaint amach. Ba cheart an chomhlíontacht sin a neartú trí phionóis choiriúla a chur ar fáil, pionóis a léireodh míshástacht shóisialta atá difriúil ó thaobh cáilíochta de leis na pionóis riaracháin.

(4) Ba cheart an t-imscrúdú, an t-ionchúiseamh agus an breithniú éifeachtach a dhéantar ar chionta coiriúla comhshaoil a fheabhsú. Ba cheart an liosta de chionta coiriúla comhshaoil a leagadh amach i dTreoir 2008/99/CE a athbhreithniú agus ba cheart catagóirí breise cionta atá bunaithe ar na sáruithe is tromchúisí ar dhlí comhshaoil an Aontais a chur leis. Ba cheart forálacha maidir le pionóis a neartú chun a n-éifeacht dhíspreagthach a fheabhsú chomh maith leis an slabhra forfheidhmiúcháin atá i gceannas ar chionta coiriúla comhshaoil a bhrath, a imscrúdú, a ionchúiseamh agus a bhreithniú.

---

19 IO C , , p. .

20 Treoir 2008/99/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 19 Samhain 2008 maidir le cosaint an chomhshaoil tríd an dlí coiriúil (IO L 328, 6.12.2008, lch. 28).

(5) Ba cheart do na Ballstáit na catagóirí cionta a choiriúlú agus foráil a dhéanamh maidir le sainmhínithe na gcatagóirí cionta, agus maidir le comhchuibhiú i ndáil le cineálacha pionós agus le leibhéil phionós.

(6) Ba cheart do na Ballstáit foráil a dhéanamh maidir le pionóis choiriúla ina reachtaíocht náisiúnta i leith sáruithe tromchúiseacha ar fhorálacha dhlí an Aontais a bhaineann le cosaint an chomhshaoil. Faoi chuimsiú an chomhbheartais iascaigh, déantar foráil i ndlí an Aontais maidir le sraith chuimsitheach rialacha i ndáil le rialú agus forfheidhmiú faoi Rialachán (CE) Uimh. 1224/2009[21] agus Rialachán (CE) Uimh. 1005/2008 i gcás sáruithe tromchúiseacha, lena n-áirítear sáruithe a dhéanann damáiste don mhuirthimpeallacht. Faoin gcóras sin, beidh an rogha ag na Ballstáit idir córais phionóis riaracháin agus/nó córais phionóis coiriúla. I gcomhréir leis an Teachtaireacht ón gCoimisiún maidir leis an gComhaontú Glas don Eoraip[22] agus Straitéis Bhithéagsúlachta an Aontais Eorpaigh go dtí 2030[23], ba cheart cion coiriúil a dhéanamh d'iompar neamhdhleathach intinneach áirithe a chumhdaítear faoi Rialachán (CE) Uimh. 1224/2009 agus Rialachán (CE) 1005/2008[24].

(7) Ionas gur cion comhshaoil faoin Treoir seo atá san iompar, ba cheart d'iompar a bheith neamhdhleathach faoi dhlí an Aontais lena gcosnaítear an comhshaol nó faoi dhlíthe náisiúnta, faoi rialachán riaracháin nó faoi chinntí riaracháin lena dtugtar éifeacht do dhlí sin an Aontais. An t-iompar a bhaineann le catagóir de chion coiriúil, ba cheart é a shainiú agus, i gcás inarb iomchuí, ba cheart tairseach a leagan síos nach mór a chomhlíonadh chun an t-iompar a choiriúlú. Ba cheart iompar den sórt sin a mheas mar chion coiriúil nuair a dhéantar é go hintinneach agus, i gcásanna áirithe, nuair a dhéantar é le faillí thromchúiseach freisin. Meastar mar chion coiriúil iompar neamhdhleathach arb é is cúis leis bás nó gortú tromchúiseach daoine, damáiste suntasach nó baol suntasach do dhamáiste suntasach don chomhshaol nó go meastar go ndéanfadh sé damáiste ar leith don chomhshaol ar bhealach eile, agus nuair a dhéantar é trí fhaillí thromchúiseach. Tá sé de shaoirse i gcónaí ag na Ballstáit rialacha níos déine maidir leis an dlí coiriúil a ghlacadh nó a choimeád sa réimse sin.

(8) Ba cheart iompar a mheas mar iompar neamhdhleathach freisin i gcas gur faoi údarú údaráis inniúil i mBallstát an t-iompar, más go calaoiseach a fuarthas an t-údarú, nó trí éilliú, trí sracadh nó trí comhéigean. Thairis sin, ba cheart d'oibreoirí na bearta riachtanacha a dhéanamh chun na forálacha reachtacha, rialála agus riaracháin is infheidhme maidir le cosaint an chomhshaoil a chomhlíonadh agus iad i mbun na gníomhaíochta faoi seach, lena n-áirítear trína n-oibleagáidí a chomhlíonadh, mar a

---

21 Rialachán Cur Chun Feidhme (AE) Uimh. 404/2011 ón gCoimisiún an 8 Aibreán 2011 lena leagtar síos rialacha mionsonraithe maidir le cur chun feidhme Rialachán (CE) Uimh. 1224/2009 ón gComhairle lena mbunaítear córas rialaithe Comhphobail chun comhlíonadh rialacha an Chomhbheartais Iascaigh a áirithiú (IO L 112, 30.4.2011, lgh. 1–153).

22 TEACHTAIREACHT ÓN gCOIMISIÚN CHUIG PARLAIMINT NA hEORPA, CHUIG AN gCOMHAIRLE, CHUIG COISTE EACNAMAÍOCH AGUS SÓISIALTA NA hEORPA AGUS CHUIG COISTE NA RÉIGIÚN An Comhaontú Glas don Eoraip, COM/2019/640 críochnaitheach.

23 TEACHTAIREACHT ÓN gCOIMISIÚN CHUIG PARLAIMINT NA hEORPA, CHUIG AN gCOMHAIRLE, CHUIG COISTE EACNAMAÍOCH AGUS SÓISIALTA NA hEORPA AGUS CHUIG COISTE NA RÉIGIÚN Straitéis Bhithéagsúlachta an Aontais Eorpaigh go dtí 2030 An dúlra a thabhairt ar ais inár saol, COM/2020/380 críochnaitheach

24 Rialachán (CE) Uimh. 1005/2008 ón gComhairle an 29 Meán Fómhair 2008 lena mbunaítear córas Comhphobail chun iascaireacht neamhdhleathach neamhthuairiscithe agus neamhrialáilte a chosc, a dhíspreagadh agus a dhíothú, lena leasaítear Rialacháin (CEE) Uimh. 2847/93, (CE) Uimh. 1936/2001 agus (CE) Uimh. 601/2004 agus lena n-aisghairtear Rialacháin (CE) Uimh. 1093/94 agus (CE) Uimh. 1447/1999, (IO L 286, 29.10.2008, lgh. 1–32).

leagtar síos i ndlíthe an Aontais agus i ndlíthe náisiúnta is infheidhme, i nósanna imeachta lena rialaítear leasuithe nó nuashonruithe ar údaruithe atá ann cheana.

(9) Ba cheart an comhshaol a chosaint sa chiall is leithne, mar a leagtar amach in Airteagal 3(3) CAE agus Airteagal 191 CFAE, lena gcumhdaítear na hacmhainní nádúrtha go léir - aer, uisce, ithir, fauna agus flora fiáine lena n-áirítear gnáthóga - chomh maith le seirbhísí arna soláthar ag acmhainní nádúrtha.

(10) Mar gheall ar an dlús atá curtha leis an athrú aeráide, le cailliúint na bithéagsúlachta agus leis an díghrádú comhshaoil, agus samplaí inbhraite de na héifeachtaí tubaisteacha a bhaineann leo, aithníodh an t-aistriú glas mar chuspóir sainitheach ár linne agus mar ábhar cothromais idirghlúine. Dá bhrí sin, nuair a thagann forbairt ar reachtaíocht an Aontais a chumhdaítear leis an Treoir seo, ba cheart don Treoir seo aon reachtaíocht de chuid an Aontais atá cothrom le dáta nó leasaithe agus a thagann faoi raon feidhme na gcionta coiriúla a shainmhínítear faoin Treoir seo a chumhdach, i gcás ina bhfanann na hoibleagáidí faoi dhlí an Aontais gan athrú ó thaobh substainte de. Mar sin féin, i gcás ina gcuireann ionstraimí dlí nua cosc ar iompar nua a dhéanann damáiste don chomhshaol, ba cheart an Treoir seo a leasú chun na sáruithe tromchúiseacha nua ar dhlí comhshaoil an Aontais a chur leis na catagóirí cionta coiriúla.

(11) Ba cheart tairseacha cáilíochtúla agus cainníochtúla a úsáidtear chun cionta coiriúla comhshaoil a shainmhíniú a shoiléiriú trí liosta neamh-uileghabhálach de chúinsí a sholáthar ar cheart a chur san áireamh agus na tairseacha sin á measúnú ag údaráis a dhéanann cionta a imscrúdú, a ionchúiseamh agus a bhreithniú. Leis sin ba cheart cur i bhfeidhm comhleanúnach na Treorach agus comhrac níos éifeachtaí i gcoinne coireanna comhshaoil a chur chun cinn chomh maith le foráil a dhéanamh maidir le deimhneacht dhlíthiúil. Níor cheart do na tairseacha sin ná dá gcur i bhfeidhm, áfach, deacrachtaí móra a chruthú cionta coiriúla a imscrúdú, a ionchúiseamh nó a bhreithniú.

(12) In imeachtaí agus i dtrialacha coiriúla, ba cheart aird chuí a thabhairt ar rannpháirtíocht na ngrúpaí coiriúla eagraithe atá ag oibriú ar bhealaí a mbíonn tionchar diúltach acu ar an gcomhshaol. Le himeachtaí coiriúla, ba cheart aghaidh a thabhairt ar an éilliú, ar sciúradh airgid, ar chibearchoireacht agus ar chalaois doiciméad agus – i ndáil le gníomhaíochtaí gnó – an rún atá ag an gciontóir brabúis a uasmhéadú nó costais a shábháil, i gcás ina dtarlaíonn siad i gcomhthéacs na coireachta comhshaoil. Is minic a bhíonn na cineálacha coireachta sin idirnasctha le cineálacha coireachta comhshaoil tromchúiseacha agus dá bhrí sin, níor cheart déileáil leo ina n-aonar. I ndáil leis sin, is ábhar imní ar leith é go ndéantar roinnt coireanna comhshaoil le caoinfhulaingt nó le tacaíocht ghníomhach ó na riaracháin inniúla nó ó oifigigh atá i mbun a cuid nó a cuid dualgas poiblí. I gcásanna áirithe d'fhéadfadh sé sin a bheith i bhfoirm éillithe fiú. I measc samplaí d'iompar den sórt sin, tá neamhaird a thabhairt nó fanacht ina thost maidir le sárú dlíthe lena gcosnaítear an comhshaol tar éis cigireachtaí, iniúchtaí nó rialuithe a fhágáil ar lár d'aon turas, mar shampla maidir le an bhfuil coinníollacha an cheada á n-urramú ag sealbhóir an cheada nó nach bhfuil, rúin nó vótaí i bhfabhar ceadúnais neamhdhleathacha a dheonú nó tuairiscí falsaithe nó neamhfhírinneacha a eisiúint.

(13) Ba cheart pionós a ghearradh freisin i gcás gníosú cionta coiriúla a dhéantar d'aon ghnó, cabhrú leo nó iad a neartú. I gcas ina ndéantar iarracht cion coiriúil a dhéanamh d'aon ghnó arb é an toradh atá air bás nó díobháil thromchúiseach duine, nó damáiste substaintiúil don chomhshaol nó i gcás ar dóigh dó a bheith ina chúis le damáiste substaintiúil, ba cheart é a mheas mar chion coiriúil.

(14) Ba cheart pionóis do na cionta a beith éifeachtach, athchomhairleach agus comhréireach. Chuige sin, ba cheart íosleibhéil don uastéarma príosúnachta a shocrú do dhaoine nádúrtha. Is minic a mheastar go bhfuil pionóis ghabhála níos éifeachtaí ná pionóis airgeadais, go háirithe do dhaoine dlítheanacha. Dá bhrí sin, ba cheart do phionóis nó bearta breise a bheith ar fáil in imeachtaí coiriúla. Ba cheart a áireamh orthu sin an oibleagáid chun an comhshaol a athbhunú, eisiamh ó rochtain ar mhaoiniú poiblí, lena n-áirítear nós imeachta soláthair, deontais agus lamháltais agus ceadanna agus údaruithe a tharraingt siar. Tá an méid sin gan dochar do rogha na mbreithiúna nó na gcúirteanna in imeachtaí coiriúla pionóis iomchuí a fhorchur sna cásanna aonair.

(15) I gcás ina ndéantar foráil sa dlí náisiúnta maidir leis sin, ba cheart daoine dlítheanacha a chur faoi dhliteanas coiriúil i leith cionta coiriúla comhshaoil i gcomhréir leis an Treoir seo. Na Ballstáit sin nach ndéantar foráil lena ndlí náisiúnta maidir le dliteanas coiriúil daoine dlítheanacha, ba cheart dóibh a áirithiú go ndéantar foráil lena gcórais phionóis riaracháin maidir le cineálacha agus leibhéil pionóis atá éifeachtach, athchomhairleach agus comhréireach mar a leagtar síos sa Treoir seo chun a cuspóirí a bhaint amach. Ba cheart staid airgeadais daoine dlítheanacha a chur san áireamh chun a áirithiú go mbeidh an pionós a fhorchuirtear athchomhairleach.

(16) Ba cheart tuilleadh comhfhogasaithe agus éifeachtachta maidir le leibhéil na bpionós a fhorchuirtear sa chleachtas a chothú trí imthosca géaraitheacha coitianta a léiríonn déine na coire a rinneadh. I gcás bás duine, nó i gcás ina ndearnadh mórdhíobháil do dhuine, agus i gcás nach bhfuil na heilimintí sin ina gcuid den chion coiriúil cheana féin, d'fhéadfaí na heilimintí sin a mheas mar imthosca géaraitheacha. Ar an gcuma chéanna, i gcás ina mbíonn cion coiriúil comhshaoil ina chúis le damáiste suntasach do-aisiompaithe nó fadtéarmach d'éiceachóras ina iomláine, ba cheart an méid sin a bheith ina imthoisc ghéaraitheach mar gheall ar a thromchúisí atá sé, lena n-áirítear i gcásanna atá inchomparáide leis an éiceaicíd. Ós rud é gur dreasacht thábhachtach do choirpigh iad na brabúis neamhdhleathacha nó an caiteachas neamhdhleathach is féidir a ghiniúint nó a sheachaint trí choireacht chomhshaoil, ba cheart iad sin a chur san áireamh agus leibhéal iomchuí pionóis á chinneadh in gach cás ar leith.

(17) I gcás ina bhfuil na coireanna de chineál leanúnach, ba cheart deireadh a chur leo a luaithe is féidir. I gcás ina bhfuil gnóthachain airgeadais déanta ag ciontóirí, ba cheart na gnóthachain sin a choigistiú.

(18) Ba cheart feidhm a bheith ag an Treoir seo gan dochar do rialacha agus do phrionsabail ghinearálta an dlí náisiúnta choiriúil maidir le pianbhreitheanna ná do chur i bhfeidhm ná forghníomhú pianbhreitheanna i gcomhréir leis na himthosca nithiúla i ngach cás aonair.

(19) Ba cheart do na Ballstáit rialacha a leagan síos maidir leis na tréimhsí teorann is gá chun a chur ar a gcumas cionta coiriúla comhshaoil a chomhrac go héifeachtach, gan dochar do rialacha náisiúnta nach leagann síos tréimhsí teorann d'imscrúdú, d'ionchúiseamh agus d'fhorfheidhmiú.

(20) Na hoibleagáidí sa Treoir seo a dhéanann foráil maidir le pionóis choiriúla, níor cheart dóibh na Ballstáit a dhíolmhú ón oibleagáid foráil a dhéanamh maidir le pionóis riaracháin agus bearta eile sa dlí náisiúnta i gcás sáruithe a bhunaítear i reachtaíocht chomhshaoil an Aontais.

(21) Ba cheart do na Ballstáit raon feidhme fhorfheidhmiú an dlí riaracháin agus choiriúil a shainiú go soiléir maidir le cionta comhshaoil de réir a ndlí náisiúnta. Agus an dlí náisiúnta lena dtrasuitear an Treoir seo á chur i bhfeidhm, ba cheart do na Ballstáit a

áirithiú, le pionóis choiriúla agus pionóis riaracháin a fhorchur, go n-urramaítear prionsabail na Cairte um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh, lena n-áirítear toirmeasc *ne bis in idem*.

(22) Thairis sin, ba cheart raon pionós coiriúil agus bearta eile a bheith ar fáil d'údaráis bhreithiúnacha agus riaracháin sna Ballstáit chun aghaidh a thabhairt ar chineálacha éagsúla iompraíochta coiriúla ar bhealach saincheaptha agus éifeachtach.

(23) I bhfianaise, go háirithe, soghluaisteacht dhéantóirí iompair neamhdhleathaigh a chumhdaítear leis an Treoir seo, mar aon le cineál trasteorann cionta agus an fhéidearthacht imscrúduithe trasteorann a dhéanamh, ba cheart do na Ballstáit dlínse a bhunú chun cur i gcoinne an iompair sin go héifeachtach.

(24) Déanann cionta coiriúla comhshaoil damáiste don dúlra agus don tsochaí. Trí sháruithe ar dhlí comhshaoil an Aontais a thuairisciú, déanann daoine seirbhís ar mhaithe le leas an phobail agus bíonn ról lárnach acu maidir leis na sáruithe sin a nochtadh agus a chosc, agus ar an gcaoi sin leas na sochaí a chosaint. Is minic gur daoine aonair a bhíonn i dteagmháil le heagraíocht i gcomhthéacs a ngníomhaíochtaí oibre is túisce a bhíonn ar an eolas faoi bhagairtí nó faoi dhochar do leas an phobail agus don chomhshaol. Tugtar sceithirí ar dhaoine a thuairiscíonn neamhrialtachtaí. Is minic a chuirtear sceithirí féideartha óna gcuid ábhar imní nó óna gcuid amhrais a thuairisciú mar gheall ar eagla roimh fhrithbheart. Ba cheart go mbainfeadh na daoine sin tairbhe as cosaint chothrom agus éifeachtach do sceithirí a leagtar amach faoi Threoir (AE) 2019/1937 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[25] .

(25) D'fhéadfadh faisnéis luachmhar a bheith ag daoine eile freisin maidir le cionta coiriúla comhshaoil féideartha. Féadfaidh siad a bheith ina gcomhaltaí den phobal lena mbaineann nó ina gcomhaltaí den tsochaí i gcoitinne agus páirt ghníomhach á glacadh acu i gcosaint an chomhshaoil. Ba cheart an tacaíocht agus an cúnamh is gá i gcomhthéacs imeachtaí coiriúla a chur ar fáil do na daoine sin a thuairiscíonn coireanna comhshaoil chomh maith le daoine a chomhoibríonn le forfheidhmiú na gcionta sin, ionas nach mbeidh siad faoi mhíbhuntáiste de bharr a gcomhair ach go bhfaighidh siad tacaíocht agus cúnamh. Ba cheart na daoine sin a chosaint freisin ó chiapadh nó ó ionchúiseamh a dhéantar orthu go míchuí as na cionta sin a thuairisciú nó as a gcomhar sna himeachtaí coiriúla.

(26) Ós rud é nach féidir leis an nádúr ionadaíocht a dhéanamh air féin mar íospartach in imeachtaí coiriúla, chun críche forfheidhmithe éifeachtacha, comhaltaí an phobail lena mbaineann, mar a shainmhínítear sa Treoir seo, agus Airteagal 2(5) agus Airteagal 9(3) de Choinbhinsiún Aarhus[26] á gcur san áireamh, ba cheart an deis a bheith ag na daoine sin gníomhú thar ceann an chomhshaoil mar leas poiblí, laistigh de raon feidhme chreat dlíthiúil na mBallstát agus faoi réir na rialacha nós imeachta ábhartha.

(27) De dheasca easpa acmhainní agus cumhachtaí forfheidhmiúcháin d'údaráis náisiúnta a dhéanann cionta coiriúla comhshaoil a bhrath, a imscrúdú, a ionchúiseamh nó a bhreithniú, cruthaítear bacainní maidir le coireanna comhshaoil a chosc agus a phionósú go héifeachtach. Go háirithe, is féidir leis an nganntanas acmhainní bac a chur ar na húdaráis aon ghníomh a dhéanamh in aon chor nó teorainn a chur lena ngníomhaíochtaí forfheidhmiúcháin, rud a fhágann gur féidir le ciontóirí dliteanas a

---

25 Treoir (AE) 2019/1937 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 23 Deireadh Fómhair 2019 maidir le cosaint daoine a thuairiscíonn sáruithe ar dhlí an Aontais (OJ L 305/17).

26 Coinbhinsiún Choimisiún Eacnamaíochta na Náisiún Aontaithe don Eoraip (UNECE) maidir le Rochtain ar Fhaisnéis, Rannpháirtíocht Phoiblí i gCinnteoireacht agus Rochtain ar Chearta i gCúrsaí Comhshaoil.

sheachaint nó go ngearrfaí pionós orthu nach bhfreagraíonn do thromchúis an chiona. Dá bhrí sin, ba cheart critéir íosta maidir le hacmhainní agus le cumhachtaí forfheidhmiúcháin a bhunú.

(28) Braitheann feidhmiú éifeachtach an tslabhra forfheidhmiúcháin ar raon sainscileanna. Ós rud é go n-éilíonn castacht na ndúshlán a bhaineann le cionta comhshaoil agus nádúr teicniúil na coireachta sin cur chuige ildisciplíneach, is gá ardleibhéal eolais ar an dlí, saineolas teicniúil, chomh maith le hardleibhéal oiliúna agus speisialtóireachta a bheith ag na húdaráis inniúla ábhartha. Ba cheart do na Ballstáit oiliúint a chur ar fáil a bheadh oiriúnach d'fheidhm na ndaoine sin a dhéanann coireacht chomhshaoil a bhrath, a imscrúdú, a ionchúiseamh nó a bhreithniú. Ar mhaithe le gairmiúlacht agus le héifeachtacht an tslabhra forfheidhmithe a uasmhéadú, ba cheart do na Ballstáit a chur san áireamh freisin aonaid imscrúdaithe speisialaithe, ionchúisitheoirí agus breithiúna coiriúla a shannadh chun déileáil le cásanna coiriúla comhshaoil. D'fhéadfadh cúirteanna coiriúla ginearálta foráil a dhéanamh maidir le dlísheomraí speisialaithe breithiúna. Ba cheart saineolas teicniúil a chur ar fáil do na húdaráis forfheidhmithe ábhartha go léir.

(29) Chun forfheidhmiú rathúil a áirithiú, ba cheart do na Ballstáit uirlisí imscrúdaitheacha éifeachtacha a chur ar fáil le haghaidh cionta comhshaoil amhail na uirlisí sin atá ina ndlí náisiúnta chun an choireacht eagraithe nó coireanna tromchúiseacha eile a chomhrac. Ba cheart a áireamh ar na huirlisí sin, i measc uirlisí eile, idircheapadh cumarsáide, faireachas ceilte lena n-áirítear faireachas leictreonach, seachadtaí rialaithe, faireachán ar chuntais bhainc agus uirlisí imscrúdaithe airgeadais eile. Ba cheart na huirlisí sin a chur i bhfeidhm i gcomhréir le prionsabal na comhréireachta agus lánurraim á tabhairt do Chairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh. I gcomhréir leis an dlí náisiúnta, ba cheart go mbeadh cineál agus tromaíocht na gcionta atá á n-imscrúdú ina mbonn cirt le húsáid na n-uirlisí imscrúdaitheacha sin. Ní mór an ceart sonraí pearsanta a chosaint a urramú.

(30) Chun córas forfheidhmiúcháin éifeachtach comhtháite comhleanúnach a áirithiú lena n-áirítear bearta riaracháin, bearta dlí shibhialta agus bearta dlí choiriúil, ba cheart do na Ballstáit comhar agus cumarsáid inmheánach a eagrú idir na gníomhaithe uile feadh na slabhraí forfheidhmithe riaracháin agus coiriúla agus idir gníomhaithe pionósacha agus ceartaitheacha. De réir na rialacha is infheidhme, ba cheart do na Ballstáit comhoibriú freisin trí ghníomhaireachtaí an Aontais, go háirithe Eurojust agus Europol, chomh maith le comhlachtaí de chuid an Aontais, lena n-áirítear Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh (OIPE) agus an Oifig Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF), ina réimsí inniúlachta faoi seach.

(31) Chun cur chuige comhleanúnach a áirithiú maidir le cionta comhshaoil a chomhrac, ba cheart do na Ballstáit straitéis náisiúnta a ghlacadh agus a fhoilsiú maidir le coireacht chomhshaoil a chomhrac agus athbhreithniú a dhéanamh uirthi go tráthrialta, straitéis lena mbunófar na cuspóirí, na tosaíochtaí agus na bearta agus na hacmhainní comhfhreagracha is gá.

(32) Chun dul i ngleic go héifeachtach leis na cionta coiriúla dá dtagraítear sa Treoir seo, is gá d'údaráis inniúla sna Ballstáit sonraí cruinne, comhsheasmhacha agus inchomparáide a bhailiú maidir le scála agus treochtaí i dtaca le cionta comhshaoil agus leis na hiarrachtaí chun iad a chomhrac agus le torthaí na n-iarrachtaí sin. Ba cheart na sonraí sin a úsáid chun staidreamh a ullmhú chun freastal ar phleanáil oibríochtúil agus straitéiseach na ngníomhaíochtaí forfheidhmiúcháin agus chun faisnéis a chur ar fáil do shaoránaigh freisin. Ba cheart do na Ballstáit sonraí staidrimh

ábhartha maidir le cionta comhshaoil a bhailiú agus a thuairisciú don Choimisiún. Ba cheart don Choimisiún na torthaí a mheas agus a fhoilsiú go rialta, torthaí atá bunaithe ar na sonraí staidrimh arna dtarchur ag na Ballstáit.

(33) Ba cheart na sonraí staidrimh a bhailítear faoin Treoir seo maidir le cionta comhshaoil a bheith inchomparáide idir na Ballstáit agus ba cheart iad a bhailiú ar bhonn íoschaighdeán comhchoiteann. Chun coinníollacha aonfhoirmeacha a áirithiú maidir leis an Treoir seo a chur chun feidhme, ba cheart cumhachtaí cur chun feidhme a thabhairt don Choimisiún chun an fhormaid caighdeánach maidir le tarchur sonraí staidrimh a shainiú. Ba cheart na cumhachtaí sin a fheidhmiú i gcomhréir le Rialachán (AE) Uimh. 182/2011 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[27].

(34) Ní dochar na hoibleagáidí faoin Treoir do dhlí an Aontais maidir le cearta nós imeachta in imeachtaí coiriúla. Agus an Treoir seo á cur chun feidhme ag na Ballstáit, ba cheart dóibh cearta nós imeachta daoine faoi amhras nó daoine cúisithe in imeachtaí coiriúla a urramú go hiomlán.

(35) Roghanna eile – scrios rogha amháin de réir an rogha IRL:

(36) [*gan a bheith rannpháirteach*:] I gcomhréir le hAirteagail 1 agus 2 agus le hAirteagal 4a(1) de Phrótacal Uimh. 21 maidir le seasamh na Ríochta Aontaithe agus na hÉireann i dtaca leis an limistéar saoirse, slándála agus ceartais, atá i gceangal le CAE agus le CFAE, agus gan dochar d'Airteagal 4 den Phrótacal sin, níl Éire rannpháirteach i nglacadh na Treorach seo agus níl sí faoi ceangal aici ná faoi réir a cur i bhfeidhm. NÓ

[rannpháirteach:] I gcomhréir le hAirteagal 3 agus le hAirteagal 4a(1) de Phrótacal Uimh. 21 maidir le seasamh na Ríochta Aontaithe agus na hÉireann i dtaca leis an limistéar saoirse, slándála agus ceartais, atá i gceangal le CAE agus le CFAE, tá fógra tugtha ag Éirinn [, le litir an …] gur mian léi bheith rannpháirteach i nglacadh agus i gcur i bhfeidhm an Treoir seo.

(37) Rinneadh Treoir 2005/35/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[28] a fhorlíonadh le Treoir 2009/123/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[29] le forálacha maidir le cionta coiriúla agus le pionóis do sceitheadh substaintí truaillitheacha ó longa. Ba cheart na cionta agus na pionóis sin a theacht faoi raon feidhme na Treorach seo. Dá bhrí sin, i gcás na mBallstát atá rannpháirteach sa Treoir seo, ba cheart Treoir 2009/123/CE a ionadú dá réir sin.

(38) I gcomhréir le hAirteagal 1 agus 2 de Phrótacal Uimh. 22 maidir le seasamh na Danmhairge, atá i gceangal le CAE agus le CFAE, níl an Danmhairg rannpháirteach i nglacadh na Treorach seo agus dá bhrí sin níl sí faoi cheangal aici ná faoi réir a cur i bhfeidhm.

(39) Is iad cuspóirí na Treorach seo comhshainithe maidir le cionta coiriúla comhshaoil a áirithiú agus soláthar cineálacha agus leibhéil pionóis atá éifeachtach, athchomhairleach agus comhréireach a áirithiú le haghaidh cionta comhshaoil

---

27 Rialachán (AE) Uimh. 182/2011 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 16 Feabhra 2011 lena leagtar síos na rialacha agus na prionsabail ghinearálta a bhaineann leis na sásraí maidir le rialú ag na Ballstáit ar fheidhmiú cumhachtaí cur chun feidhme ag an gCoimisiún (IO L 55, 28.2.2011, lch. 13).

28 Treoir 2005/35/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 7 Meán Fómhair 2005 maidir le truailliú ó longa agus pionóis ar sháruithe a thabhairt isteach (IO L 255, 30.9.2005, lch. 11).

29 Treoir 2009/123/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 21 Deireadh Fómhair 2009 lena leasaítear Treoir 2005/35/CE maidir le truailliú ó longa agus maidir le pionóis ar sháruithe a thabhairt isteach (IO L 280, 27.10.2009, lch. 52).

tromchúiseacha a áirithiú agus ós rud é nach féidir leis na Ballstáit na cuspóirí sin a ghnóthú go leordhóthanach ach, de bharr fhairsinge agus iarmhairtí na Treorach seo, gur fearr is féidir é a ghnóthú ar leibhéal an Aontais, féadfaidh an tAontas bearta a ghlacadh, i gcomhréir le prionsabal na coimhdeachta a leagtar amach in Airteagal 5 de TAE. I gcomhréir le prionsabal na comhréireachta a leagtar amach san Airteagal sin, ní théann an Treoir seo thar a bhfuil riachtanach chun an cuspóir sin a ghnóthú.

(40) Leis an Treoir seo, urramaítear na cearta bunúsacha agus comhlíontar na prionsabail a aithnítear, go háirithe, i gCairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh, lena n-áirítear sonraí pearsanta a chosaint, saoirse chun tuairimí a nochtadh agus faisnéis a fháil, an tsaoirse chun gnó a dhéanamh, an ceart chun réiteach éifeachtach agus chun triail chóir a fháil, toimhde na neamhchiontachta agus an ceart chun cosanta, prionsabail na dlíthiúlachta agus na comhréireachta i dtaca le cionta coiriúla agus pionóis, agus an ceart gan duine a thriail ná a phionósú faoi dhó in imeachtaí coiriúla mar gheall ar an gcion céanna. Leis an Treoir seo, féachtar lena áirithiú go n-urramófar na cearta agus na prionsabail sin go hiomlán agus ba cheart í a chur chun feidhme dá réir sin,

TAR ÉIS AN TREOIR SEO A GHLACADH:

Airteagal 1

Ábhar

Leis an Treoir seo, bunaítear íosrialacha maidir le cionta coiriúla agus pionóis a shainmhíniú d'fhonn an comhshaol a chosaint ar bhealach níos éifeachtaí.

Airteagal 2

Sainmhínithe

Chun críoch na Treorach seo, tá feidhm ag na sainmhínithe seo a leanas:

(1) ciallaíonn "neamhdhleathach" iompar lena sáraítear ceann amháin díobh seo a leanas:

(a) reachtaíocht an Aontais, a rannchuidíonn, beag beann ar a bunús dlí, le cuspóirí bheartas an Aontais a bhaint amach, mar a leagtar amach sa Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, maidir leis an gcomhshaol a chosaint;

(b) dlí, rialachán riaracháin de chuid Ballstáit nó cinneadh a ghlac údarás inniúil de chuid Ballstáit lena dtugtar éifeacht do reachtaíocht an Aontais dá dtagraítear i bpointe (a).

Measfar an t-iompar a bheith neamhdhleathach fiú má dhéanann údarás inniúil i mBallstát an t-iompar faoi údarú nuair a fuarthas an t-údarú go calaoiseach nó trí éilliú, sracadh nó comhéigean;

(2) ciallaíonn "gnáthóg laistigh de shuíomh faoi chosaint" aon ghnáthóg speicis a bhfuil limistéar speisialta faoi chosaint aicmithe lena haghaidh de bhun Airteagal 4(1) nó (2) de Threoir 2009/147/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[30], nó aon ghnáthóg nádúrtha nó aon ghnáthóg speicis a bhfuil suíomh ainmnithe lena haghaidh

[30] Treoir 2009/147/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 30 Samhain 2009 maidir le héin fhiáine a chaomhnú (IO L 20, 26.1.2010, lch. 7).

mar limistéar caomhnaithe speisialta de bhun Airteagal 4(4) de Threoir 92/43/CEE ón gComhairle[31];

(3) ciallaíonn “duine dlítheanach” aon eintiteas dlítheanach a bhfuil an stádas sin aige faoin dlí náisiúnta is infheidhme, cé is moite de na Stáit nó de na comhlachtaí poiblí a fheidhmíonn údarás an Stáit agus d’eagraíochtaí idirnáisiúnta poiblí;

(4) ciallaíonn “an pobal lena mbaineann” na daoine a ndéanann na cionta dá dtagraítear in Airteagail 3 nó 4 difear dóibh nó ar dócha go ndéanfaidh na cionta sin difear dóibh. Chun críocha an tsainmhínithe seo, measfar leas a bheith ag daoine a bhfuil leas leordhóthanach acu nó ag a bhfuil lagú cirt, chomh maith le heagraíochtaí neamhrialtasacha a chuireann cosaint an chomhshaoil chun cinn agus a chomhlíonann aon cheanglas comhréireach faoin dlí náisiúnta;

(5) is í an chiall atá le “íobartach” an chiall a thugtar dó in Airteagal 2(1) pointe (a) de Threoir 2012/29/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[32].

Airteagal 3

Cionta

1. Áiritheoidh na Ballstáit gur cion coiriúil é an t-iompar seo a leanas i gcás ina bhfuil sé neamhdhleathach agus ina ndéantar d’aon ghnó é:

(a) cainníocht ábhar nó substaintí nó radaíocht ianúcháin a sceitheadh, a astú nó a thabhairt isteach san aer, san ithir nó san uisce arb é is cúis le bás duine nó le gortú tromchúiseach duine, nó ar dócha gurb é is cúis leo, nó arb é a dhéanann damáiste mór do cháilíocht an aeir, na hithreach nó an uisce, nó d'ainmhithe nó do phlandaí;

(b) táirge a chur ar an margadh, de shárú ar thoirmeasc nó ar cheanglas eile, arb é is cúis le bás duine nó le gortú tromchúiseach duine, nó ar dócha gurb é is cúis leo, nó arb é a dhéanann damáiste mór do cháilíocht an aeir, na hithreach nó an uisce, nó d'ainmhithe nó do phlandaí mar thoradh ar úsáid an táirge ar scála níos mó;

(c) monarú, cur ar an margadh nó úsáid substaintí, leo féin, i meascáin nó in earraí, lena n-áirítear a n-ionchorprú in earraí, nuair is amhlaidh:

(i) go bhfuil an ghníomhaíocht sin srianta de bhun Theideal VIII agus Iarscríbhinn XVII a ghabhann le Rialachán (CE) Uimh. 1907/2006 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[33]; nó

---

31 Treoir 92/43/CEE ón gComhairle an 21 Bealtaine 1992 maidir le gnáthóga nádúrtha agus fána agus flóra fiáine a chaomhnú (IO L 206, 22.7.1992, lch. 7).

32 Treoir 2012/29/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 25 Deireadh Fómhair 2012 lena mbunaítear íoschaighdeáin maidir le cearta, tacaíocht agus cosaint íospartaigh na coireachta, agus a chuirtear in ionad Chinneadh Réime 2001/220/CGB ón gComhairle, (IO L 315, 14.11.2012, lgh. 57–73).

33 Rialachán (CE) Uimh. 1907/2006 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 18 Nollaig 2006 maidir le Clárú, Meastóireacht, Údarú agus Srianadh Ceimiceán (REACH), lena mbunaítear Gníomhaireacht Eorpach Ceimiceán, lena leasaítear Treoir 1999/45/CE agus lena n-aisghairtear Rialachán (CEE) Uimh. 793/93 ón gComhairle agus Rialachán (CE) Uimh. 1488/94 ón gCoimisiún chomh maith le Treoir 76/769/CEE ón gComhairle agus Treoracha 91/155/CEE, 93/67/CEE, 93/105/CE agus 2000/21/CE ón gCoimisiún (IO L 396, 30.12.2006, lch. 1).

(ii) go dtoirmisctear an ghníomhaíocht seo de bhun Theideal VII de Rialachán (CE) Uimh. 1907/2006; nó

(iii) nach bhfuil an ghníomhaíocht seo i gcomhréir le Rialachán (CE) Uimh. 1107/2009 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[34]; nó

(iv) nach bhfuil an ghníomhaíocht seo i gcomhréir le Rialachán (CE) Uimh. 528/2012 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[35]; nó

(v) go dtiteann an ghníomhaíocht seo faoi Rialachán (CE) Uimh. 1272/2008 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[36]; nó

(vi) go dtoirmisctear an ghníomhaíocht seo de bhun Iarscríbhinn I a gabhann le Rialachán (AE) Uimh. 2019/1021 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[37];

agus arb í is cúis le bás duine nó le gortú tromchúiseach duine, nó ar dócha gurb í is cúis leo, nó arb í a dhéanann damáiste mór do cháilíocht an aeir, na hithreach nó an uisce, nó d'ainmhithe nó do phlandaí;

(d) tionscadail a chur i gcrích dá dtagraítear in Airteagal 1(2)(a) de Threoir 2011/92/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[38] gan toiliú forbartha nó measúnú a dhéanamh maidir lena n-éifeachtaí ar an gcomhshaol, ar tionscadail iad arb iad is cúis le damáiste mór a dhéanamh do na fachtóirí a shainmhínítear in Airteagal 3(1) de Threoir 2011/92/AE nó ar dócha gurb iad is cúis leis sin;

(e) bailiú, iompar, aisghabháil nó diúscairt dramhaíola, maoirseacht ar na hoibríochtaí sin agus iarchúram na láithreán diúscartha, lena n-áirítear gníomh a ghlactar mar dhéileálaí nó mar bhróicéir (bainistiú dramhaíola), i gcás ina mbaineann iompar neamhdhleathach leis an méid seo a leanas:

(i) dramhaíl ghuaiseach mar a shainmhínítear in Airteagal 3(2) de Threoir 2008/98/CE, ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[39] agus déantar í a phróiseáil i gcainníocht neamhdhiomaibhseach;

(ii) le dramhaíl eile seachas an dramhaíl sin dá dtagraítear i bpointe (i) agus arb í is cúis le bás duine nó le gortú tromchúiseach duine, nó ar dócha gurb í is cúis leo, nó arb í a dhéanann damáiste mór do cháilíocht an aeir, na hithreach nó an uisce, nó d'ainmhithe nó do phlandaí;

---

34 Rialachán (CE) Uimh. 1107/2009 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 21 Deireadh Fómhair 2009 maidir le táirgí cosanta plandaí a chur ar an margadh agus lena n-aisghairtear Treoir 79/117/CEE agus Treoir 91/414/CEE ón gComhairle (IO L 309, 24.11.2009, lgh. 1–50).

35 Rialachán (AE) Uimh. 528/2012 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 22 Bealtaine 2012 maidir le táirgí bithicídeacha a chur ar fáil ar an margadh agus a úsáid (IO L 167, 27.6.2012, lgh. 1–123);

36 Rialachán (CE) Uimh. 1272/2008 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 16 Nollaig 2008 maidir le haicmiú, lipéadú agus pacáistiú substaintí agus meascán, lena leasaítear agus lena n-aisghairtear Treoracha 67/548/CEE agus 1999/45/CE, agus lena leasaítear Rialachán (CE) Uimh. 1907/2006 (IO L 353, 31.12.2008, lch. 1).

37 Rialachán (AE) 2019/1021 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 20 Meitheamh 2019 maidir le truailleáin orgánacha mharthanacha (IO L 169, 25.6.2019, lch. 45).

38 Treoir 2011/92/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 13 Nollaig 2011 maidir le measúnú a dhéanamh ar na héifeachtaí atá ag tionscadail phoiblí agus phríobháideacha áirithe ar an gcomhshaol (IO L 26, 28.1.2012, lch. 1).

39 Treoir 2008/98/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 19 Samhain 2008 maidir le dramhaíl agus lena n-aisghairtear Treoracha áirithe (IO L 312, 22.11.2008, lgh. 3-30).

(f) loingsiú dramhaíola, de réir bhrí Airteagal 2(35) de Rialachán (CE) Uimh. 1013/2006 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[40] agus i gcás ina ndéantar an loingsiú sin i gcainníocht neamhdhiomaibhseach, bíodh sin déanta in aon loingsiú amháin nó i níos mó ná loingsiú amháin a bhfuil an chuma orthu go bhfuil siad nasctha le chéile;

(g) athchúrsáil long a thagann faoi raon feidhme Rialachán (AE) Uimh. 1257/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[41], gan ceanglais Airteagal 6(2), pointe (a) den Rialachán sin a chomhlíonadh;

(h) sceitheadh ó longa de shubstaintí truaillitheacha dá dtagraítear in Airteagal 4(1) de Threoir 2005/35/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[42] maidir le truailliú ó longa agus maidir le pionóis, lena n-áirítear pionóis choiriúla, a thabhairt isteach in aon cheann de na réimsí dá dtagraítear in Airteagal 3(1) den Treoir sin, ar choinníoll nach gcomhlíonann an sceitheadh ó fhoinse long na heisceachtaí a leagtar amach in Airteagal 5 den Treoir sin; ní bheidh feidhm ag an bhforáil seo maidir le cásanna aonair, i gcás nach mbeidh an sceitheadh ó fhoinse na loinge ina chúis le meath ar cháilíocht an uisce, mura mbíonn meath ar cháilíocht an uisce mar thoradh ar chásanna ón gciontóir céanna arís agus arís eile i dteannta a chéile;

(i) suiteáil, oibriú nó díchóimeáil suiteála ina ndéantar gníomhaíocht chontúirteach nó ina stóráiltear substaintí contúirteacha, ullmhóidí contúirteacha nó truailleáin chontúirteacha, nó ina n-úsáidtear iad faoi raon feidhme Threoir 2012/18/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[43], Threoir 2010/75/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[44] nó Threoir 2013/30/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[45] agus arb iad is cúis le bás duine nó le gortú tromchúiseach duine, nó ar dócha gurb iad is cúis leo, nó arb iad a dhéanann damáiste mór do cháilíocht an aeir, na hithreach nó an uisce, nó d'ainmhithe nó do phlandaí;

(j) ábhar radaighníomhach nó substaintí radaighníomhacha guaiseacha eile a tháirgeadh, a phróiseáil, a láimhseáil, a úsáid, a choinneáil, a stóráil, a iompar, a allmhairiú, a onnmhairiú nó a dhiúscairt, a thiteann faoi raon feidhme Threoir 2013/59/Euratom ón gComhairle[46], Treoir 2014/87/Euratom ón gComhairle[47]

---

40 Rialachán (CE) Uimh. 1013/2006 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 14 Meitheamh 2006 maidir le loingsithe dramhaíola (IO L 190, 12.7.2006, lch. 1).

41 Rialachán (AE) Uimh. 1257/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 20 Samhain 2013 maidir le hathchúrsáil long agus lena leasaítear Rialachán (CE) Uimh. 1013/2006 agus Treoir 2009/16/CE (IO L 330, 10.12.2013, lch. 1).

42 Treoir 2005/35/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle na 7 Meán Fómhair 2005 maidir le truailliú ó longa agus pionóis ar sháruithe a thabhairt isteach (IO L 255, 30.9.2005, lgh. 11–21).

43 Treoir 2012/18/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 4 Iúil 2012 maidir le rialú guaiseacha mórthionóiscí a bhaineann le substaintí contúirteacha, lena leasaítear agus lena n-aisghairtear ina dhiaidh sin Treoir 96/82/CE ón gComhairle, téacs atá ábhartha maidir le LEE, (IO L 197, 24.7.2012, lgh. 1–37).

44 Treoir 2010/75/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 24 Samhain 2010 maidir le hastaíochtaí tionsclaíocha (cosc agus rialú comhtháite ar thruailliú), (IO L 334, 17.12.2010, lgh. 17–119).

45 Treoir 2013/30/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 12 Meitheamh 2013 maidir le sábháilteacht oibríochtaí ola agus gáis amach ón gcósta agus lena leasaítear Treoir 2004/35/CE (IO L 178, 28.6.2013, lgh. 66–106).

46 Treoir 2013/59/Euratom ón gComhairle an 5 Nollaig 2013 lena leagtar síos na caighdeáin bhunúsacha sábháilteachta maidir le cosaint ar na contúirtí a éiríonn as nochtadh don radaíocht ianaíoch, agus lena

nó Treoir 2013/51/Euratom ón gComhairle[48], arb iad is cúis le bás daoine nó le gortuithe tromchúiseacha daoine, nó ar dócha gurb iad is cúis leo, nó arb iad a dhéanann damáiste mór do cháilíocht an aeir, na hithreach nó an uisce, nó d'ainmhithe nó do phlandaí;

(k) astarraingt uisce dromchla nó screamhuisce arb í is cúis, nó ar dócha gurb í is cúis, le damáiste mór do stádas éiceolaíoch nó le hacmhainneacht dobharlach uisce dromchla nó le stádas cainníochtúil dobharlach screamhuisce;

(l) eiseamal nó eiseamail de speicis fána nó flóra fiáine a liostaítear in Iarscríbhinn IV agus Iarscríbhinn V a mharú, a scriosadh, a ghabháil, a shealbhú, a dhíol nó a thairiscint lena ndíol (nuair atá speicis in Iarscríbhinn V faoi réir na mbeart céanna agus na bearta arna nglacadh do speicis in Iarscríbhinn IV) a ghabhann le Treoir 92/43/CEE ón gComhairle[49] agus na speicis dá dtagraítear in Airteagal 1 de Threoir 2009/147/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[50], ach amháin i gcásanna ina mbaineann an t-iompar le cainníocht dhiomaibhseach eiseamal den sórt sin;

(m) trádáil in eiseamail de speicis fána nó flóra fiáine nó i gcodanna nó díorthaigh díobh a liostaítear in Iarscríbhinn A agus in Iarscríbhinn B a ghabhann le Rialachán (CE) Uimh. 338/97 ón gComhairle[51], ach amháin i gcásanna ina mbaineann an t-iompar le cainníocht dhiomaibhseach eiseamal den sórt sin;

(n) adhmad a lománaíodh go neamhdhleathach nó táirgí adhmaid a rinneadh as adhmad a lománaíodh go neamhdhleathach, a thagann faoi raon feidhme Rialachán (AE) Uimh. 995/2010 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[52], a chur ar mhargadh an Aontais nó a chur ar fáil ar mhargadh an Aontais, ach amháin i gcásanna ina mbaineann cainníocht dhiomaibhseach leis an iompar; [*Má ghlactar Rialachán maidir le tráchtearraí áirithe agus táirgí a bhaineann le dífhoraoisiú agus díghrádú foraoise a chur ar fáil ar mhargadh an Aontais agus a onnmhairiú ón Aontas agus lena n-aisghairtear Rialachán (AE) Uimh. 995/2010 roimh an Treoir seo, cuirfear cion coiriúil laistigh de raon feidhme Airteagal 3 den Rialachán sin in ionad phointe (n).*]

(o) aon iompar arb é is cúis le meathlú gnáthóige laistigh de shuíomh cosanta, de réir bhrí Airteagal 6(2) de Threoir 92/43/CEE, nuair atá an meath sin suntasach;

---

n-aisghairtear Treoracha 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom agus 2003/122/Euratom (IO L 13, 17.1.2014, lgh. 1–73).

47 Treoir 2014/87/Euratom ón gComhairle an 8 Iúil 2014 lena leasaítear Treoir 2009/71/Euratom lena mbunaítear creat Comhphobail maidir le sábháilteacht núicléach na suiteálacha núicléacha (IO L 219, 25.7.2014, lgh. 42-52).

48 Treoir 2013/51/Euratom ón gComhairle an 22 Deireadh Fómhair 2013 lena leagtar síos na ceanglais maidir le sláinte an phobail i gcoitinne a chosaint maidir le substaintí radaighníomhacha in uisce a ceapadh lena chaitheamh ag an duine (IO L 296, 7.11.2013, lgh. 12–21).

49 Treoir 92/43/CEE ón gComhairle an 21 Bealtaine 1992 maidir le gnáthóga nádúrtha agus fána agus flóra fiáine a chaomhnú (IO L 206, 22.7.1992, lgh. 7–50).

50 Treoir 2009/147/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 30 Samhain 2009 maidir le héin fhiáine a chaomhnú, (IO L 20, 26.1.2010, lgh. 7-25).

51 Rialachán (CE) Uimh. 338/97 ón gComhairle an 9 Nollaig 1996 maidir le speicis fána agus flóra fiáine a chosaint trí thrádáil iontu a rialú (IO L 61, 3.3.1997, lch. 1).

52 Rialachán (AE) Uimh. 995/2010 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 20 Deireadh Fómhair 2010 lena leagtar síos oibleagáidí na n-oibreoirí a chuireann adhmad agus táirgí adhmaid ar an margadh (IO L 295, 12.11.2010, lgh. 23–34).

(p) tabhairt isteach nó leathadh speiceas coimhthíoch ionrach is ábhar imní don Aontas nuair is amhlaidh:

(i) go sáraíonn an t-iompar srianta a leagtar amach in Airteagal 7(1) de Rialachán (AE) Uimh. 1143/2014 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[53];

(ii) go sáraíonn an t-iompar coinníoll de chuid an cheada a eisítear faoi Airteagal 8 nó coinníoll de chuid an údaráis a thugtar faoi Airteagal Rialachán (AE) Uimh. 1143/2014 agus arb é is cúis le bás duine nó le gortú tromchúiseach duine, nó ar dócha gurb é is cúis leo, nó arb é a dhéanann damáiste mór do cháilíocht an aeir, na hithreach nó an uisce, nó d'ainmhithe nó do phlandaí;

(q) substaintí ídithe ózóin mar a shainmhínítear in Airteagal 3(4) de Rialachán (CE) Uimh. 1005/2009 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[54] nó táirgí agus trealamh ina bhfuil substaintí den sórt sin nó atá ag brath ar shubstaintí den sórt sin a tháirgeadh, a allmhairiú, a onnmhairiú, a úsáid, a astú nó a scaoileadh;

(r) gáis cheaptha teasa fhluairínithe a tháirgeadh, a chur ar an margadh, a allmhairiú, a onnmhairiú, a úsáid, a astú nó a scaoileadh mar a shainmhínítear in Airteagal 2(1) de Rialachán 517/2014 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[55] nó táirgí agus trealamh ina bhfuil na gáis sin nó atá ag brath ar na gáis sin a tháirgeadh, a chur ar an margadh.

2. Áiritheoidh na Ballstáit go mbeidh an t-iompar dá dtagraítear i mír 1, pointí (a), (b), (c), (d), (e), (f), (h), (i), (j), (k), (m), (n), (p) (ii), (q), (r) ina chion coiriúil freisin, nuair a dhéantar é le faillí thromchúiseach ar a laghad.

3. Áiritheoidh na Ballstáit go sonrófar ina reachtaíocht náisiúnta go gcuirfear na heilimintí seo a leanas san áireamh, nuair is ábhartha, agus measúnú á dhéanamh an bhfuil an damáiste nó an damáiste ar dócha go ndéanfar mór chun críocha cionta dá dtagraítear i mír 1, pointí (a) go (e), (i), (j), (k) agus (p) a imscrúdú, a ionchúiseamh agus a bhreithniú:

(a) bail bhonnlíne na timpeallachta lena mbaineann;

(b) cibé acu atá an damáiste fadtéarmach, meántéarmach nó gearrthéarmach;

(c) déine an damáiste;

(d) leathadh an damáiste;

(e) inchúlaitheacht an damáiste.

4. Áiritheoidh na Ballstáit go sonrófar ina reachtaíocht náisiúnta go gcuirfear na heilimintí seo a leanas san áireamh, agus measúnú á dhéanamh an dócha go ndéanfaidh an ghníomhaíocht dochar do cháilíocht an aeir, na hithreach nó an uisce,

---

53 Rialachán (AE) Uimh. 1143/2014 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 22 Deireadh Fómhair 2014 maidir le tabhairt isteach agus leathadh speiceas coimhthíoch ionrach a chosc agus a bhainistiú (IO L 317, 4.11.2014, lch. 35).

54 Rialachán (CE) Uimh. 1005/2009 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 16 Meán Fómhair 2009 maidir le substaintí a ídíonn an ciseal ózóin (IO L 286, 31.10.2009, lgh. 1–30)

55 Rialachán (AE) Uimh. 517/2014 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 16 Aibreán 2014 maidir le gáis cheaptha teasa fhluairínithe agus lena n-aisghairtear Rialachán (CE) Uimh. 842/2006 (IO L 150, 20.5.2014, lgh. 195–230).

nó d'ainmhithe nó do phlandaí chun críocha cionta dá dtagraítear i mír 1, pointí (a) go (e), (i), (j), (k) agus (p) a imscrúdú, a ionchúiseamh agus a bhreithniú:

(a) go mbaineann an t-iompar le gníomhaíocht a mheastar a bheith i mbaol nó contúirteach, ar gníomhaíocht í a dteastaíonn údarú ina leith nach bhfuarthas nó nár comhlíonadh;

(b) a mhéid a sháraítear na luachanna, na paraiméadair nó na teorainneacha a leagtar amach i ngníomhartha dlí nó in údarú arna eisiúint don ghníomhaíocht;

(c) an bhfuil an t-ábhar nó an tsubstaint aicmithe mar ábhar contúirteach, guaiseach nó liostaithe ar bhealach eile mar ábhar díobhálach don chomhshaol nó do shláinte an duine.

5. Áiritheoidh na Ballstáit go sonrófar ina reachtaíocht náisiúnta go gcuirfear na heilimintí seo a leanas san áireamh agus measúnú á dhéanamh an bhfuil an chainníocht diomaibhseach nó neamhdhiomaibhseach chun críocha cionta dá dtagraítear i mír 1, pointí (e), (f), (l), (m) agus (n) a imscrúdú, a ionchúiseamh agus a bhreithniú:

(a) líon na n-ítimí atá faoi réir an chiona;

(b) a mhéid a sháraítear an tairseach rialála, an luach nó paraiméadar éigeantach eile;

(c) stádas caomhnaithe an speicis fána nó flóra lena mbaineann;

(d) an costas a bhaineann le damáiste don chomhshaol a athchóiriú.

Airteagal 4

Gríosú, cabhrú agus neartú, agus iarracht a dhéanamh

1. Maidir le cionta coiriúla a dhéanamh dá dtagraítear in Airteagal 3(1), áiritheoidh na Ballstáit gur cion coiriúil inphionóis é a bheith á ngríosú, a bheith ag cabhrú leo agus a bheith á neartú.

2. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú gurb inphionóis mar chion coiriúil iarracht a dhéanamh aon cheann de na cionta coiriúla dá dtagraítear in Airteagal 3(1) pointí (a), (b), (c), (d), (e), (f), (h), (i), (j), (k), (m), (n), (p) (ii), (q), (r) a dhéanamh d’aon ghnó.

Airteagal 5

Pionóis do dhaoine nádúrtha

1. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go bhféadfar pionóis choiriúla atá éifeachtach, comhréireach agus athchomhairleach a ghearradh mar phionós i leith na gciontaí dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4.

2. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go bhféadfar uastéarma príosúnachta deich mbliana ar a laghad a ghearradh i leith na gcionta dá dtagraítear in Airteagal 3 más iad is cúis le bás duine nó le gortú tromchúiseach duine, nó ar dócha gurb iad is cúis leo.

3. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go mbeidh na cionta dá dtagraítear in Airteagal 3(1) pointí (a) go (j), (n), (q), (r) inphionóis trí théarma sé bliana ar a laghad a ghearradh ina leith.

4. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go mbeidh na cionta dá dtagraítear in Airteagal 3(1) pointí (k) (l), (m), (o), (p) inphionóis trí théarma ceithre bliana ar a laghad a ghearradh ina leith.

5. Déanfaidh na Ballstáit gach beart is gá chun a áirithiú go bhféadfaidh daoine nádúrtha a bhfuil na cionta dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 déanta acu a bheith faoi réir pionóis nó bearta breise, lena n-áireofar an méid seo a leanas:

(a) oibleagáid chun an comhshaol a athbhunú laistigh de thréimhse áirithe ama;

(b) fíneálacha;

(c) eisiaimh shealadacha nó buana ó rochtain ar mhaoiniú poiblí, lena n-áirítear nósanna imeachta tairisceana, deontais agus lamháltais;

(d) dícháiliú ó threorú bunaíochtaí den chineál a úsáidtear chun an cion a dhéanamh;

(e) ceadanna agus údaruithe chun gníomhaíochtaí a shaothrú arb é an toradh a bhí orthu go ndearnadh an cion a tharraingt siar;

(f) cosc sealadach ar sheasamh i dtoghchán d'oifig thofa nó phoiblí;

(g) foilsiú náisiúnta nó uile-Aontais an chinnidh bhreithiúnaigh a bhaineann leis an gciontú nó aon phionós nó aon bheart arna gcur i bhfeidhm.

Airteagal 6

Dliteanas daoine dlítheanacha

1. Áiritheoidh na Ballstáit go bhféadfar daoine dlítheanacha a chur faoi dhliteanas i leith na gcionta dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 i gcás ina ndearna aon duine, ag gníomhú dó ina aonar nó mar chuid de chomhlacht de chuid an duine dhlítheanaigh a bhfuil post ceannaireachta aige thar ceann an duine dhlítheanaigh, ina ndearna sé an cion chun a thairbhe féin, bunaithe ar aon cheann de na nithe seo a leanas:

(a) cumhacht ionadaíocht a dhéanamh don duine dlítheanach;

(b) údarás cinntí a dhéanamh thar ceann an duine dhlítheanaigh;

(c) údarás chun smacht a fheidhmiú laistigh den duine dlítheanach.

2. Áiritheoidh na Ballstáit freisin go bhféadfar daoine dlítheanacha a chur faoi dhliteanas i gcás inarbh fhéidir le duine faoi údarás an duine dhlítheanaigh, mar thoradh ar easpa maoirseachta nó rialaithe ag duine dá dtagraítear i mír 1, cion dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 a dhéanamh chun tairbhe an duine dhlítheanaigh.

3. Ní eisiafar le dliteanas daoine dlítheanacha faoi mhíreanna 1 agus 2 imeachtaí coiriúla i gcoinne daoine nádúrtha a dhéanann nó a ghríosaíonn na cionta dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 nó atá ina gcúlpháirtithe sna cionta sin.

Airteagal 7

Pionóis do dhaoine dlítheanacha

1. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go bhféadfar pionóis choiriúla atá éifeachtach, comhréireach agus athchomhairleach a ghearradh ar dhuine dlítheanach a chuirtear faoi dhliteanas de bhun Airteagal 6(1).

2. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go n-áireofar ar phionóis nó ar bhearta do dhaoine dlítheanacha atá dlite de bhun Airteagal 6(1) mar gheall ar na cionta dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 na nithe seo a leanas:

   (a) fíneálacha coiriúla nó neamhchoiriúla;

   (b) oibleagáid chun an comhshaol a athbhunú laistigh de thréimhse áirithe;

   (c) eisiamh an duine dhlítheanaigh sin ó theidlíocht i leith sochair phoiblí nó cúnamh poiblí;

   (d) eisiamh sealadach ó rochtain ar mhaoiniú poiblí, lena n-áirítear nósanna imeachta tairisceana, deontais agus lamháltais;

   (e) dícháiliú sealadach nó buan an duine dhlítheanaigh sin ó ghníomhaíochtaí tráchtála a fheidhmiú;

   (f) ceadanna agus údaruithe chun gníomhaíochtaí a shaothrú arb é an toradh a bhí orthu go ndearnadh an cion a tharraingt siar;

   (g) cur faoi mhaoirseacht bhreithiúnach;

   (h) foirceannadh breithiúnach;

   (i) bunaíochtaí a úsáidtear chun an cion a dhéanamh a dhúnadh go sealadach nó go buan;

   (j) oibleagáid ar chuideachtaí scéimeanna díchill chuí a shuiteáil chun comhlíonadh caighdeán comhshaoil a fheabhsú;

   (k) foilsiú an chinnidh bhreithiúnaigh a bhaineann leis an gciontú nó aon phionós nó aon bheart arna gcur i bhfeidhm.

3. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go mbeidh duine dlítheanach a chuirfear faoi dhliteanas de bhun Airteagal 6(2) inphionóis le pionóis atá éifeachtach, comhréireach agus athchomhairleach.

4. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go mbeidh na cionta dá dtagraítear in Airteagal 3(1) pointí (a) go (j), (n), (q), (r) inphionóis le fíneálacha, nach lú a n-uasteorainn ná 5 % de láimhdeachas domhanda iomlán an duine dhlítheanaigh [/an ghnóthais] sa bhliain ghnó roimh an gcinneadh fíneála.

5. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go mbeidh na cionta dá dtagraítear in Airteagal 3(1) pointí (k), (l), (m), (o), (p) inphionóis le fíneálacha, nach lú a n-uasteorainn ná 3 % de láimhdeachas domhanda iomlán an duine dhlítheanaigh [/an ghnóthais] sa bhliain ghnó roimh an gcinneadh fíneála.

6. Déanfaidh na Ballstáit bearta chun a áirithiú go gcuirfear na brabúis neamhdhleathacha a ghintear as an gcion agus láimhdeachas bliantúil an duine dhlítheanaigh san áireamh nuair a dhéanfar cinneadh maidir leis an leibhéal iomchuí fíneála de bhun mhír 1.

Airteagal 8

Imthosca géaraitheacha

A mhéid nach bhfuil na himthosca seo a leanas mar chuid de na heilimintí a chomhdhéanann na cionta coiriúla dá dtagraítear in Airteagal 3, déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a

áirithiú, i ndáil leis na cionta ábhartha dá dtagraítear in Airteagail 3 agus Airteagal 4, go bhféadfar na himthosca seo a leanas a mheas mar imthosca géaraitheacha:

(a) thug an cion bás duine, nó rinne an cion díobháil thromchúiseach do dhuine;

(b) rinne an cion scrios nó damáiste mór dochúlaithe nó fadmharthanach d'éiceachóras;

(c) rinneadh an cion faoi chuimsiú eagraíocht choiriúil de réir bhrí Chinneadh Réime 2008/841/CGB ón gComhairle[56]; nó

(d) bhain an cion le doiciméid bhréagacha nó doiciméid bhrionnaithe a úsáid;

(e) rinne oifigeach poiblí an cion agus a chuid dualgas á gcomhlíonadh aige;

(f) rinne an ciontóir sáruithe comhchosúla ar dhlí an chomhshaoil roimhe sin;

(g) mar gheall ar an gcion gineadh sochair shuntasacha airgeadais nó measadh go nginfí sochair shuntasacha airgeadais, nó seachnaíodh costais shuntasacha, go díreach nó go hindíreach;

(h) eascraíonn dliteanas as damáiste don chomhshaol as iompar an chiontóra ach ní chomhlíonann an ciontóir a oibleagáidí maidir le gníomhaíocht feabhais a dhéanamh faoi Airteagal 6 de Threoir 2004/35/CE[57];

(i) ní thabharfaidh an ciontóir cúnamh d'údaráis iniúchta agus d'údaráis forfheidhmiúcháin eile nuair a cheanglaítear sin go dlíthiúil;

(j) cuireann an ciontóir bac gníomhach ar chigireacht, ar rialuithe nó ar ghníomhaíochtaí imscrúdaithe, nó cuireann sé nó sí finnéithe nó gearánaigh faoi imeagla nó cuireann sé isteach orthu.

Airteagal 9

Imthosca maolaitheacha

Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú, i dtaca leis na cionta ábhartha dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4, go measfar na himthosca seo a leanas a bheith ina n-imthosca maolaitheacha:

(a) déanann an ciontóir an dúlra a athbhunú mar a bhíodh roimhe seo;

(b) soláthraíonn an ciontóir faisnéis do na húdaráis riaracháin nó bhreithiúnacha nach mbeidís in ann a fháil ar shlí eile, lena gcuidítear leo an méid seo a leanas a dhéanamh:

(i) ciontóirí eile a shainaithint nó a thabhairt os comhair na cúirte;

(ii) fianaise a fháil.

[56] Cinneadh Réime 2008/841/CGB ón gComhairle an 24 Deireadh Fómhair 2008 maidir leis an gcomhrac i gcoinne na coireachta eagraithe, IO L 300/42.

[57] Treoir 2004/35/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 21 Aibreán 2004 maidir le dliteanas comhshaoil i ndáil le damáiste comhshaoil a chosc agus a leigheas (IO L 143, 30.4.2004, lgh. 56-75).

Airteagal 10

Calcadh agus coigistiú

Déanfaidh na Ballstáit gach beart is gá chun a áirithiú go bhféadfaidh a n-údaráis inniúla na fáltais a fhaightear as aon cheann de na cionta dá dtagraítear sa Treoir seo agus na hionstraimeachtaí a úsáidtear nó a bheartaítear a úsáid chun aon cheann de na cionta dá dtagraítear sa Treoir seo a dhéanamh nó chun cuidiú lena dhéanamh, a chalcadh nó a choigistiú, de réir mar is iomchuí, i gcomhréir le Treoir 2014/42/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[58].

Airteagal 11

Tréimhsí teorann le haghaidh cionta coiriúla

1. Maidir leis na cionta coiriúla dá dtagraítear in Airteagail 3, 4 agus 5, déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun foráil a dhéanamh do thréimhse teorann chun go gcumasófar iad a imscrúdú, a ionchúiseamh, a thriail agus breithniú breithiúnach a dhéanamh orthu ar feadh tréimhse leordhóthanach ama ón uair a rinneadh na cionta coiriúla sin, ionas go rachfar i ngleic go héifeachtach leis na cionta coiriúla sin.

2. Déanfaidh an Ballstát na bearta is gá chun gur féidir an t-imscrúdú, an t-ionchúiseamh, an triail agus an cinneadh breithiúnach a dhéanamh:

   (a) maidir leis na cionta dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 atá inphionóis le pionós uasta deich mbliana príosúnachta ar a laghad, ar feadh tréimhse deich mbliana ar a laghad ón uair a rinneadh an cion, nuair atá cionta inphionóis;

   (b) maidir leis na cionta dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 atá inphionóis le pionós uasta sé bliana príosúnachta ar a laghad, ar feadh tréimhse sé bliana ar a laghad ón uair a rinneadh an cion, nuair atá cionta inphionóis;

   (c) maidir leis na cionta dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 atá inphionóis le pionós uasta ceithre bliana príosúnachta ar a laghad, ar feadh tréimhse ceithre bliana ar a laghad ón uair a rinneadh an cion, nuair atá cionta inphionóis.

3. De mhaolú ar mhír 2, féadfaidh na Ballstáit tréimhse teorann a bhunú atá níos giorra ná deich mbliana, ach nach giorra ná ceithre bliana, ar choinníoll gur féidir briseadh isteach ar an tréimhse nó í a chur ar fionraí i gcás gníomhartha sonraithe.

4. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun gur féidir an méid seo a leanas a fhorfheidhmiú:

   (a) pionós príosúnachta i gcás cion coiriúil is inphionóis le pionós uasta deich mbliana príosúnachta ar a laghad, a forchuireadh tar éis ciontú deiridh i gcion coiriúil dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4, ar feadh deich mbliana ar a laghad ó dháta an chiontaithe deiridh;

   (b) pionós príosúnachta i gcás cion coiriúil is inphionóis le pionós uasta sé bliana príosúnachta ar a laghad, a forchuireadh tar éis ciontú deiridh i gcion coiriúil dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4, ar feadh sé bliana ar a laghad ó dháta an chiontaithe deiridh;

[58] Treoir 2014/42/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 3 Aibreán 2014 maidir le hionstraimeachtaí na coireachta agus fáltais ón gcoireacht a reo agus a choigistiú san Aontas Eorpach (IO L 127, 29.4.2014, lch. 39)

(c) pionós príosúnachta i gcás cion coiriúil is inphionóis le pionós uasta príosúnachta ceithre bliana ar a laghad, a forchuireadh tar éis ciontú deiridh i gcion coiriúil dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4, ar feadh ceithre bliana ar a laghad ó dháta an chiontaithe deiridh.

Féadfar a áireamh sa tréimhsí teorann sin faduithe a d'eascródh as briseadh nó fionraí.

Airteagal 12

Dlínse

1. Déanfaidh gach Ballstát na beart is gá chun a dhlínse féin a bhunú ar na cionta dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 sna cásanna seo a leanas:

   (a) rinneadh an cion ina iomláine nó go páirteach ina chríoch;

   (b) rinneadh an cion ar bord loinge nó ar bord aerárthaigh a cláraíodh ina chríoch nó a raibh a bhratach ar foluain air;

   (c) rinneadh an damáiste ina chríoch;

   (d) is náisiúnach nó gnáthchónaitheoir de chuid an Bhallstáit é an ciontóir;

2. Cuirfidh Ballstát an Coimisiún ar an eolas i gcás ina gcinneann sé a dhlínse a leathnú ar na cionta dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 a rinneadh lasmuigh dá chríoch, sna cásanna seo a leanas:

   (a) rinneadh an cion chun tairbhe duine dhlítheanaigh atá bunaithe ina chríoch;

   (b) Rinneadh an cion i gcoinne duine dá chuid náisiúnach nó gnáthchónaitheoirí;

   (c) Mar gheall ar an gcion tá riosca tromchúiseach don chomhshaol ina chríoch.

   I gcás ina dtagann cion dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 faoi dhlínse Bhallstáit amháin nó níos mó, comhoibreoidh na Ballstáit sin lena chinneadh cén Ballstát a sheolfaidh imeachtaí coiriúla. Déanfar an t-ábhar a chur faoi bhráid Eurojust, i gcás inarb iomchuí agus i gcomhréir le hAirteagal 12 de Chinneadh Réime 2009/9484/JHA ón gComhairle[59].

3. I gcásanna dá dtagraítear i mír 1, pointí (c) agus (d), déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú nach mbeidh feidhmiú a ndlínse faoi réir an choinníll nach féidir ionchúiseamh a thionscnamh ach amháin tar éis séanadh ón Stát ina ndearnadh an cion coiriúil.

Airteagal 13

Cosaint daoine a thuairiscíonn cionta comhshaoil nó a chabhraíonn leis an imscrúdú

1. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go mbeidh an chosaint a thugtar faoi Threoir (AE) 2019/1937 infheidhme maidir le daoine a thuairiscíonn cionta coiriúla dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 den Treoir seo.

2. Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go gcuirfear an tacaíocht agus an cúnamh is gá ar fáil i gcomhthéacs imeachtaí coiriúla do dhaoine a thuairiscíonn

[59] Cinneadh Réime 2009/948/CGB ón gComhairle an 30 Samhain 2009 maidir le coinbhleachtaí i bhfeidhmiú dlínse in imeachtaí coiriúla a chosc agus a shocrú (IO L 328, 15.12.2009, lch. 42).

cionta dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 den Treoir seo agus a sholáthraíonn fianaise nó a oibríonn ar shlí eile i gcomhar leis na cionta sin a imscrúdú, a ionchúiseamh nó a bhreithniú.

Airteagal 14

Cearta don phobal lena mbaineann páirt a ghlacadh sna himeachtaí

Áiritheoidh na Ballstáit, i gcomhréir lena gcóras dlí náisiúnta, go mbeidh cearta iomchuí ag baill den phobal lena mbaineann páirt a ghlacadh in imeachtaí a bhaineann leis na cionta dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4, mar shampla mar pháirtí sibhialta.

Airteagal 15

Cosc

Déanfaidh na Ballstáit bearta iomchuí, amhail feachtais faisnéise agus múscailte feasachta agus taighde agus cláir oideachais, chun cionta coiriúla comhshaoil foriomlána a laghdú, feasacht a mhúscailt agus an baol a laghdú go mbeidh an pobal ina íospartach mar gheall ar chion coiriúil comhshaoil. I gcás inarb iomchuí, oibreoidh na Ballstáit i gcomhar le páirtithe leasmhara.

Airteagal 16

Acmhainní

Áiritheoidh na Ballstáit go mbeidh ag údaráis náisiúnta a dhéanann cionta comhshaoil a bhrath, a imscrúdú, a ionchúiseamh nó a bhreithniú líon leordhóthanach ball foirne cáilithe agus acmhainní leordhóthanacha airgeadais, teicniúla agus teicneolaíocha is gá chun a bhfeidhmeanna a bhaineann le cur chun feidhme na Treorach seo a fheidhmiú go héifeachtach.

Airteagal 17

Oiliúint

Gan dochar don neamhspleáchas breithiúnach agus do dhifríochtaí in eagrú na breithiúnachta ar fud an Aontais, iarrfaidh na Ballstáit orthu siúd atá freagrach as oiliúint a chur ar na breithiúna, ar na hionchúisitheoirí, ar na póilíní, ar an bhfoireann bhreithiúnach agus ar an bhfoireann sin de chuid na n-údarás inniúil atá bainteach le himeachtaí coiriúla agus le himscrúduithe, oiliúint speisialaithe i bhfianaise chuspóirí na Treorach seo a sholáthar go tráthrialta agus is iomchuí d'fheidhmeanna na foirne agus na n-údarás lena mbaineann.

Airteagal 18

Uirlisí imscrúdúcháin

Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go mbeidh uirlisí imscrúdaitheacha éifeachtacha, amhail na cinn sin a úsáidtear sa choireacht eagraithe nó i gcásanna eile coireachta tromchúisí, ar fáil freisin do na cionta dá dtagraítear in Airteagail 3 agus 4 a imscrúdú nó a ionchúiseamh.

Airteagal 19

Comhordú agus comhar idir údaráis inniúla laistigh de Bhallstát

Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun sásraí iomchuí a bhunú le haghaidh comhordaithe agus comhair ar leibhéal straitéiseach agus oibríochtúil i measc a n-údarás inniúil uile a bhfuil baint acu le cionta coiriúla comhshaoil a chosc agus a chomhrac. Beidh sásraí den sórt sin dírithe ar an méid seo a leanas ar a laghad:

(a) tosaíochtaí coiteanna agus tuiscint ar an ngaol idir forfheidhmiú coiriúil agus forfheidhmiú riaracháin a áirithiú;

(b) malartú faisnéise chun críocha straitéiseacha agus oibríochtúla;

(c) comhairliúchán in imscrúduithe aonair;

(d) dea-chleachtais a mhalartú

(e) cúnamh do líonraí Eorpacha cleachtóirí a oibríonn ar nithe a bhaineann le cionta comhshaoil agus sáruithe gaolmhara a chomhrac,

agus féadfaidh siad a bheith i bhfoirm comhlachtaí comhordúcháin speisialaithe, meabhráin tuisceana idir údaráis inniúla, líonraí forfheidhmiúcháin náisiúnta agus comhghníomhaíochtaí oiliúna.

Airteagal 20

Straitéis náisiúnta

1. Faoin [*Oifig na bhFoilseachán – cuir isteach an dáta – laistigh de bhliain amháin tar éis theacht i bhfeidhm na Treorach seo*], déanfaidh na Ballstáit straitéis náisiúnta maidir le cionta coiriúla comhshaoil a chomhrac a bhunú, a fhoilsiú agus a chur chun feidhme, straitéis ina dtabharfar aghaidh ar an méid seo a leanas ar a laghad:

   (a) cuspóirí agus tosaíochtaí an bheartais náisiúnta sa réimse ciona seo;

   (b) róil agus freagrachtaí na n-údarás inniúil go léir a bhfuil baint acu leis an gcineál sin ciona a chomhrac;

   (c) na modhanna comhordaithe agus comhair idir na húdaráis inniúla;

   (d) an dlí riaracháin agus sibhialta a úsáid chun aghaidh a thabhairt ar sháruithe a bhaineann leis na cionta a thagann faoi raon feidhme na Treorach seo;

   (e) na hacmhainní is gá agus an chaoi a dtacófar le speisialtóireacht gairmithe forfheidhmithe;

   (f) na nósanna imeachta agus na sásraí chun faireachán agus meastóireacht rialta a dhéanamh ar na torthaí a baineadh amach;

   (g) cúnamh líonraí Eorpacha a oibríonn ar nithe a bhaineann go díreach le cionta comhshaoil agus sáruithe gaolmhara a chomhrac,

2. Áiritheoidh na Ballstáit go ndéanfar an straitéis a athbhreithniú agus a thabhairt cothrom le dáta go tráthrialta, tráth nach faide ná 5 bliana, ar chur chuige bunaithe ar anailís riosca, chun forbairtí agus treochtaí ábhartha agus bagairtí gaolmhara maidir le coireacht chomhshaoil a chur san áireamh.

Airteagal 21

Bailiú sonraí agus staitisticí

1. Baileoidh na Ballstáit sonraí staidrimh chun faireachán a dhéanamh ar éifeachtacht a gcóras chun cionta coiriúla comhshaoil a chomhrac.

2. Beidh an méid seo a leanas ar a laghad san áireamh sna sonraí staidrimh dá dtagraítear i mír 1:

   (a) líon na gcásanna coireachta comhshaoil a thuairiscítear;

   (b) líon na gcásanna coireachta comhshaoil a imscrúdaítear;

   (c) meánfhad na n-imscrúduithe coiriúla ar choireanna comhshaoil;

   (d) líon na gciontuithe sa choireacht chomhshaoil;

   (e) líon na ndaoine nádúrtha a chiontaítear agus a ngearrtar pionós orthu i leith coireachta comhshaoil;

   (f) líon na ndaoine dlítheanacha ar gearradh pionós orthu as coireacht chomhshaoil nó as cionta coibhéiseacha;

   (g) líon na gcásanna cúirte sa choireacht chomhshaoil a díbheadh;

   (h) cineálacha agus leibhéil na bpionós a forchuireadh i leith na coireachta comhshaoil, lena n-áirítear in aghaidh na gcatagóirí cionta comhshaoil de réir Airteagal 3.

3. Áiritheoidh na Ballstáit go bhfoilseofar athbhreithniú comhdhlúite ar a staidrimh go rialta.

4. Tarchuirfidh na Ballstáit na sonraí staidrimh dá dtagraítear i mír 2 chuig an gCoimisiún ar bhonn bliantúil i bhformáid chaighdeánach arna bunú i gcomhréir le hAirteagal 22.

5. Foilseoidh an Coimisiún tuarascáil go rialta bunaithe ar na sonraí staidrimh arna dtarchur ag na Ballstáit. Foilseofar an tuarascáil den chéad uair trí bliana tar éis an fhormáid chaighdeánach dá dtagraítear in Airteagal 22 a chinneadh.

Airteagal 22

Cumhachtaí cur chun feidhme

1. Tabharfar de chumhacht don Choimisiún gníomhartha cur chun feidhme a ghlacadh lena mbunófar an fhormáid chaighdeánach do tharchur sonraí dá dtagraítear in Airteagal 21(4). Déanfar na gníomhartha cur chun feidhme sin a ghlacadh i gcomhréir leis an nós imeachta scrúdúcháin dá dtagraítear in Airteagal 23(2).

2. Chun críocha sonraí staidrimh a tharchur, beidh na heilimintí seo a leanas san fhormáid chaighdeánach:

   (a) aicmiú coiteann ar choireanna comhshaoil;

   (b) comhthuiscint ar aonaid chomhairimh;

   (c) comhthuiscint ar chéimeanna an nós imeachta (imscrúdú, ionchúiseamh, triail) in imeachtaí coireachta comhshaoil;

(d) formáid tuairiscithe choiteann.

Airteagal 23

Nós imeachta coiste

1. Tabharfaidh coiste cúnamh don Choimisiún. Beidh an coiste sin ina choiste de réir bhrí Rialachán (AE) Uimh. 182/2011.

2. I gcás ina ndéantar tagairt don mhír seo, beidh feidhm ag Airteagal 5 de Rialachán (AE) Uimh. 182/2011.

3. I gcás nach dtugann an coiste aon tuairim, ní dhéanfaidh an Coimisiún an dréachtghníomh cur chun feidhme a ghlacadh agus beidh feidhm ag Airteagal 5(4), an tríú fomhír, de Rialachán (AE) Uimh. 182/2011.

Airteagal 24

Trasuí

1. Na forálacha reachtaíochta, rialúcháin nó riaracháin is gá chun an Treoir seo a chomhlíonadh, déanfaidh na Ballstáit iad a thabhairt i bhfeidhm faoin [*Oifig na bhFoilseachán – cuir isteach an dáta – 18 mí tar éis dháta theacht i bhfeidhm na Treorach*]. Cuirfidh siad an Coimisiún ar an eolas faoin méid sin láithreach. Leagfaidh na Ballstáit síos an bealach a ndéanfar tagairtí den sórt sin.

2. Nuair a ghlacfaidh na Ballstáit na bearta sin, beidh tagairt iontu don Treoir seo nó beidh tagairt den sórt sin ag gabháil leo tráth a bhfoilsithe oifigiúil. Déanfaidh na Ballstáit téacs phríomhbhearta an dlí náisiúnta a ghlacfaidh siad sa réimse a chumhdaítear leis an Treoir seo a chur in iúl don Choimisiún.

Airteagal 25

Meastóireacht agus tuairisciú

1. Cuirfidh an Coimisiún, faoin [*Oifig na bhFoilseachán – cuir isteach an dáta – dhá bhliain tar éis an tréimhse thrasuí a bheith thart*], tuarascáil faoi bhráid Pharlaimint na hEorpa agus na Comhairle ina ndéanfar measúnú ar a mhéid a rinne na Ballstáit na bearta is gá chun an Treoir seo a chomhlíonadh. Tabharfaidh na Ballstáit an fhaisnéis is gá don Choimisiún chun an tuarascáil sin a ullmhú.

2. Gach dhá bhliain amhail ón [Oifig na bhFoilseachán – cuir isteach an dáta bliain amháin tar éis an tréimhse thrasuí a bheith thart], cuirfidh na Ballstáit tuarascáil chuig an gCoimisiún laistigh de thrí mhí ina mbeidh achoimre ar chur chun feidhme agus ar ghníomhaíochtaí a rinneadh i gcomhréir le hAirteagail 15 go 17, 19 agus 20.

3. Faoin [Oifig na bhFoilseachán – cuir isteach an dáta – cúig bliana tar éis an tréimhse thrasuí a bheith thart], déanfaidh an Coimisiún meastóireacht ar thionchar na Treorach seo agus cuirfidh sé tuarascáil faoi bhráid Pharlaimint na hEorpa agus na Comhairle. Tabharfaidh na Ballstáit an fhaisnéis is gá don Choimisiún chun an tuarascáil sin a ullmhú.

Airteagal 26

An Treoir seo a chur ionad Threoir 2008/99/CE

Gabhannn an Treoir seo ionad Threoir (AE) 2008/99/CE maidir leis na Ballstáit a bhfuil an Treoir seo ina ceangal orthu, gan dochar d'oibleagáidí na mBallstát sin maidir leis an dáta chun an Treoir sin a thrasuí sa dlí náisiúnta. Maidir leis na Ballstáit a bhfuil an Treoir seo ina ceangal orthu, déanfar tagairtí do Threoir (AE) 2008/99/CE a fhorléiriú mar thagairtí don Treoir seo. Maidir leis na Ballstáit nach bhfuil faoi cheangal na Treorach seo, leanfaidh siad de bheith faoi cheangal Threoir 2008/98/CE.

Airteagal 27
Cur i bhfeidhm Threoir 2005/35/CE

Scoirfidh Treoir 2009/123/CE d'fheidhm a bheith aici maidir leis na Ballstáit atá rannpháirteach sa Treoir seo ó dháta a trasuí.

Airteagal 28

Teacht i bhfeidhm

Tiocfaidh an Treoir seo i bhfeidhm an fichiú lá tar éis lá a foilsithe in *Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh*.

Airteagal 29

Seolaithe

Is chuig na Ballstáit a dhírítear an Treoir seo, i gcomhréir leis na Conarthaí.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil,

Thar ceann Pharlaimint na hEorpa	*Thar ceann na Comhairle*
An tUachtarán	*An tUachtarán*

RÁITEAS AIRGEADAIS REACHTACH

CLÁR NA nÁBHAR

1. LEAGAN AMACH AN TOGRA/TIONSCNAIMH 44

1.1. Teideal an togra/tionscnaimh 44

1.2. Réimsí beartais lena mbaineann 44

1.3. Baineann an togra/tionscnamh le: 44

1.4. Cuspóirí 44

1.4 1 Cuspóirí ginearálta 44

1.4 2 Cuspóirí sonracha 44

1.4 3 An toradh agus an tionchar a bhfuil súil leo 45

1.4 4 Táscairí feidhmíochta 45

1.5. Forais an togra/tionscnaimh 47

1.5 1 Na ceanglais is gá a chomhlíonadh sa ghearrthéarma nó san fhadtéarma, lena n-áirítear amlíne mhionsonraithe maidir le cur chun feidhme céimneach an tionscnaimh 47

1.5 2 Breisluach a bhaineann le rannpháirteachas an Aontais (d'fhéadfadh an breisluach a bheith ann mar thoradh ar fhachtóirí éagsúla, e.g. gnóthachain de thoradh comhordú, deimhneacht dhlíthiúil, breis éifeachtachta nó comhlántachtaí). Chun críocha an phointe seo, is é a chiallaíonn 'breisluach a bhaineann le rannpháirteachas an Aontais' an luach a thagann as idirghabháil an Aontais ar luach é atá sa bhreis ar an luach a bheadh ann dá mbeadh na Ballstáit ag feidhmiú leo féin. 49

1.5 3 Ceachtanna a foghlaimíodh ó thaithí eile den sórt sin san am a chuaigh thart 50

1.5 4 Comhoiriúnacht don Chreat Airgeadais Ilbhliantúil agus sineirgíochtaí a d'fhéadfadh a bheith ann le hionstraimí iomchuí eile 51

1.5 5 Measúnú ar na roghanna éagsúla maoinithe atá ar fáil, lena n-áirítear na féidearthachtaí athshannadh a dhéanamh 52

1.6. Fad agus tionchar airgeadais an togra/tionscnaimh 54

1.7. Modhanna bainistíochta atá beartaithe 54

2. BEARTA BAINISTÍOCHTA 55

2.1. Rialacha faireacháin agus tuairiscithe 55

2.2. Córas bainistíochta agus rialaithe 55

2.2 1 An bonn cirt atá leis na modhanna bainistíochta, le sásraí cur chun feidhme an chistithe, leis na módúlachtaí íocaíochta agus leis an straitéis rialaithe atá beartaithe55

2.2 2 Faisnéis faoi na rioscaí a aithníodh agus na córais rialaithe inmheánacha a cuireadh ar bun chun na rioscaí a mhaolú 56

2.2 3 Meastachán ar chost-éifeachtúlacht na rialuithe agus an bonn cirt atá leis sin (cóimheas 'costais rialaithe ÷ luach na gcistí gaolmhara arna mbainistiú') agus measúnú ar an leibhéal riosca earráide a mheastar a bheidh ann (tráth an íocaíocht a dhéanamh agus tráth an clár a dhúnadh) 56

2.3. Bearta chun calaois agus neamhrialtachtaí a chosc 56

3. AN TIONCHAR AIRGEADAIS A MHEASTAR A BHEIDH AG AN TOGRA/TIONSCNAMH 57
3.1. Ceannteidil an chreata airgeadais ilbhliantúil agus na línte buiséid ar a n-imreofar tionchar 57
3.2. An tionchar airgeadais a mheastar a bheidh ag an togra ar leithreasuithe 58
3.2 1 Achoimre ar an tionchar a mheastar a bheidh aige ar leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí 58
3.2 2 An t-aschur a mheastar a chisteofar le leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí 61
3.2 3 Achoimre ar an tionchar a mheastar a bheidh aige ar leithreasuithe de chineál riaracháin 63
3.2.3.1. Na hacmhainní daonna a mheastar a bheidh riachtanach 64
3.2 4 Comhoiriúnacht don chreat airgeadais ilbhliantúil reatha 66
3.2 5 Ranníocaíochtaí ó thríú páirtithe 66
3.3. An tionchar a mheastar a bheidh ar ioncam 67

RÁITEAS AIRGEADAIS REACHTACH

1. LEAGAN AMACH AN TOGRA/TIONSCNAIMH

1.1. Teideal an togra/tionscnaimh

Togra le haghaidh Treoir maidir le cosaint an chomhshaoil tríd an dlí coiriúil lena leasaítear Treoir 99/2008/CE

1.2. Réimsí beartais lena mbaineann

Cosaint an Chomhshaoil

Dlí coiriúil

- An nós imeachta dlí coiriúil
- Dlí coiriúil substainteach

1.3. Baineann an togra/tionscnamh le:

☐ **beart nua**

☐ **beart nua a leanann treoirthionscadal/réamhbheart[60]**

✓ **síneadh ar bheart atá ann cheana**

☐ **beart nó bearta a chumasc nó a atreorú i dtreo beart eile/beart nua**

1.4. Cuspóirí

1.4.1. Cuspóirí ginearálta

Is é cuspóir beartais agus príomhchuspóir an tionscnaimh cosaint níos fearr a áirithiú don chomhshaol trí bhíthin an dlí choiriúil agus trí fheabhas a chur ar bhrath, ar imscrúdú, ar ionchúiseamh agus ar smachtbhannaí maidir le coireacht chomhshaoil. Cabhróidh an Treoir nua um Choireacht Chomhshaoil atá beartaithe chun na spriocanna atá leagtha síos in Airteagal 191 den CFAE, sa Mhargadh Glas agus sa Straitéis Bithéagsúlachta a bhaint amach.

Ós rud é gur athbhreithniú ar Threoir roimhe seo é an togra seo, tá sé ar cheann de phríomhchuspóirí an togra seo aghaidh a thabhairt ar na heasnaimh agus na laigí atá i dTreoir 2008/99/CE a sainaithníodh le linn na meastóireachta a rinneadh in 2019-2020.(ndlr: ‘Cuspóir sonrach).

1.4.2. Cuspóirí sonracha

Cuspóir sonrach Uimh.

1. Éifeachtacht braite, imscrúdaithe, ionchúisimh agus smachtbhannaí maidir le coireacht chomhshaoil a fheabhsú trí raon feidhme na Treorach a thabhairt cothrom le dáta agus an teicníc dhlíthiúil a úsáidtear do shainmhíniú an raoin feidhme a bheachtú

2. Éifeachtacht braite, imscrúdaithe, ionchúiseamh agus smachtbhannaí maidir le coireacht chomhshaoil a fheabhsú trí shoiléiriú a dhéanamh ar na téarmaí neamhshainithe a úsáidtear sa tuairisc reatha ar chionta coiriúla comhshaoil nó trí dheireadh a chur leo.

[60] Mar a thagraítear dó in Airteagal 58(2)(a) nó (b) den Rialachán Airgeadais.

3. Cineálacha agus leibhéil smachtbhannaí atá éifeachtach, athchomhairleach agus comhréireach don choireacht chomhshaoil a áirithiú.

4. Imscrúdú agus ionchúiseamh trasteorann a chothú.

5. Cinnteoireacht fheasach maidir le coireacht chomhshaoil a fheabhsú trí shonraí faisnéise agus staidrimh maidir le scála na coireachta comhshaoil a bhailiú agus a scaipeadh ar bhealach níos fearr agus trí na hiarrachtaí chun í a chomhrac.

6.Feabhas a chur ar éifeachtacht oibríochtúil na slabhraí forfheidhmithe náisiúnta chun brath, infheistiú, ionchúiseamh agus smachtbhannaí maidir le coireanna comhshaoil a chothú.

1.4.3. An toradh agus an tionchar a bhfuil súil leo

Sonraigh an tionchar a bheadh ag an togra/tionscnamh ar na tairbhithe/grúpaí ar a bhfuil sé dírithe.

Is é an príomhthoradh a bhfuiltear ag súil leis ar an tionscnamh feabhas a chur ar chreat dlí an Aontais maidir le dul i ngleic le coireacht chomhshaoil agus forfheidhmiú a neartú ar an leibhéal náisiúnta. Aithnítear gurb é an dlí coiriúil an rogha dheireanach nuair nár leor bearta eile chun comhlíonadh a áirithiú, rud atá fíor-riachtanach sa chás seo chun dlí comhshaoil an Aontais a fhorfheidhmiú.

Cuideoidh an Treoir le feabhas a chur ar éifeachtacht na gcóras náisiúnta forfheidhmithe agus smachtbhannaí i ndáil le coireacht chomhshaoil agus le muinín an phobail a fheabhsú. Fiú mura féidir cur chuige cainníochtúil a bheith ann maidir leis na torthaí a bhfuiltear ag súil leo ón Treoir maidir le cosaint fhoriomlán an chomhshaoil, is féidir cur chuige cáilíochtúil a bheith ann maidir leis na tionchair a bheadh ag cosaint níos fearr ar an gcomhshaol, rud a rannchuideoidh an Treoir athbhreithnithe leis.

Le Treoir níos éifeachtaí a mbeidh forfheidhmiú dlí níos fearr mar thoradh uirthi tríd an dlí coiriúil, rannchuideofar le timpeallacht fheabhsaithe trí na héifeachtaí coisctheacha agus díspreagthacha a bhaineann léi. I gcás ina bhfuil córas dlí coiriúil éifeachtach i bhfeidhm, ní fiú an choireacht chomhshaoil. Beidh tionchair shóisialta dhearfacha láithreacha aici ar shaol an duine, ar shláinte agus ar fholláine an duine. Feabhsóidh an Treoir athbhreithnithe na huirlisí chun coireanna comhshaoil a chomhrac agus beidh tionchar dearfach eacnamaíoch aici freisin. Dá bhrí sin, cabhróidh sé le laghdú a dhéanamh ar an mbrabús measta idir USD 91 agus 259 billiún ar fud an domhain ó choireanna comhshaoil, ar caillteanais iad do shochaithe trí chaillteanas ioncaim ó cháin, caillteanas ioncaim do ghnólachtaí córa agus a bhaineann an bonn den dea-rialachas.

1.4.4. Táscairí feidhmíochta

Sonraigh na táscairí chun faireachán a dhéanamh ar dhul chun cinn agus ar ghnóthachain.

Ní fhéadfaí rath an togra seo a thomhas i gcomparáid le bonnlíne shoiléir, toisc nach leor faisnéis chórasach maidir le scála na coireachta comhshaoil agus na hiarrachtaí chun dul i ngleic leis i mBallstáit aonair. Braitheann treochtaí i gcoireacht chomhshaoil ar fhorbairt na trádála domhanda, ar dheiseanna nua tríd an digitiú agus ar an idirghníomhú idir córais smachtbhannaí coiriúla le córais smachtbhannaí sibhialta agus riaracháin sna Ballstáit.

Moltar na táscairí cáilíochtúla agus cainníochtúla seo a leanas chun faireachán a dhéanamh ar dhul chun cinn agus ar rath an tionscnaimh:

— go raibh feabhsú foriomlán ar fhorfheidhmiú agus ar smachtbhannaí na coireachta comhshaoil ag teacht le comhar méadaithe, speisialtóireacht, oiliúint agus malartú faisnéise níos fearr;

— líon na gcásanna dlí comhshaoil arna n-imscrúdú agus arna n-ionchúiseamh go rathúil;

— líon na gciontuithe;

—cineál agus leibhéil na smachtbhannaí arna bhforchur, nach mór iad a bheith níos éifeachtaí, níos athchomhairleacha agus níos comhréirí sa chleachtas;

Líon na n-oifigeach a fuair oiliúint maidir le saincheisteanna a bhaineann le dul i ngleic leis an gcoireacht chomhshaoil ar bhealach éifeachtach;

Straitéisí náisiúnta a bheith ann nó a fhorbairt maidir leis an gcoireacht chomhshaoil a chomhrac.

Ní mór an measúnú trí tháscairí ar éifeachtúlacht na Treorach a dhéanamh i gcomhthéacs. Sa lá atá inniu ann, laistigh de na Ballstáit, níl ach líon beag cásanna coireachta comhshaoil curtha i gcrích go rathúil agus tá na smachtbhannaí ró-íseal. Ní raibh aon ardú déanta le deich mbliana anuas (féach an measúnú tionchair, roinn 1.2 – "meastóireacht ar an Treoir agus an tuarascáil deiridh meastóireachta"). Dá bhrí sin, d'ardódh treochtaí i gcásanna comhshaoil sna Ballstáit uile éifeachtacht na Treorach. Ós rud é go bhfuil an choireacht chomhshaoil ag fás ar fud an domhain ag céatadán idir 5 % agus 7 % ar fud an domhain, mheasfaí gur rath é ráta fáis na n-imscrúduithe agus na gcreidiúintí rathúla. Os a choinne sin, dá dtiocfadh laghdú ar chásanna comhshaoil ag céim níos déanaí, d'fhéadfadh sé sin a léiriú gur éirigh leis an Treoir coirpigh a dhíspreagadh.

Táscairí Feidhmíochta

Soláthraíonn na forálacha thíos moltaí maidir le táscairí faireacháin do gach cuspóir sonrach:

- Raon feidhme na Treorach a leathnú
    - Táscaire: Líon na n-imscrúduithe, na n-ionchúiseamh, na gciontuithe agus na gcásanna a díbheadh
    - Bunlíne: I gcás ina bhfuil faisnéis ar fáil, ní raibh aon treochtaí suas sna Ballstáit
    - Déanta: Treochtaí seasta aníos i ngach Ballstát. Go hidéalach, méadú idir 5 % agus 7 % a fhreagraíonn don ráta ag a meastar go dtiocfaidh fás ar choireacht chomhshaoil gach bliain
- Cineálacha coireachta comhshaoil a shainiú ar bhealach níos cruinne faoi Airteagal 3:
    - Táscaire: Mar atá thuas
    - Bunlíne: Mar atá thuas
    - Déanta: Mar atá thuas
- Cineálacha agus leibhéil smachtbhannaí atá éifeachtach, athchomhairleach agus comhréireach a chothú
    - Táscaire: Leibhéil na bhfíneálacha airgeadais arna bhforchur ar

dhaoine nádúrtha, leibhéil na smachtbhannaí príosúnachta, leibhéil na bhfíneálacha airgeadais arna bhforchur ar dhaoine dlítheanacha agus cineálacha agus líon na smachtbhannaí gabhálacha arna bhforchur ar dhaoine nádúrtha
    - Bunlíne: Níl ann faoi láthair, nó níl ach fíorbheagán sonraí staidrimh scaipthe faoi na smachtbhannaí a fhorchuirtear ar choireacht chomhshaoil. Léiríonn na sonraí agus na hagallaimh atá ar fáil le cleachtóirí go bhfuil na smachtbhannaí ró-íseal le bheith athchomhairleach
    - Déanta: I bhfianaise na staide reatha, léireodh cur chun feidhme ratha go mbaineann na smachtbhannaí a forchuireadh úsáid as raon iomlán na gcineálacha agus na leibhéal smachtbhannaí atá ar fáil. Ba cheart go léireofaí leis na smachtbhannaí cúlghabhálacha a fhorchuirtear go n-úsáidtear gach cineál smachtbhannaí. Ba mhaith linn a fheiceáil go gcuirtear athchóiriú an damáiste agus deireadh a chur le brabúis i bhfeidhm go córasach.
- Tuilleadh comhair trasteorann
    - Táscairí: Líon na gcásanna comhshaoil ag Eurojust agus OLAF, líon na gComhfhoirne Imscrúdaithe i Eurojust, líon na gcásanna SIENA/teachtaireacht ó Europol agus an líon teagmhálacha le pointí teagmhála náisiúnta, atá le suiteáil
    - Bunlíne: An leibhéal reatha de Eurojust, OLAF, SIENA, is iad na líonraí gairmiúla dlí de ghnáth
    - Déanta: Méadú ar chomhar trasteorann a bheadh sna figiúirí ag Eurojust, OLAF agus Europol. Is í an choireacht chomhshaoil an ceathrú catagóir coireachta is mó ar fud an domhain agus, dá bhrí sin, ba cheart go mbeadh líon na gcásanna comhshaoil ag Europol agus Eurojust freagrach as sciar níos airde de na cásanna ar fad a láimhseálann na gníomhaireachtaí sin.
- Slabhra forfheidhmithe níos éifeachtaí
    - Táscairí: Mar an gcéanna leis an 1d cuspóir le ceann amháin breise: Líon na mBallstát a bhfuil straitéisí uileghabhálacha acu chun an choireacht chomhshaoil a chomhrac, líon na mBallstát a bhfuil aonaid speisialaithe imscrúdaithe agus ionchúisimh agus dlísheomraí cúirte acu, líon na mBallstát a mhéadaigh a bpearsanra forfheidhmithe dlí agus líon na bpóilíní, na n-ionchúisitheoirí, na mbreithiúna, na n-oifigeach custaim, na gcigirí riaracháin a bhfuil oiliúint faighte acu.
    - Bunlíne: Mar an gcéanna leis an gcéad chuspóir
    - Déanta: Mar an gcéanna leis an gcéad chuspóir

1.5. Forais an togra/tionscnaimh

1.5.1. Na ceanglais is gá a chomhlíonadh sa ghearrthéarma nó san fhadtéarma, lena n-áirítear amlíne mhionsonraithe maidir le cur chun feidhme céimneach an tionscnaimh

Tá trí chineál ceanglas ann a fhreagraíonn do chuspóirí gearrthéarma, meántéarmacha agus fada.

Riachtanais ghearrthéarmacha:

1. Caighdeáin íosta a shainiú maidir le sonraí staidrimh a bhailiú

2.	Déanfaidh na Ballstáit an treoir a thrasuí laistigh de 18 mhí
3.	Áiritheoidh na Ballstáit gur cion coiriúil iad na hiompraíochtaí a leagtar síos in Airteagal 3 den togra, nuair a bheidh sé neamhdhleathach agus nuair a dhéantar é d'aon ghnó nó le faillí thromchúiseach ar a laghad.
3.	Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun go ndéanfar coir maidir le cionta a ghabhann le coireacht chomhshaoil
4.	Saineoidh na Ballstáit pionóis a bhaineann le coireanna comhshaoil do dhaoine nádúrtha agus dlítheanacha
5.	Saineoidh na Ballstáit imthosca géaraitheacha agus maolaitheacha coireanna comhshaoil
6.	Saineoidh na Ballstáit uirlisí imscrúdaitheacha
7.	Déanfaidh gach Ballstát na bearta is gá chun a dhlínse ar na cionta dá dtagraítear sa togra a bhunú.
8.	Áiritheoidh na Ballstáit comhordú agus comhar ar an leibhéal straitéiseach agus ar an leibhéal oibríochtúil i measc na n-údarás inniúil ar fad atá bainteach leis an gcoireacht chomhshaoil a chosc agus a chomhrac.
9.	Ainmneoidh na Ballstáit pointe teagmhála náisiúnta chun faisnéis a mhalartú. Áiritheoidh na Ballstáit freisin go nascfar na pointí teagmhála náisiúnta sin leis an [gcóras e-EDES] agus go mbeidh nósanna imeachta i bhfeidhm acu chun déileáil le hiarrataí práinneacha ar chúnamh go pras. Cuirfidh na Ballstáit an Coimisiún, Europol agus Eurojust ar an eolas faoin bpointe teagmhála atá ceaptha acu. Déanfaidh siad an fhaisnéis sin a thabhairt cothrom le dáta de réir mar is gá. Cuirfidh an Coimisiún an fhaisnéis sin ar aghaidh chuig na Ballstáit eile.
10.	Tabharfaidh na Ballstáit d'aon ghrúpa aitheanta, d'aon fhondúireacht aitheanta nó d'aon chomhlachas aitheanta a bhfuil sé d'aidhm aige, de réir a reachtanna, an comhshaol a chosaint, an ceart rochtain a fháil ar chomhad na gcásanna a bhaineann le cionta dá dtagraítear sa togra.
11.	Déanfaidh na Ballstáit bearta iomchuí, amhail feachtais faisnéise agus múscailte feasachta agus cláir taighde agus oideachais, a mbeidh sé mar aidhm léi coireacht chomhshaoil fhoriomlán a laghdú, feasacht a mhúscailt agus an riosca go ndéanfaí íospartach coireachta comhshaoil de dhuine a laghdú. I gcás inarb iomchuí, gníomhóidh na Ballstáit i gcomhar le geallsealbhóirí.

Riachtanais mheántéarmacha:

- Gan dochar do na rialacha maidir le comhar trasteorann agus cúnamh dlíthiúil frithpháirteach in ábhair choiriúla, comhoibreoidh na Ballstáit, Eurojust, Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh agus an Coimisiún (OLAF), laistigh dá n-inniúlachtaí faoi seach, le chéile sa chomhrac i gcoinne na gcionta coiriúla dá dtagraítear in Airteagal 3, in Airteagal 3ú agus in Airteagal 4.
- Áiritheoidh na Ballstáit go bhfaighidh oifigigh a dhéanann cionta comhshaoil a bhrath, a imscrúdú, a ionchúiseamh nó a bhreithniú, amhail breithiúna, ionchúisitheoirí, póilíní, breithiúnach agus foireann na n-údarás inniúil sin, sainoiliúint rialta a oireann dá bhfeidhmeanna.

- Gan dochar do neamhspleáchas breithiúnach ná do dhifríochtaí in eagrú na mbreithiúna ar fud an Aontais, iarrfaidh na Ballstáit orthu siúd atá freagrach as oiliúint a chur ar bhreithiúna, ar ionchúisitheoirí, ar phóilíní, ar bhreithiúna agus ar fhoireann na n-údarás inniúil sin atá rannpháirteach in imeachtaí coiriúla agus in imscrúduithe oiliúint iomchuí a chur ar fáil i ndáil le cuspóirí na Treorach seo.
- Laistigh de bhliain amháin tar éis theacht i bhfeidhm na Treorach seo, déanfaidh na Ballstáit straitéis náisiúnta a bhunú agus a fhoilsiú maidir leis an gcoireacht chomhshaoil a chomhrac agus glacfaidh siad bearta chun a chinntiú go ndéanfar meastóireacht rialta uirthi agus go dtabharfar cothrom le dáta í.
- Baileoidh na Ballstáit staidreamh córasach, iontaofa agus cothrom le dáta maidir le coireacht chomhshaoil ag gach údarás inniúil d'fhonn comparáid agus anailís a dhéanamh go comhsheasmhach agus go comhleanúnach maidir le faisnéis ábhartha a d'fhéadfadh a bheith ann.
- Déanfaidh na Ballstáit na sonraí arna mbailiú de bhun mhír 1 a tharchur chuig an gCoimisiún ar bhonn bliantúil.
- Áiritheoidh an Coimisiún go ndéanfar athbhreithniú comhdhlúite ar na tuarascálacha staidrimh agus ar na straitéisí náisiúnta cur chun feidhme a fhoilsiú agus a chur faoi bhráid ghníomhaireachtaí agus chomhlachtaí speisialaithe inniúla an Aontais.

Ceanglais fhadtéarmacha:

- Déanfaidh an Coimisiún, faoi dhá bhliain tar éis na tréimhse trasuímh a bheith thart, tuarascáil a chur faoi bhráid Pharlaimint na hEorpa agus na Comhairle ina ndéanfar measúnú ar a mhéid a rinne na Ballstáit na bearta is gá chun an Treoir seo a chomhlíonadh. Cuirfidh na Ballstáit an fhaisnéis is gá ar fáil don Choimisiún chun an tuarascáil sin a ullmhú.
- Déanfaidh an Coimisiún, faoi cheann cúig bliana tar éis don tréimhse trasuímh a bheith thart, meastóireacht ar thionchar na Treorach seo ar chosaint an chomhshaoil tríd an dlí coiriúil agus cuirfidh sé tuarascáil faoi bhráid Pharlaimint na hEorpa agus na Comhairle. Cuirfidh na Ballstáit an fhaisnéis is gá ar fáil don Choimisiún chun an tuarascáil sin a ullmhú.

1.5.2. Breisluach a bhaineann le rannpháirteachas an Aontais (d'fhéadfadh an breisluach a bheith ann mar thoradh ar fhachtóirí éagsúla, e.g. gnóthachain de thoradh comhordú, deimhneacht dhlíthiúil, breis éifeachtachta nó comhlántachtaí). Chun críocha an phointe seo, is é a chiallaíonn 'breisluach a bhaineann le rannpháirteachas an Aontais' an luach a thagann as idirghabháil an Aontais ar luach é atá sa bhreis ar an luach a bheadh ann dá mbeadh na Ballstáit ag feidhmiú leo féin.

Cúiseanna le beart a dhéanamh ar leibhéal na hEorpa (ex-ante)

Bhí sé d'aidhm ag an Treoir atá ann cheana creat comhchuibhithe a sholáthar chun aghaidh a thabhairt ar choireanna comhshaoil ar fud an Aontais agus comhar

trasteorann a éascú. Mar a shonraítear sa tuarascáil mheastóireachta, áfach, in ainneoin an dul chun cinn a rinneadh maidir le sraith choiteann uile-Aontais de shainmhínithe ar choireanna comhshaoil a chruthú agus a éilíonn leibhéil smachtbhannaí níos athchomhairleacha, ní raibh na Ballstáit in ann a dtuiscint faoi seach ar choireacht chomhshaoil a thabhairt chun réitigh laistigh den seomra le haghaidh ainliú na Treorach. Ar an gcaoi chéanna, cuireann na leibhéil smachtbhannaí neamhleora i roinnt Ballstát cosc ar chothrom iomaíochta ar fud an AE agus ar ionstraimí aitheantais fhrithpháirtigh (amhail an Barántas Gabhála Eorpach agus an tOrdú Imscrúdaithe Eorpach).

D'ainneoin na Treorach, níor tháinig fás suntasach ar líon na n-imscrúduithe agus na gciontuithe trasteorann in AE maidir le coireacht chomhshaoil. Idir an dá linn, os a choinne sin, tá an choireacht chomhshaoil ag fás ag rátaí idir 5 agus 7 % ar fud an domhain, rud a chruthaíonn damáiste marthanach do ghnáthóga, speicis, sláinte saoránach agus ioncam rialtas agus gnólachtaí.

An breisluach AE a mheastar a ghinfear (ex-post)

Le Treoir níos éifeachtaí, is féidir leis an AE an creat comhchuibhithe a chur ar fáil ar mhaithe le comhthuiscint ar shainmhínithe ar choireanna comhshaoil agus ar rochtain éifeachtach ar uirlisí imscrúdaitheacha trasteorann. Trí bhreis soiléireachta a chur ar fáil maidir le sainmhínithe dlíthiúla agus trí chomhfhogasú a dhéanamh ar leibhéal na smachtbhannaí, agus trí uirlisí agus oibleagáidí a chur ar fáil le haghaidh comhar trasteorann i measc na mBallstát, cruthóidh an Treoir athbhreithnithe cothroime iomaíochta níos cothroime le cosaint dlí choiriúil coibhéiseach don chomhshaol ar fud an Aontais agus éascóidh sí comhar trasteorann maidir le himscrúduithe agus ionchúisimh. Trí imscrúduithe, ionchúisimh agus ciontuithe trasteorann a éascú, déanfaidh gníomhaíocht an Aontais foráil maidir le breisluach soiléir a chur i gcoinne coireanna comhshaoil a mbíonn gnéithe trasnáisiúnta acu de ghnáth i gcomparáid leis na gnéithe is féidir le Ballstáit a bhaint amach ina n-aonar.

Ós rud é gur minic a bhaineann an choireacht chomhshaoil an bonn ó ghnólachtaí a íocann cúrsaí dlíthiúla agus cánach, a bhfuil sciar mór den chaillteanas domhanda bliantúil a mheastar a bhaineann le coireacht chomhshaoil idir USD 91 agus 259 billiún acu, ach sciar mór dóchúil acu, beidh tionchar ag creat reachtach éifeachtach de chuid an Aontais maidir le coireacht chomhshaoil ar fheidhmiú mhargadh aonair AE chomh maith. Gan reachtaíocht ar fud an AE den sórt sin, is féidir le cuideachtaí atá ag feidhmiú sna Ballstáit ina bhfuil sainmhínithe teoranta ar choireanna comhshaoil nó córais fhorghníomhaithe thrócaireacha buntáiste iomaíoch a bheith acu ar na cuideachtaí atá bunaithe i mBallstáit a bhfuil creataí dlíthiúla níos déine acu.

D'fhéadfadh beartas éifeachtach ar fud an Aontais maidir le coireacht chomhshaoil leas a bhaint as cuspóirí beartais eile de chuid an Aontais freisin. Is minic a bhíonn nasc idir coireanna comhshaoil agus cineálacha eile coireachta amhail sciúradh airgid, sceimhlitheoireacht, calaois chánach, brionnú nó cineálacha eile coireachta eagraithe ar ghlac an tAontas reachtaíocht ina gcoinne le blianta beaga anuas. Chuirfeadh reachtaíocht níos éifeachtaí de chuid an Aontais maidir le coireacht chomhshaoil le straitéisí éifeachtacha forfheidhmithe dlí choiriúil, ar leibhéal an Aontais agus ar an leibhéal náisiúnta lena dtugtar aghaidh ar gach gné ábhartha den idirghníomhaíocht choiriúil.

1.5.3. Ceachtanna a foghlaimíodh ó thaithí eile den sórt sin san am a chuaigh thart

Ós rud é gurb é atá sa togra seo athbhreithniú ar Threoir roimhe seo, dírítear go príomha ar na míbhuntáistí agus na sochair a eascraíonn as an Treoir dheireanach sna ceachtanna a foghlaimíodh ó thaithí den chineál céanna san am a chuaigh thart. Sa mhéid sin, rinne an Coimisiún meastóireacht ar an Treoir in 2019/2020. Fuarthas amach sa tuarascáil sin go raibh breisluach ag baint leis an Treoir mar gur shainmhínigh sí den chéad uair creat coiteann dlí le haghaidh cionta coiriúla comhshaoil agus gur ceanglaíodh smachtbhannaí éifeachtacha, athchomhairleacha agus comhréireacha leis.

Mar sin féin, ní raibh go leor éifeachta ag an Treoir ar an talamh, eadhon líon na gcásanna coireachta comhshaoil a imscrúdaíodh agus a gearradh pianbhreith orthu ar leibhéal an-íseal agus go ginearálta níor léirigh sí aon treochtaí suntasacha in airde le 10 bliain anuas.

Ina theannta sin, bhí leibhéil na smachtbhannaí a fhorchuirtear ró-íseal le bheith athchomhairleach agus níor tharla comhar trasteorann ar bhealach córasach.

Is é cineál cineálach na bhforálacha is cúis go páirteach leis an easpa éifeachtachta atá sa Treoir. Is féidir é sin a mhíniú trí inniúlachtaí teoranta reachtaí an CE i réimse an dlí choiriúil faoi choinníollacha réamh-Liospóin, rud nár cheadaigh níos mó sonraí a thabhairt, go háirithe maidir le smachtbhannaí.

Ina theannta sin, ní bhíonn mórán éifeachta ag an Treoir ar an talamh má dhéantar droch-fhorfheidhmiú sna Ballstáit. Fuarthas amach sa mheastóireacht go raibh go leor bearnaí forfheidhmithe sna Ballstáit uile agus ag gach leibhéal den slabhra forfheidhmiúcháin (cúirteanna póilíneachta, ionchúisimh agus coiriúla). I measc na n-easnamh sna Ballstáit tá easpa acmhainní, saineolas, feasacht agus beartú tosaíochta, comhar agus comhroinnt faisnéise agus easpa straitéisí náisiúnta uileghabhálacha chun coireacht chomhshaoil a bhaineann le gach leibhéal den slabhra forfheidhmiúcháin a chomhrac agus cur chuige ildisciplíneach. Ina theannta sin, is minic a chuireann an easpa comhordaithe idir forfheidhmiú an dlí choiriúil agus forfheidhmiú an dlí choiriúil agus na rianta smachtbhannaí bac ar éifeachtacht.

Fuarthas amach freisin gur chuir easpa sonraí staidrimh iontaofa, cruinne agus iomlána sna Ballstáit isteach ní hamháin ar mheastóireacht an Choimisiúin ach go gcuireann sé cosc ar lucht déanta beartas náisiúnta agus ar chleachtóirí náisiúnta faireachán a dhéanamh ar éifeachtacht a mbeart.

1.5.4. Comhoiriúnacht don Chreat Airgeadais Ilbhliantúil agus sineirgíochtaí a d'fhéadfadh a bheith ann le hionstraimí iomchuí eile

Tá an Treoir atá beartaithe maidir le cosaint an chomhshaoil tríd an dlí coiriúil lena leasaítear Treoir 99/2008/CE i gcomhréir le Teachtaireacht an Mhargaidh Ghlais ina luaitear go soiléir “Cuirfidh an Coimisiún chun cinn gníomhaíocht an AE, a Bhallstát agus an chomhphobail idirnáisiúnta freisin chun dlús a chur leis na hiarrachtaí i gcoinne na coireachta comhshaoil” agus leis an Straitéis Bhithéagsúlachta ina sonraítear go bhféadfaí athbhreithniú agus leasú a dhéanamh ar an treoir roimhe sin san Iarscríbhinn a ghabhann leis an Teachtaireacht. I mí Iúil 2021, thíolaic an Coimisiún pacáiste ina raibh tograí nithiúla le haghaidh Margadh Nua Glas, arb é is aidhm dó astaíochtaí a laghdú 55 % faoi 2030 agus an Eoraip a dhéanamh neodrach ó thaobh aeráide de faoi 2050. Níl sa dlí coiriúil ach cuid den straitéis chuimsitheach sin de chuid an Aontais chun stádas an chomhshaoil a chosaint agus a fheabhsú, rud atá ina thosaíocht ag an gCoimisiún reatha. Sa Teachtaireacht maidir le Margadh

Glas agus sa Straitéis Bithéagsúlachta leagadh amach raon leathan beart maidir le cosaint an chomhshaoil a bheidh ag teacht le chéile i gcur chuige iomlánaíoch, a athneartóidh agus a imreoidh tionchar ar a chéile. Beidh bearta maidir leis an dlí coiriúil ina rogha dheiridh nuair nár leor bearta eile chun comhlíonadh a áirithiú.

Tá an togra comhsheasmhach freisin leis na nithe seo a leanas:

- Plean Gníomhaíochta an Aontais i gcoinne na Gáinneála ar Fhiadhúlra chun comhlíonadh comhshaoil a fheabhsú i réimse na gáinneála ar fhiadhúlra;
- Measúnú an Aontais ar Bhagairt na Coireachta Tromchúisí agus Eagraithe (SOCTA AE) 2021, inar sainaithníodh "coireacht chomhshaoil" i measc na bpríomhbhagairtí coireachta atá os comhair an Aontais agus dá bhrí sin, áirítear coireacht chomhshaoil in EMPACT 2022-2025;
- Chuir Straitéis nua an AE chun dul i ngleic leis an gCoireacht Eagraithe lena gcumhdaítear an tréimhse 2021-2025 an Coimisiún i láthair i mí Aibreáin 202, inar ainmníodh an choireacht chomhshaoil mar cheann de na tosaíochtaí a bheidh ag an AE amach anseo i gcoinne na coireachta eagraithe.

Tacaíonn an Creat Airgeadais Ilbhliantúil le cuspóirí an togra seo, lena leagtar béim thábhachtach ar ghníomhaíochtaí cistiúcháin chun an comhshaol a chosaint. Beidh roinnt sineirgí ann i gcás na gclár atá ann cheana. Sampla de sin is ea na gníomhaíochtaí oiliúna a tháinig as an togra atá ann cheana agus a sholáthraíonn CEPOL, oiliúint Frontex d'fhorfheidhmiú an dlí agus líonraí gairmiúla éagsúla amhail EJTN agus ERA don bhrainse breithiúnach. Baineann na heagraíochtaí sin tairbhe as buiséad an AE cheana féin tríd an gclár Life, tríd an gCiste Slándála Inmheánaí (CSI) nó tríd an gclár Póilíneachta agus Ceartais agus cuireann siad foirmíocht ar fáil maidir leis an dlí comhshaoil cheana féin.

1.5.5. Measúnú ar na roghanna éagsúla maoinithe atá ar fáil, lena n-áirítear na féidearthachtaí athshannadh a dhéanamh

Chun déileáil leis an togra, beidh ar an gCoimisiún iarracht bhreise a dhéanamh chun déileáil leis na hoibleagáidí nua amhail faireachán a dhéanamh ar an staid, oiliúint a mhéadú, treoir a thabhairt agus feasacht a mhúscailt. Beidh na hiarrachtaí sin ag brath ar DG JUST agus ar DG ENV ós rud é go mbeidh bainistiú roinnt ama agus roinnt costas breise ag teastáil don chuid is mó de na cúraimí a liostaítear thíos.

1.6. Fad agus tionchar airgeadais an togra/tionscnaimh

☐ **tréimhse theoranta**

– ☐ i bhfeidhm ón [LL/MM]BBBB go dtí an [LL/MM]BBBB

– ☐ Tionchar airgeadais ó BBBB go BBBB maidir le leithreasuithe faoi chomhair gealltanas agus ó BBBB go BBBB maidir le leithreasuithe faoi chomhair íocaíochtaí.

✓ **tréimhse neamhtheoranta**

– Cuirfear chun feidhme é le linn na tréimhse tosaigh 2022 go dtí 2025,

– agus cuirfear ag feidhmiú go hiomlán ina dhiaidh sin é.

1.7. Modhanna bainistíochta atá beartaithe[61]

✓**Bainistíocht dhíreach** a dhéanann an Coimisiún

– ✓ ina ranna, lena n-áirítear an chuid sin den fhoireann atá i dtoscaireachtaí an Aontais;

– ☐ trí na gníomhaireachtaí feidhmiúcháin

- Bainistíocht atá comhroinnte leis na Ballstáit

- Bainistíocht indíreach trí chúraimí a bhaineann le cur chun feidhme an bhuiséid a shannadh dóibh seo a leanas:

– ☐ tríú tíortha nó na comhlachtaí a d'ainmnigh siad;

– ☐ eagraíochtaí idirnáisiúnta agus a ngníomhaireachtaí (tabhair sonraí);

– ☐ BEI agus an Ciste Eorpach Infheistíochta;

– ☐ comhlachtaí dá dtagraítear in Airteagail 70 agus 71 den Rialachán Airgeadais;

– ☐ comhlachtaí dlí poiblí;

– ☐ comhlachtaí arna rialú ag an dlí príobháideach agus a bhfuil misean seirbhíse poiblí acu sa mhéid go gcuireann siad ráthaíochtaí leordhóthanacha airgeadais ar fáil;

– ☐ comhlachtaí arna rialú ag dlí príobháideach Ballstáit, a gcuirtear de chúram orthu comhpháirtíochtaí príobháideacha poiblí a chur chun feidhme, agus a sholáthraíonn ráthaíochtaí leordhóthanacha airgeadais;

– ☐ daoine a gcuirtear de chúram orthu bearta sonracha a chur chun feidhme in CBES de bhun Theideal V de CAE, ar daoine iad a aithnítear sa bhunghníomh ábhartha.

– *I gcás ina sonraítear níos mó ná modh bainistíochta amháin, tabhair sonraí sa roinn "Nótaí" le do thoil.*

Barúlacha

[61] Tá mionsonraí ar na modhanna bainistíochta agus tagairtí don Rialachán Airgeadais le fáil ar shuíomh gréasáin Ard-Stiúrthóireacht an Bhuiséid: https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx

2. BEARTA BAINISTÍOCHTA

2.1. Rialacha faireacháin agus tuairiscithe

Sonraigh minicíocht na mbeart agus na coinníollacha atá leo.

Sainaithnítear sa togra seo roinnt rialacha faireacháin agus tuairiscithe. Ar an gcéad dul síos, tar éis dheireadh na tréimhse trasuímh, beidh ar an gCoimisiún tuarascáil a chur i dtoll a chéile maidir leis an gcaoi a ndearna na Ballstáit an Treoir a thrasuí. Ina theannta sin, cúig bliana tar éis thrasuí na Treorach, beidh air tuarascáil eile a ullmhú maidir le héifeachtúlacht na Treorach athbhreithnithe agus deiseanna a shainaithint chun í a neartú. Tá an dá thuarascáil sin mar bhonn leis na rialacha faireacháin agus tuairiscithe a leagtar síos sa togra.

Ina theannta sin, eiseoidh an Coimisiún tuarascáil dhébhliantúil ar na sonraí a bhaileoidh agus a tharchuirfidh na Ballstáit.

2.2. Córas bainistíochta agus rialaithe

2.2.1. An bonn cirt atá leis na modhanna bainistíochta, le sásraí cur chun feidhme an chistithe, leis na módúlachtaí íocaíochta agus leis an straitéis rialaithe atá beartaithe

Ós rud é go ndéanann an togra difear dtobair an Choimisiúin, agus níos cruinne ar obair AS JUST agus DG ENV, cuirfear buiséad an Aontais chun feidhme trí bhainistíocht dhíreach.

De bhun phrionsabal na bainistíochta fónta airgeadais, cuirfear an buiséad chun feidhme i gcomhréir le rialú inmheánach éifeachtach éifeachtúil.

Maidir le rialuithe, tá DG JUST agus DG ENV faoi réir:

— iniúchadh inmheánach arna dhéanamh ag Seirbhís um Iniúchóireacht Inmheánach an Choimisiúin;

— iniúchtaí seachtracha neamhspleácha ó Chúirt Iniúchóirí na hEorpa (CIE).

— urscaoileadh bliantúil arna dheonú ag Parlaimint na hEorpa;

Imscrúduithe riaracháin féideartha arna ndéanamh ag OLAF;

— sraith eile rialaithe agus cuntasachta ag an Ombudsman Eorpach.

2.2.2. Faisnéis faoi na rioscaí a aithníodh agus na córais rialaithe inmheánacha a cuireadh ar bun chun na rioscaí a mhaolú

Níor aithníodh aon rioscaí sonracha ag an gcéim seo.

2.2.3. Meastachán ar chost-éifeachtúlacht na rialuithe agus an bonn cirt atá leis sin (cóimheas 'costais rialaithe ÷ luach na gcistí gaolmhara arna mbainistiú') agus measúnú ar an leibhéal riosca earráide a mheastar a bheidh ann (tráth an íocaíocht a dhéanamh agus tráth an clár a dhúnadh)

De réir threoir sheirbhísí lárnacha an Choimisiúin, déantar costas na rialuithe ar leibhéal an Choimisiúin a mheas de réir chostas na gcéimeanna rialaithe éagsúla. Faightear an measúnú foriomlán do gach modh bainistíochta ón gcóimheas idir na costais sin ar fad agus an méid iomlán a íocadh sa bhliain don mhodh gaolmhar bainistíochta.

Tuairiscíonn an Coimisiún an cóimheas idir “costais rialaithe/íocaíocht na gcistí gaolmhara arna mbainistiú”. Tuairiscíonn AAR 2020 ó DG JUST 10,45 % don chóimheas sin i ndáil le Soláthar Díreach. Tuairiscíonn AAR 2020 ó DG ENV 1,55 % don chóimheas sin.

2.3. Bearta chun calaois agus neamhrialtachtaí a chosc

Sonraigh na bearta coisctheacha agus cosanta atá ann cheana nó atá beartaithe, e.g. ón Straitéis Frithchalaoise.

Baineann an SFS le caiteachas foirne agus soláthar, agus tá feidhm ag rialacha caighdeánacha maidir leis an gcineál caiteachais sin.

3. AN TIONCHAR AIRGEADAIS A MHEASTAR A BHEIDH AG AN TOGRA/TIONSCNAMH

3.1. Ceannteidil an chreata airgeadais ilbhliantúil agus na línte buiséid ar a n-imreofar tionchar

- Línte buiséid atá ann cheana

<u>In ord</u> cheannteidil agus línte buiséid an chreata airgeadais ilbhliantúil.

Ceannteideal an chreata airgeadais ilbhliantúil	Líne bhuiséid	Saghas caiteachais	Ranníocaíocht			
	Uimhir	LD/LN[62]	ó thíortha de chuid CSTE[63]	ó thíortha is iarrthóirí[64]	ó thríú tíortha	de réir bhrí Airteagal 21(2)(b) den Rialachán Airgeadais
2	Comhtháthú, Athléimneacht agus Luachanna	Neamhdhifreáilte	NÍL	NÍL	NÍL	NÍL
7	An Riarachán Poiblí Eorpach	Neamhdhifreáilte	NÍL	NÍL	NÍL	NÍL

- Línte nua buiséid atá á n-iarraidh

<u>In ord</u> cheannteidil agus línte buiséid an chreata airgeadais ilbhliantúil.

Ceannteideal an chreata airgeadais ilbhliantúil	Líne bhuiséid	Saghas caiteachais	Ranníocaíocht			
	Uimhir	LD/LN.	ó thíortha de chuid CSTE	ó thíortha is iarrthóirí	ó thríú tíortha	de réir bhrí Airteagal 21(2)(b) den Rialachán Airgeadais
	[XX.YY.YY.YY]		TÁ/NÍL	TÁ/NÍL	TÁ/NÍL	TÁ/NÍL

62 LD = Leithreasuithe difreáilte / LN = Leithreasuithe neamhdhifreáilte.

63 CSTE: Comhlachas Saorthrádála na hEorpa.

64 Tíortha is iarrthóirí agus, nuair is iomchuí, tíortha ó na Balcáin Thiar a d'fhéadfadh a bheith ina n-iarrthóirí.

3.2. An tionchar airgeadais a mheastar a bheidh ag an togra ar leithreasuithe

3.2.1. Achoimre ar an tionchar a mheastar a bheidh aige ar leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí

– ☐ Ní éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí

– ✓ Éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí mar a mhínítear thíos:

EUR milliúin (go dtí an tríú deachúil)

Ceannteideal an chreata airgeadais ilbhliantúil	2	Comhtháthú, Athléimneacht agus Luachanna

Ard-Stiúrthóireacht an Cheartais agus na dTomhaltóirí			Bliain **+ 2025** [65]	Bliain **2026**	Bliain **2027**	Bliain **N+ 4**	Iontráil na blianta ar fad a theastaíonn le fad an tionchair a thaispeáint (féach pointe 1.6)			**IOMLÁN**
•Leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí										
Comhar breithiúnach a chur chun cinn	Gealltanais	(1d)	0,350 000							**0,350 000**
	Íocaíochtaí	(2a)	0,350 000							**0,350 000**
Líne bhuiséid	Gealltanais	(1b)								
	Íocaíochtaí	(2b)								
Leithreasuithe de chineál riaracháin arna maoiniú as imchlúdach na gclár sonrach[66]										
Líne bhuiséid		(3)								
IOMLÁN leithreasuithe i gcomhair Ard-Stiúrthóireacht um Cheartas agus Tomhaltóirí	Gealltanais	=1d+ 1 b + 3	0,350 000							**0,350 000**
	Íocaíochtaí	=2 a+ 2 b	0,350 000							

[65] Is í bliain N an bhliain a chuirfear tús le cur chun feidhme an togra/tionscnaimh. Is gá an chéad bhliain cur chun feidhme a mheastar a bheidh ann a chur in ionad 'N' (mar shampla: 2021). Is gá an rud céanna a dhéanamh i gcás na mblianta eile.

[66] Cúnamh agus caiteachas teicniúil agus/nó riaracháin ar mhaithe le cláir agus/nó bearta de chuid an Aontais (seanlínte 'BA') a chur chun feidhme, taighde indíreach, taighde díreach.

		+3								

•IOMLÁN leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí	Gealltanais	(4)								
	Íocaíochtaí	(5)								
•IOMLÁN leithreasuithe de chineál riaracháin arna maoiniú as imchlúdach clár sonrach		(6)								
IOMLÁN leithreasuithe faoi CHEANNTEIDEAL <….> den chreat airgeadais ilbhliantúil	Gealltanais	=4+ 6								
	Íocaíochtaí	=5+ 6								

<u>Má tá tionchar ag an togra/tionscnamh ar níos mó ná ceannteideal oibríochta amháin, líon isteach an chuid thuas arís i gcás gach ceann de na ceannteidil sin:</u>

•IOMLÁN leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí (gach ceannteideal oibríochta)	Gealltanais	(4)								
	Íocaíochtaí	(5)								
IOMLÁN leithreasuithe de chineál riaracháin arna maoiniú as imchlúdach na gclár sonrach (gach ceannteideal oibríochta)		(6)								
IOMLÁN leithreasuithe faoi CHEANNTEIDIL 1 go 6 den chreat airgeadais ilbhliantúil (Méid tagartha)	Gealltanais	=4+ 6								
	Íocaíochtaí	=5+ 6								

Ceannteideal an chreata airgeadais ilbhliantúil	**7**	An Riarachán Poiblí Eorpach

Chun an chuid seo a líonadh isteach, ba cheart leas a bhaint as na ‘sonraí buiséid de chineál riaracháin’ atá le hiontráil ar dtús san Iarscríbhinn a ghabhann leis an Ráiteas Airgeadais Reachtach (Iarscríbhinn V a ghabhann leis na rialacha inmheánacha) agus a uaslódáiltear chuig an gcóras DECIDE chun críocha comhairliúcháin idirsheirbhíse.

EUR milliúin (go dtí an tríú deachúil)

		Bliain **2025**	Bliain **2026**	Bliain **2027**	Bliain **N+ +3**	Iontráil na blianta ar fad a theastaíonn le fad an tionchair a thaispeáint (féach pointe 1.6)			**IOMLÁN**
Ard-Stiúrthóireacht an Cheartais agus na dTomhaltóirí									
•Acmhainní daonna		0,105 048	0, 022, 109	0, 022, 109					**0,149 266**
•Caiteachas Riaracháin eile									
Iomlán Ard-Stiúrthóireacht an Cheartais agus na dTomhaltóirí	Leithreasuithe	0,105 048	0, 022, 109	0, 022, 109					**0,149 266**
Ard-Stiúrthóireacht an Chomhshaoil									
•Acmhainní daonna		0,105 048	0, 022, 109	0, 022, 109					**0,149 266**
•Caiteachas Riaracháin eile									
Iomlán Ard-Stiúrthóireacht an Chomhshaoil	Leithreasuithe	0,105 048	0, 022, 109	0, 022, 109					**0,149 266**
IOMLÁN leithreasuithe faoi CHEANNTEIDEAL 7 den chreat airgeadais ilbhliantúil	(Iomlán gealltanas = Iomlán íocaíochtaí)	0,210 096	0,044 218	0,044 218					**0,298 532**

EUR milliúin (go dtí an tríú deachúil)

		Bliain **2025**	Bliain **2026**	Bliain **2027**	Bliain **N+ +3**	Iontráil na blianta ar fad a theastaíonn le fad an tionchair a thaispeáint (féach pointe 1.6)			**IOMLÁN**
IOMLÁN leithreasuithe faoi CHEANNTEIDIL 1 go 7 den chreat airgeadais ilbhliantúil	Gealltanais	0,560 096	0,044 218	0,044 218					**0,648 532**
	Íocaíochtaí	0,560 096	0,044 218	0,044 218					**0,648 532**

3.2.2. An t-aschur a mheastar a chisteofar le leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí

Leithreasuithe faoi chomhair gealltanas in EUR milliúin (go dtí an tríú deachúil)

Sonraigh cuspóirí agus aschuir ⇩			Bliain **2025**		Bliain **2026**		Bliain **2027**		Bliain **N+ +3**		Iontráil na blianta ar fad a theastaíonn le fad an tionchair a thaispeáint (féach pointe 1.6)						**IOMLÁN**	
	ASCHUIR																	
	Saghas[67]	Meán chostas	Níl	Costas	Níl	Costas	Níl	Costas	Níl	Costas	Níl	Costas	Níl	Costas	Níl	Costas	Líon iomlán	Costas iomlán
Cuspóir SONRACH Uimh. 5[68] Cinnteoireacht fheasach maidir le coireacht chomhshaoil a fheabhsú trí shonraí staidrimh a bhailiú agus a scaipeadh ar bhealach níos fearr.																		
saineolaí ar shonraí staidrimh a bhailíonn isteach chun íoschaighdeáin a shainiú agus formáid na				0,111 297														0,111 297

67 Is ionann aschuir agus táirgí agus seirbhísí atá le soláthar (e.g.: líon na malartuithe mac léinn a fhaigheann maoiniú, iomlán km de bhóithre a rinneadh, etc.).

68 Mar a thuairiscítear i bpointe 1.4.2. ‘Cuspóirí sonracha...’

caighdeáin a chothabháil				0,016 582		0,016 582		0,016 582										0,049 746
Tuarascáil dhébhliantúil an Aontais maidir le sonraí na				0,027 636		0,027 636		0,027 636										0,082 908
Fo-iomlán do chuspóir sonrach Uimh. 1				0,155 515		0,044 218		0,044 218										0,243 951
Faireachán a dhéanamh ar an Treoir																		
Conraitheoir chun staidéar a dhéanamh ar thrasuí na treorach ag na Ballstáit				0,350														
Déanfaidh foireann an Choimisiúin athbhreithniú agus bainistiú ar				0,054 581														
Fo-iomlán le haghaidh Faireachán a dhéanamh ar an Treoir				0,404 581														0,404 581
IOMLÁIN				0,560 096		0,044 218		0,044 218										0,648 532

3.2.3. Achoimre ar an tionchar a mheastar a bheidh aige ar leithreasuithe de chineál riaracháin

– ☐ Ní éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear leithreasuithe de chineál riaracháin

– ✓ Éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear leithreasuithe de chineál riaracháin mar a mhínítear thíos:

EUR milliúin (go dtí an tríú deachúil)

	Bliain **2025**	Bliain **2026**	Bliain **2027**	Bliain **N+ +3**	Iontráil na blianta ar fad a theastaíonn le fad an tionchair a thaispeáint (féach pointe 1.6)			**IOMLÁN**
CEANNTEIDEAL 7 den chreat airgeadais ilbhliantúil								
Acmhainní daonna	0,210 096	0,044 218	0,044 218					**0,298 532**
Caiteachas riaracháin eile								
Fo-iomlán CHEANNTEIDEAL 7 den chreat airgeadais ilbhliantúil	0,210 096	0,044 218	0,044 218					**0,298 532**

Lasmuigh de CHEANNTEIDEAL 7[69] of the multiannual financial framework								
Acmhainní daonna								
Caiteachas eile de chineál riaracháin								
Fo-iomlán lasmuigh de CHEANNTEIDEAL 7 den chreat airgeadais ilbhliantúil								

IOMLÁN	0,210 096	0,044 218	0,044 218					**0,298 532**

Cumhdófar na hacmhainní daonna is gá agus caiteachas eile de chineál riaracháin le leithreasuithe ón Ard-Stiúrthóireacht a bhfuil bainistíocht an bhirt faoina gcúram cheana agus/nó atá ath-imlonnaithe laistigh den Ard-Stiúrthóireacht, mar aon le haon leithdháileadh breise a d'fhéadfaí a thabhairt don Ard-Stiúrthóireacht atá i mbun bainistíochta faoi chuimsiú an nós imeachta maidir le leithdháileadh bliantúil i bhfianaise na srianta buiséadacha.

69 Cúnamh agus caiteachas teicniúil agus/nó riaracháin ar mhaithe le cláir agus/nó bearta de chuid an Aontais (seanlínte 'BA') a chur chun feidhme, taighde indíreach, taighde díreach.

3.2.3.1. Na hacmhainní daonna a mheastar a bheidh riachtanach

– ☐ Ní éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear acmhainní daonna.

– ✓ Éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear acmhainní daonna mar a mhínítear thíos:

Sloinnfear an meastachán in aonaid de choibhéis lánaimseartha

		Bliain **2025**	Bliain **2026**	Bliain**2 027**	Bliain **N+3**	Iontráil na blianta ar fad a theastaíonn le fad an tionchair a thaispeáint (féach pointe 1.6)		
•Poist don phlean bunaíochta (oifigigh agus foireann shealadach)								
20 01 02 01 (Ceanncheathrú agus Oifigí Ionadaíocht an Choimisiúin)		2	1	1				
20 01 02 03 (Toscaireachtaí)								
01 01 01 01 (Taighde indíreach)								
01 01 01 11 (Taighde díreach)								
Línte buiséid eile (sonraigh)								
•Foireann sheachtrach (i gcoibhéis lánaimseartha: FTE)[70]								
20 02 01 (AC, END, INT ón 'imchlúdach iomlánaíoch')								
20 02 03 (AC, AL, END, INT agus JPD sna toscaireachtaí)								
XX 01 xx **yy zz**[71]	Sa cheanncheathrú:							
	I dtoscaireachtaí							
01 01 01 02 (AC, END, INT – Taighde indíreach)								
01 01 01 12 (CA, INT, SNE – taighde díreach)								
Línte buiséid eile (sonraigh)								
IOMLÁN		**2**[72]	**1**	**1**				

Is é **XX** an réimse beartais nó an teideal buiséid lena mbaineann.

Soláthrófar na hacmhainní daonna is gá le baill foirne ón Ard-Stiúrthóireacht a bhfuil bainistíocht an bhirt faoina gcúram cheana agus/nó a ath-imlonnófar laistigh den Ard-Stiúrthóireacht, mar aon le haon leithdháileadh breise a d'fhéadfaí a thabhairt don Ard-Stiúrthóireacht atá i mbun bainistíochta faoi chuimsiú an nós imeachta maidir le leithdháileadh bliantúil i bhfianaise na srianta buiséadacha.

Cur síos ar na cúraimí a bheidh le déanamh:

Oifigigh agus pearsanra sealadach	Bliain 2025: Sainchuspóir uimhir a cúig: • Costais aonuaire: Oifigeach de chuid an Choimisiúin a bheadh ina shaineolaí ar bhailiú sonraí staidrimh, go hidéalach staitisticí coireachta chun caighdeáin íosta a shainiú agus formáid tuarascála a dhréachtú do na Ballstáit a ligeann dóibh sonraí staidrimh a thuairisciú ar bhealach comhchuibhithe. Cuirfear an cúram sin i gcrích laistigh de 162 lá. • Costais athfhillteacha: Oifigeach de chuid an Choimisiúin a bheadh ina shaineolaí i mbailiú sonraí staidrimh, go hidéalach staidreamh coireachta chun sonraí a choimeád agus tuarascáil dhébhliantúil a chur ar fáil ar shonraí a thagann ó Bhallstáit. Déanfar an tasc sin a chur i gcrích laistigh de 64 lá

70 AC = Ball foirne ar conradh; AL= Ball foirne áitiúil; END= Saineolaí náisiúnta ar iasacht; INT= Ball foirne gníomhaireachta; JPD = Saineolaithe sóisearacha i dtoscaireachtaí.

71 Fo-uasteorainn d'fhoireann sheachtrach arna cumhdach ag leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí (na seanlínte 'BA').

72 Ní bhaineann na figiúirí FTE seo leis an mbliain iomlán ach le 7 mhí in aghaidh na bliana amháin.

	gach bliain ag tosú in 2025. Tuairisciú ar thrasuí na Treorach • Costais aonuaire: Oifigeach de chuid an Choimisiúin a dhéanfadh staidéar an chonraitheora a bhainistiú agus a athbhreithniú, chomh maith leis an tuarascáil féin ar an meastóireacht SWD atá le glacadh a ullmhú. Cuirfear an cúram sin i gcrích i 79 lá in 2025. Ag tosú in 2025 agus ag tarlú gach bliain: Sainchuspóir uimhir a cúig: • Costais athfhillteacha: Oifigeach de chuid an Choimisiúin a bheadh ina shaineolaí i mbailiú sonraí staidrimh, go hidéalach staidreamh coireachta chun sonraí a choimeád agus tuarascáil dhébhliantúil a chur ar fáil ar shonraí a thagann ó Bhallstáit. Cuirfear an cúram sin i gcrích laistigh de 64 lá gach bliain ag tosú in 2025
Pearsanra seachtrach	

3.2.4. Comhoiriúnacht don chreat airgeadais ilbhliantúil reatha

I gcás an togra/tionscnaimh seo:

– ✓ Tá an togra/tionscnamh comhoiriúnach don chreat airgeadais ilbhliantúil reatha.

– ☐ is gá an corrlach gan leithdháileadh faoin gceannteideal ábhartha de CAI a úsáid agus/nó na hionstraimí speisialta a shainítear sa Rialachán maidir le CAI a úsáid.

Mínigh an méid a bhfuil gá leis, agus sonraigh na ceannteidil agus na línte buiséid lena mbaineann, na méideanna comhfhreagracha agus na hionstraimí atá beartaithe a úsáid.

– ☐ is gá athbhreithniú ar CAI.

Mínigh an méid a bhfuil gá leis, agus sonraigh na ceannteidil agus na línte buiséid lena mbaineann agus na méideanna comhfhreagracha.

3.2.5. Ranníocaíochtaí ó thríú páirtithe

I gcás an togra/tionscnaimh seo:

– ✓ ní dhéantar foráil maidir le cómhaoiniú le tríú páirtithe

– ☐ déantar foráil maidir leis an gcómhaoiniú le tríú páirtithe atá réamh-mheasta thíos:

Leithreasuithe in EUR milliúin (go dtí an 3ú deachúil)

	Bliain **N**[73]	Bliain **N+ +1**	Bliain **N+ +2**	Bliain **N+3**	Iontráil na blianta ar fad a theastaíonn le fad an tionchair a thaispeáint (féach pointe 1.6)			Iomlán
Sonraigh an comhlacht cómhaoinithe								
IOMLÁN leithreasuithe cómhaoinithe								

[73] Is í bliain N an bhliain a chuirfear tús le cur chun feidhme an togra/tionscnaimh. Is gá an chéad bhliain cur chun feidhme a mheastar a bheidh ann a chur in ionad 'N' (mar shampla: 2021). Is gá an rud céanna a dhéanamh i gcás na mblianta eile.

3.3. An tionchar a mheastar a bheidh ar ioncam

– ✓ Ní bheidh tionchar airgeadais ar bith ag an togra ar ioncam..

– ☐ Beidh an tionchar airgeadais seo a leanas ag an togra/tionscnamh:

  – ☐ ar acmhainní dílse

  – ☐ ar ioncam eile

  – má tá an t-ioncam sannta do línte caiteachais, sonraigh sin ☐

EUR milliúin (go dtí an tríú deachúil)

Líne buiséid ioncaim:	Leithreasuithe atá ar fáil don bhliain airgeadais reatha	Tionchar an togra/tionscnaimh[74]						
		Bliain **N**	Bliain **N+1**	Bliain **N+2**	Bliain **N+3**	Iontráil na blianta ar fad a theastaíonn le fad an tionchair a thaispeáint (féach pointe 1.6)		
Airteagal …….								

I gcás ioncam ilghnéitheach atá sannta, sonraigh na línte buiséid a n-imrítear tionchar orthu.

Aon rud eile (e.g. an modh nó an fhoirmle a úsáideadh chun an tionchar ar ioncam a ríomh nó aon fhaisnéis eile).

[74] A fhad a bhaineann le hacmhainní dílse traidisiúnta (dleachtanna talmhaíochta, tobhaigh siúcra), ní mór na méideanna a luaitear a bheith ina nglanmhéideanna, i.e. méideanna comhlána agus 20 % de na costais bhailiúcháin a bheith bainte astu.